

KORUPCIJA U HRVATSKOM DRUŠTVU IZ PERSPEKTIVE DRŽAVNIH I JAVNIH SLUŽBENIKA

Dujić, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:119222>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**KORUPCIJA U HRVATSKOM DRUŠTVU IZ PERSPEKTIVE
DRŽAVNIH I JAVNIH SLUŽBENIKA**

LUCIJA DUJIĆ

SPLIT, 2023.

**ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ SOCIOLOGIJE
ISTRAŽIVAČKI RAD**

DIPLOMSKI RAD

**KORUPCIJA U HRVATSKOM DRUŠTVU IZ PERSPEKTIVE
DRŽAVNIH I JAVNIH SLUŽBENIKA**

Mentorica:

Izv. prof. dr. sc. Zorana Šuljug Vučica

Student/ica:

Lucija Dujić

Split, 2023.

Sadržaj

UVOD	1
1. TEORIJSKI ASPEKTI KORUPCIJE	3
1.1. Definiranje korupcije	3
1.2. Indikatori i učinci korupcije.....	4
1.3. Korupcija u Hrvatskoj.....	5
1.4. Državni i javni službenici	7
1.4.1. Korupcija u državnim i javnim službama	8
1.4.2. Etika u državnim i javnim službama.....	10
1.5. Nepotizam	11
1.6. Percepcija korupcije.....	12
2. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA	15
2.1. Predmet istraživanja.....	15
2.2. Cilj istraživanja	15
2.3. Istraživačka pitanja	15
2.4. Sudionici istraživanja.....	16
2.5. Mjerni instrument.....	17
2.6. Postupak provedbe istraživanja.....	17
3. REZULTATI I RASPRAVA	19
3.1. Informiranost o korupciji	19
3.2. Opseg korupcije	20
3.3. Politička participacija.....	21
3.4. Iskustva s korupcijom	22
3.5. Korupcija u Hrvatskoj.....	27
4. ZAKLJUČAK	32
5. LITERATURA	35
6. PRILOZI	39
6.1. Protokol polustrukturiranog intervjua.....	39
6.2. Obrazac informiranog pristanka	40
6.3. Transkripti intervjua.....	41
7. SAŽETAK	76
8. SUMMARY	77
9. BILJEŠKA O AUTORICI	78

UVOD

Jedna od gorućih tema u hrvatskom društvu koja zaokuplja javnost je korupcija. Svakodnevno novinari objavljuju nove osude, napretke u postojećim otkrićima i analiziraju potencijalne slučajeve. Naizgled se čini da hrvatske građane situacija ne zanima, s obzirom da velike pobune protiv vlasti nema, a prijavljivanje korupcije je na neznatnoj razini. Ali, kada bi intervjuirali građane o najvećim problemima društva u kojem žive, korupcija bi zasigurno bila jedno od najučestalijih odgovora. Korupcija je oduvijek bila vrlo prominentna, ali ulaskom u Europsku uniju, nastupili su i određeni uvjeti prema kojima je stopa korupcija morala biti dovedena na minimalnu razinu. U Službenom listu Europske unije PRILOG VII. posebne obveze koje je preuzela Republika Hrvatska u pregovorima o pristupanju (iz članka 36. stavka 1. drugog podstavka Akta o pristupanju) jasno stoji da će Hrvatska „Nastaviti osiguravati stalno ostvarivanje značajnih rezultata utemeljenih na učinkovitoj, djelotvornoj i nepristranoj istrazi, kaznenom progonu i sudskim odlukama u predmetima organiziranog kriminala i korupcije na svim razinama, uključujući korupciju na visokim razinama te u osjetljivim sektorima kao što je javna nabava.“ Je li Hrvatska vlada uistinu u tome uspjela ili je u pitanju samo još jedan čin netransparentnosti i zataškavanja stvarne slike hrvatskog društva? S obzirom na ostatke socijalističke ideologije, od kojih je vrlo teško pobjeći s obzirom na relativnu recentnost dominacije iste nad hrvatskim društvom, rad u državnim i javnim službama je često glorificiran kao idealna radna pozicija. No pitanje je koliki dio u privlačnosti ka tim pozicijama igraju dobri radni uvjeti i doprinos zajednici, a koliko je bitna sama mogućnost iskorištavanja ovlasti i pozicije, za pridobivanje vlastite koristi.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 15 sugovornika i sugovornica koji rade u sljedećim državnim i javnim službama: zdravstvo, sudstvo, policija i socijalna skrb. Sugovornici su prikupljeni metodom snježne grude. Prikupljanje istraživačkog uzorka bilo je poprilično problematično, s obzirom da je teško pronaći ljude koji su voljni iskreno progovoriti o vlastitim iskustvima s korupcijom. Istraživanje se fokusiralo na teme informiranosti o korupciji, političkoj participaciji, iskustvima s korupcijom, te općenitim viđenjem stanja u Hrvatskoj po pitanju korupcije.

Stoga se u **prvom poglavlju** razmatraju teorijska viđenja korupcije kao fenomena Hrvatske realnosti po pitanju korupcije u državnim i javnim službama, te istraživanja koja na to ukazuju. Teorijska pozadina omogućila je da se pri provedbi intervjua fokus stavi na problematične točke u državnim i javnim službama, te ukaže na specifične situacije i iskustva

sugovornika u njihovom obnašanju funkcija unutar tih služba. U **drugom poglavlju** su postavljeni metodološki temelji istraživanja kroz razmatranje metode, cilja, istraživačkih pitanja i drugih metodoloških aspekata potrebnih za uspješno provođenje kvalitativne istraživačke metode. U **trećem poglavlju** dolazimo do same srži istraživanja, a to je analiza prikupljenih podataka i rasprava o rezultatima. **Četvrto poglavlje** predstavlja opći zaključak temeljen na rezultatima samog istraživanja, dok preostala poglavlja čini popratna dokumentacija relevantna za istraživanje: literatura, sažetak, prilozi s korištenim materijalima, te bilješka o autorici.

1. TEORIJSKI ASPEKTI KORUPCIJE

1.1. Definiranje korupcije

Ne postoji jedinstvena definicija korupcije koja je prepoznata u cijelom svijetu. Dok neki autori naglašavaju povijesnu, političku ili kulturalnu dimenziju, zajedničko svima je temelj zloupotrebe moći kako bi se pridobila korist za sebe ili druge (Sancin, 2021: 24). Korupcija ili latinski *corruptio*, što znači pokvarenost ili podmićivanje, je prije svega društveni fenomen ovisan o vremenu i prostoru koji djeluje na vrijednosti pojedinaca koji u tom društvu žive. Korupcija se često odnosi samo na djela koja čine službenici koji su u tom trenutku na određenom položaju, ali standardna definicija implicira da mora postojati aspekt kršenja pravila kao neka vrsta devijacije morala, te aspekt pridobivanja koristi bilo to financijske ili nekakve druge (Kunicova, 2006: 142) Ako korupciju sagledamo kao kršenje pravne ili moralne norme, onda ona sugerira kršenje kaznenopravnog uređenja i nestabilnost u moralnim vrijednostima društva (Aras, 2007: 27). Zbog toga što ulazi u sve sfere života, neovisno jesu li privatne ili javne, potreban je pristup koji obuhvaća globalnu i sistemsku cjelinu (Sancin, 2021: 24). Nije dovoljno sagledati samo pravni aspekt korupcije, već se treba uzeti u obzir što ona predstavlja unutar društva u kojem se događa.

Korupcija je oblik devijantnosti, odnosno neprihvatanje društveno usvojenih normi, što znači da osoba koja počinu kazneno djelo korupcije može biti etiketirana kao devijantna (Giddens i Sutton, 2021: 904). Giddens i Sutton (2021: 904) dalje nastavljaju da je svaka društvena norma popraćena određenom sankcijom, točnije reakcijom na to odstupanje od normi. U slučaju korupcije, nastupa formalna sankcija koju u suvremeno doba provode tijela poput sudova i policije. Postoje zakoni i odredbe koje nalažu točno kako nadležno tijelo postupi u slučaju kršenja. Giddens i Sutton se služe konceptom „kriminal bijelih okovratnika“ sociologa Edwina Sutherlanda koji se odnosi na kaznena djela koja počinjavaju društveni moćnici u vlastitu korist (Sutherland prema Giddens i Sutton, 2021: 933). S obzirom da je kod ove vrste kriminala često nedostupna realna statistika počinjena kaznenog djela i pod njim se svrstavaju aktivnosti poput davanja mita, može se zaključiti da korupcija spada upravo u ovu vrstu kriminala.

Giddens (1996, 120-124) se u svojoj raspravi o posljedicama modernosti dotiče osobnih odnosa i povjerenja. Moderno doba dovelo je reinterpretacije identiteta u kojem je nestaje zajednica i ljudi su sve više zaokupljeni samim sobom. Kako ljudi tragaju za vlastitim identitetom, okreću se sebi, Giddens (1996, 173) navodi da se svijet pretvorio u „klaster oštećenih i traumatiziranih društvenih zajednica“ koji gube svijest o realnosti. Ako društvo

pogledamo iz ove perspektive, korupcija je samo odgovor na nestabilnost modernosti, te na neki način mehanizam za preživljavanje, odnosno pribavljanje osobne koristi u svijetu rizika.

Sunić (2010: 16) propitkuje je li korupcija zapravo nekakva „mimikrija“ društva u kojem živimo ili je možda ona medijsko prikazivanje hiperrealnog političkog stanja. Baudrillard (1975: 31) je još u prošlom stoljeću naglašavao, na tragu Marxa, kako je korupcija zapravo eksploatacija društvenih odnosa, odnosno da će kapitalizam uzrokovati pojavu korumpiranih vrijednosti, morala i kulture. Sunić zaključuje ako preuzmemo Baudrillardovu tezu društva spektakla, korupcija je onda spektakla koji nas zabavlja, okupira nam svakodnevnicu ili na nas djeluje pedagoški (Baudrillard prema Sunić, 2010: 15). Izrazi poput „legalnog lopovluka“ su poznati iz svakidašnjice i očito je kako je u Hrvatskoj ovakav oblik kriminala prisutniji nego neki drugi koji su također ilegalni. Ali zapravo se može uočiti kako se Hrvatska demokracija skriva iza maske s kojom lovi korumpirane pojedince kako bi prividno održala status pravedne i pravne države. Korupcija podrazumijeva kriminal na financijskom aspektu, a mogu se i koristiti drugi izrazi poput „kleptokracije“, „mafiokracije“ ili jednostavno „lopovluka“ (Sunić, 2010: 15/16). Svi ovi izrazi imaju zajednički aspekt uzimanja resursa i zlouporabe položaja.

Sociologija daje vlastite interpretacije fenomena korupcije, s obzirom na to da je korupcija problem društva. Sociologija na korupciju gleda kroz više različitih perspektiva, pa tako je funkcionalisti smatraju neizbježnom pojavom u društvu koja služi za njegovo napredovanje, a institucionalističko gledište izražava važnost institucija u reguliranju i kriminalizaciji korupcije. Moralisti smatraju kako je korupcija poremećaj u moralnosti javnih službenika na društvenoj razini, a teorija etiketiranja najveću pažnju pridaju na stavove društva prema označenoj osobi koje posljedično može uzrokovati devijaciju (Aras, 2007: 34).

1.2. Indikatori i učinci korupcije

Graf Lambsdorff (2006) i Kauffman, Kraay i Matruzzi (2010) dizajnirali su indikatore prema subjektivnim percepcijama Vlada, kućanstva, tvrtki i eksperata, koje Vlade koriste kako bi se pratio ekonomski razvoj:

- 1) glas i odgovornost
- 2) politička stabilnost i odsutnost nasilja
- 3) efikasnost vlade
- 4) kvaliteta regulacije
- 5) vladavina prava;
- 6) kontroliranje korupcije.

Indikator kontroliranja korupcije cilja izmjeriti koliko je prisutna uporaba javne moći u osobnu korist od najniže razine do najviše, s naglaskom na državne elite. Korupcija ulazi u sve dimenzije funkcioniranja društva, a to je očito i na primjeru kako razina korupcije u nekoj državi, utječe i na razinu ekonomskog razvoja ili razvoja poduzetništva, jer okolina u kojoj se provode zakoni je jednako bitna kao i mogućnost primjene istih (Graf Lambsdorff, 2006: 93).

Brojna istraživanja jasno ukazuju na to da razina korupcije ima negativan učinak na ekonomski razvoj, a državne i javne institucije su najčešće te u kojima se ona javlja. Tako primjerice istraživanje Fisman i Gatti (2006) potvrđuje kako povećanjem vremena koje upravljački odjel neke tvrtke provede s nekim državnim i javnim službenikom, povećava šansu za pojavu korupcije. Kada je u pitanju mjerenje korupcije unutar formalnih institucija koriste se takozvane „tvrde“ mjere temeljene na pouzdanim i objektivnim dokumentima (Woodruff, 2006: 107). Iako ovakve objektivne mjere mogu dovesti do subjektivnih ishoda s obzirom da su prema njima i oblikovane, teško je bez njih dobiti potpunu sliku institucionalne okoline. Woodruff (2006) navodi kako društveni znanstvenici najčešće koriste pristup koji obuhvaća formalne i neformalne razlike u institucijama, kao što su to kod Indeksa percepcije korupcije paneli eksperata sastavljeni od akademika ili primjerice savjetnika.

Ne samo da je korupcija ozbiljna kriminalna aktivnost, već uništava blagostanje i moral društva. Jednom kad se dogodi, ona utječe na cjelokupnu strukturu, od samog pojedinca i institucije u kojoj radi, pa sve do vlasti koju ta osoba predstavlja. Sama normalizacija korupcije koja se događa i utjecaj koji ima na društvo, potiče na dublje razmišljanje je li građani uopće shvaćaju ozbiljnost takvog postupka i zašto se moralne posljedice umanjuju naspram onih zakonskih.

1.3. Korupcija u Hrvatskoj

Nakon pristupanja Republike Hrvatske u Europsku Uniju, očekivano je bilo da će doći Nova financijska sredstva za rad, ali kao što je već dugo vremena jasno, bilo kakvi novi prihodi novca sa sobom povlače i korupciju. Hrvatski narod normalizira pojavu korupcije, pa čak je u nekim slučajevima i potiču. Primjerice, u slučajevima kao kod uspjeha dolaska pojedinca na visoki položaj moći u određenom području, očekivano je da će iskoristiti svoju moć kako bi zaposlio nekog člana uže ili šire obitelji, jer u slučaju da to ne napravi, izgledati će kao da krvno srodstvo stvara na drugo mjesto. Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske navodi sljedeće oblike korupcije kao najučestalije:

- podmićivanje;
- traženje mita;
- iskorištavanje položaja pri obnašanju dužnosti;
- pronevjera javnih sredstava;
- nepotizam;
- pogodovanje pri natječajima za javnu nabavu ili posao;
- iskorištavanje postojanje sukoba interesa/ne postupanje u skladu s postojanjem istog¹.

Moralne vrijednosti u RH i na Balkanu općenito su takve da je bitno misliti na svoje bližnje, dok bi primjerice u SAD-u ovakvo ponašanje bilo striktno osuđivano (Tomašić prema Sunić, 2010: 18). Uočljivo je kako je politička elita u Jugoslaviji bila izrazito koruptivna, ali ju je krila na način da je dopuštala svim građanima da sudjeluju u njoj. Sunić (2010: 18) navodi kako su upravo najkorumpiraniji ljudi koji su izgradili karijeru u Jugoslaviji, najveći borci za pravnu državu. Nastavno na prošli sistem, baš u postsocijalističkim zemljama kao što je Hrvatska, korupcija je izraženija nego u državama s dugom demokratskom tradicijom jer u njima je značaj civilnog društva i drugih mehanizama kontrole nedovoljno vidljiv (Dobrić i Matijević, 2013: 293).

U kontekstu korupcije u RH, potrebno je razmotriti faktore koji utječu na provođenje reformi, ali i na njihov (ne)uspjeh kada se realiziraju. Svaka reforma ima cilj dovesti do poboljšanja postojećeg stanja kroz niz mjera i alata, no postoje prepreke. Hrvatska, koja je od 2013. članica Europske Unije, uvelike kasni u prilagođavanju sustava s članicama. Razlozi tome mogu ležati u visokoj stopi korupcije s kojom se Hrvatska svakodnevno susreće, ali i samom političkom sustavu koji podržava formiranje koalicija i ograničava političare da aktivno djeluju (Vučković i dr., 2021). Politički sistem kakav je trenutno pogoduje onima koji ga mogu iskoristiti, odnosno osobama na pozicijama moći, stoga je potrebna promjena ustroja političke moći koja pogoduje pojavi korupcije.

Porezni sustav je također stavka koja može utjecati na stanje korupcije, jer ako se unutar njega utvrdi obrazac koruptivnih aktivnosti, takva situacija može značajno narušiti funkcioniranje cijele države. Kada se pojavljuje utaja poreza i druge srodne malverzacije, prihodi države se snižavaju, građani počinju gledati na mito kao sredstvo ostvarenja olakšica, što ih demotivira na plaćanje vlastitih poreza, te se tako sam sustav destabilizira (Visković i Šeparović, 2017: 657). Popularni EU fondovi i slični javni projekti investiranja daljnje mogu

¹ Više na: <https://mpu.gov.hr/pojavni-oblici-korupcije/21514>

također biti izloženi korupciji, a to se još izraženije u državama s kompliciranim poreznim sustavima. U ovakvoj situaciji, službenici koji se bave ovom domenom imaju mnogo mogućnosti za stvaranje pogodnosti klijentima i primanje mita (Visković i Šeparović, 2017: 658). Visković i Šeparović (2017: 667/668) su istraživanjem utjecaja poreznog sustava na korupciju zaključili kako visoka razina složenosti samog sustava indicira i visok stupanj korupcije. Na temelju navedenog, trebalo bi se pomisliti o značajnijim promjenama u strukturi poreznog sustava, organiziranom na jednostavniji i jasniji način koji će sprječavati nemoralne aktivnosti.

1.4. Državni i javni službenici

Prema Zakonu o državnim službenicima (NN 61/17, 70/19), državni službenici su osobe koje obavljaju poslove u državnim tijelima utvrđeno Ustavom, zakonom ili drugim propisima temeljenim na istima. To podrazumijeva pojedince koji obavljaju informatičke, administrativne, računovodstvene i slične poslove unutar tijela državne uprave, u pravosudnim tijelima, kaznenim tijelima, uredu predsjednika Republike Hrvatske, stručnim službama Hrvatskog Sabora, Vlade, Ustavnog suda, pučkog pravobranitelja, pravobranitelja za djecu, pravobranitelja za ravnopravnost spolova i drugim tijelima koja se osnivaju za obavljanje državne službe. Primjer državnih službi unutar Republike Hrvatske su ministarstva, oružane snage, područne samouprave i stručne službe sudova.

Javni službenici su pojedinci koji obavljaju društveno korisne poslove za zajednicu. Oni su zaposleni u javnom sektoru, te su plaćeni iz državnog proračuna (Zakon o registru zaposlenih u javnom sektoru, NN 34/11). Javni službenici rade u javnim službama kao što su zdravstvo, školstvo, znanost, socijalni rad, javna poduzeća, čistoća i kultura². Razlika između državnih i javnih službenika leži u količini ovlasti i mogućnosti intervencije u temeljna građanska prava koje prvi imaju. Poznato je da su zaposlenici državnih i javnih službi u Republici Hrvatskoj često stavljeni na marginu pogotovo po pitanju plaća. Tako primjerice u zdravstvenom sektoru postoji problem prekovremenih radnih sati, a u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju je zabilježena stopa napredovanja u karijeri od samo 20 posto³. Zaposlenici u državnim i javnim službama imaju naizgled siguran posao i značajnu količinu plaćenog dopusta, ali postavlja se pitanje utječu li male plaće i drugi problemi u tim sektorima na pojavu veće stope korupcije.

² <https://javnesluzbe.hr/>

³ <https://transparency.hr/hr/>

1.4.1. Korupcija u državnim i javnim službama

Članak 293. kaznenog prava (NN 144/12, 2021) navodi kako „službena ili odgovorna osoba koja zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja bi se morala obaviti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina... Službena ili odgovorna osoba koja ne zahtijeva ili primi mito, ili koja prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili za drugoga da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koja bi se morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koja se ne bi smjela obaviti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina“. Jednako tako članak 293. (NN 144/12, 2021) izriče kriminalizaciju davanja mita, pa tako „tko službenoj ili odgovornoj osobi ponudi, dade ili obeća mito namijenjeno toj ili drugoj osobi da unutar ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina“. Unutar kaznenog zakona vidljiva je istaknutost uloge državnih i javnih službenika u korupciji, te je s obzirom na težinu zatvorske kazne jasna i ozbiljnost koju zakonodavci stavljaju na taj problem. Također se naglašava i kriminalizacija samog pokušaja počinjenja korupcijskih djela što upućuje na to da se i neizvršene radnje smatraju prekršajima moralne i zakonske norme.

Politička korupcija je ta o kojoj se najčešće govori u svakodnevnom životu, a ona podrazumijeva svjesno kršenje moralnih vrijednosti netransparentnim i neetičkim obnašanjem političke vlasti, dok je administrativna korupcija ona koja se tiče dužnosnika koji iskorištavaju vlastiti položaj, moć i nadležnosti koji im pripadaju po danoj funkciji (Aras, 2007; Dobrić i Matijević, 2013). Ovaj oblik korupcije često potiče stvaranje radnih mjesta za druge službenike koji će obavljati dužnost u svrhu ostvarenja interesa nositelja vlasti, te se tu javlja birokratska ili administrativna korupcija kojoj podliježu državni i javni službenici. Mito, izdavanje dozvola, iskorištavanje privilegija u javnim sektorima poput zdravstva ili sudstva su neki od najčešćih oblika u kojima se administrativna korupcija manifestira (Dobrić, Matijević, 2013: 296). Upravo ova vrsta korupcije je ona s kojim se najveći broj građana susreće kada koriste bilo kakve usluge kod državnih i javnih službenika.

Kod državnih i javnih službenika korupcija se najčešće događa u obliku razmjene novčanih sredstava ili nekih drugih dobara. Tako Juras (2019: 234) analizirajući brojne presude navodi primjer policijskih službenika koji su u razdoblju od 2013. do 2018. godine primali mito

za brojne svrhe, pa tako i primjerice sprječavanje podizanja optužnice protiv osobe koja je skrivila prometnu nesreću. Pravi podatci u kojoj se korupcija pojavljuje neće nikada biti dostupni, ali zbog toga je ključan rad regulatornih tijela u prevenciji i suzbijanju.

Tarle (2004: 133) navodi kako se u korupcijske aktivnosti u domeni javnih službenika najčešće upuštaju policijski službenici, carinici, djelatnici izvršne i upravne vlasti, te službenici koji su zaposleni u sektoru zdravstva. Ovdje se u većini slučajeva radi o uličnoj korupciji i sitnijim iznosima te se na njih ne gleda kao na vrlo značajne za razliku od primjerice političke. Marasović Šušnjara (2014: 244) istražuje korupciju u zdravstvenom sustavu gdje je najprisutnija u obliku davanja ili primanja mita kako bi se osigurala nekakva usluga ili povlašteni položaj, korupcije u birokraciji u interesu osobne poslovne sfere, krađe od strane državnih službenika koji upravljaju zdravstvenim sustavom ili koriste resurse sustava za osobne potrebe i pogrešno informiranje kao što je primjerice upućivanje pacijenta u privatne poliklinike. Liječnici koji uživaju prilično velik ugled u društvu i ovlasti u svojoj struci često imaju i veće mogućnosti za upuštanje u koruptivna ponašanja, pa tako mogu nuditi pacijentima usluge koje su im nepotrebne i financijski opterećujuće, a mogu ih i oštetiti sam zdravstveni sustav ako primjerice primaju državnu plaću dok zapravo primarno rade u privatnom sektoru (Marasović Šušnjara, 2014: 244).

Korupcija se u sustavu sudstva može manifestirati kroz razne oblike i na različitim razinama, od zapisničara do sudca. Od pogodovanja određenoj stranci, editiranja transkripata, privatiziranja javnih sredstava, unutar područja sudstva mnogobrojni su problematični kutovi gdje korupcija može izviriti. Galović (2015: 102) navodi primjer žalbenog postupka, pri čemu se taj postupak predstavlja kao način kontrole mogućih pogrešaka sudova nižeg stupnja, no u stvarnosti žalbeni postupak naginje ka pogodovanju stranci koja je bogatija.

Matić (2017) istražuje utjecaj politike i njene povezanosti s javnim službama kao potencijalni korupcijski rizik. Državne i javne službe temelje se na normama koje su definirane zakonom sa svrhom pružanja usluga građanima, ali pokazalo se da građani često nemaju povjerenja u iste. Istraživanje je potvrdilo tezu kako percepcija prisutnosti političkog utjecaja na institucije ovisi o razini percepcije korupcije od strane društva (Matić, 2017: 202). Ako ne postoje mehanizmi unutar institucija koji sprječavaju sukob javnog i privatnog interesa, tada pojava korupcije ovisi o samim moralnim vrijednostima službenika.

Jurić (2023) istražuje povezanost između emigriranja iz Hrvatske i korupcije, bazirano na kvalitativnim i kvantitativnim podacima na hrvatskim iseljenicima u Njemačkoj, pri čemu korupciju sagledava kao faktor koji potiče takve migracije, te na tvrtkama u Hrvatskoj o utjecaju državnih tijela na obavljanju njihovih djelatnosti. Hellmanov koncept *state capture*

(Hellman i dr., 2000) opisuje stanje u kojem država i njeni službenici privatno prodaju javne resurse i pogoduju određenim tvrtkama, a u isto vrijeme vlasnici tih tvrtka aktivno kreiraju i oblikuju zakone i propise prema vlastitim potrebama tako što pogoduju određenim državnim službenicima. Ova pojava nije samo specifična za Hrvatsku, već je raširena svugdje, a na Europskom kontinentu, Balkan predvodi ovakvu vrstu korupcije. Ovaj oblik političke korupcije koja se isprepleće s privatnim sektorom pogotovo je opasan za društvo, s obzirom da na nju mogu često jedino reagirati vanjski mehanizmi koji dolaze od strane Europske unije. Hrvatske tvrtke smatraju da se društvo nalazi u kritičnom stanju, a država se sve gore i gore nosi s korupcijom za razliku od par godina unatrag. Zabrinjavajući je podatak kako čak 75% od Jurićevog (2023, 94/95) uzorka poznaje tvrtke koje podmićuju lokalne ili državne službenike, a najkorumpiraniji su političari, sustav sudstva, te državni i javni službenici. Istraživanje je pokazalo kako je *state capture* iznimno visok u Hrvatskoj, a to pridonosi činjenici da su migracije iz države minimalno 10% uzrokovane stanjem korupcije u državi, te nemogućnosti ostvarenja.

Azfar, Lee i Swamy smatraju kako rizik od korupcije raste kada radni uvjeti službenika nisu zadovoljavajući (Azfar, Lee i Swamy prema Miculinić, 2017, 73). Logičnim se nameće kako povećanje plaća ili drugih benefita može pridonijeti rješavanju problema, ali je stvarnost nešto drugačija jer su istraživanja o efektima ekonomske liberalizacije na stopu korupcije polaritetna. Autor smatra kako je vrlo izgledan utjecaj duljine trajanja demokratskog režima neke države na razinu korupcije, pri čemu se oni nalaze u obrnuto proporcionalnom odnosu, odnosno što neka država ima dulju tradiciju demokratske vlasti, razina korupcija unutar iste je manja (Miculinić, 2017).

1.4.2. Etika u državnim i javnim službama

Kad god se razgovara o korupciji, spominju se moralne norme i vrijednosti, a one su dio etike. Etički kodeksi služe kao smjernice za moralno obnašanje neke dužnosti. Etički kodeks policijskih službenika u članku 5. naglašava kako „Policijski službenici za sebe ili druge ne traže bilo kakve povlastice te su odlučni u razotkrivanju svih oblika mita i korupcije“, a slično je definirano i u etičkom kodeksu Hrvatske odvjetničke komore, dok etički kodeks zdravstvene struke ističe kako „Osim redovite nagrade za liječnički rad, u obliku plaće ili honorara i zadovoljstva da je pomogao pacijentu, drugo stjecanje materijalne ili bilo koje druge koristi iz njegova liječničkog rada protivno je ovom Kodeksu“ (NN 34/2011; NN 121/03). Posebno je potrebno naglasiti etički kodeks državnih službenika koji u članku 9. stavka II.

izričito zabranjuje stjecanje materijalne koristi na osnovi zloupotrebe ovlasti i položaja, bilo za sebe ili bilo koga drugog (NN, 92/2005, 107/2007, 27/2008).

Iako većina struka ima vlastite etičke kodekse slične prethodno navedenima koji sadrže stavku o korupcijskim ponašanjima, poštivanje temeljnih smjernica nije na zadovoljavajućoj razini. To je jasno vidljivo prema podacima *Transparency International* (2023), prema čijem se mjerenju iz 2022. godine Hrvatska nalazi na visokom 57. prema mjestu s 50 bodova, te time dolazi gotovo na vrh Europske unije s obzirom na stopu korupcije. Motiviranje državnih i javnih službenika, te njihovo ohrabivanje za aktivno djelovanje na suzbijanje korupcije, može dovesti do značajnih promjena. Prema Akcijskom planu uz Strategiju suzbijanja korupcije Ministarstva pravosuđa RH (2012), stvaranje jasne etičke infrastrukture sadržane u kontroli, vođenju i upravljanju, može biti efektivni alat u borbi protiv korupcije. Uz navedeno, obrazovanje državnih i javnih službenika o etici i moralnim vrijednostima mora biti primarno, ali i kazne kao način regulacije moraju biti strogo definirane i u stvarnosti korištene. Transparentnost službenika na višim pozicijama moći, može motivirati niže službenike na savjesno obnašanje dužnosti. Poticanje prijavljivanja korupcije jasan je način za rješavanje problema, no to mora pratiti izričito osiguranje anonimnosti i zaštite osoba koje tako postupaju.

1.5. Nepotizam

Kada god je tema korupcije u pitanju, građanima najčešće prvo pada napamet nepotizam. S obzirom na prirodu istog, to je jedan od pojavnih oblika korupcije s kojima se najlakše susresti, te ga je i najlakše provesti. Jedni će reći kako je to apsolutno nepoželjno ponašanje u radnom okruženju, te da se tako prioritizira određeni kandidat za izbor na neko radno mjesto čime se stvara razlika u početnom položaju na tržištu rada i nepravedna prednost, dok će drugi racionalizirati takvo razmišljanje na način da zapošljavanje osobe preko poznanstva ulijeva veće povjerenje poslodavcu da će osoba obaviti posao kako treba.

Što je zapravo nepotizam i je li on stvarno tako opasan kao drugi oblici korupcije? Nepotizam dolazi od latinskog *nepos* čija izvedenica u prijevodu znači nećak ili potomak (Dinara, 2015: 630). Ovakav oblik zapošljavanja postoji već od najranijih oblika naše civilizacije, a zadržao se u svojoj punoj formi sve do današnjeg vremena. U prošlosti kad je radna snaga bila prijeko potrebna, te su se radnici osiguravali kreiranjem što većeg potomstva, nepotizam nije bilo gledan kao negativna pojava, već dapače kao potreba. U modernom vremenu kada se ljudi obrazuju i specijaliziraju za pojedina zanimanja, pa i usko specifična polja unutar zanimanja, kvalifikacije postaju najbitniji faktor pri zapošljavanju. U trenutku

kada se zaposli osoba koja nema potrebnu stručnu spremu ili vještine za obavljanje nekog položaja, ali posjeduje „vezu“, tada se događa nepotizam.

Jurić (2023, 93) je na istraživanju hrvatskih tvrtki došao do saznanja kako im najveću prepreku u poslovanju predstavlja korupcija, porezi i česte promjene u zakonskim propisima, a nepotizam se pokazao kao najveći problem u poslovanju. Istraživanje koje je Jurić (2023) proveo je pokazalo kako je *state capture* iznimno visok u Hrvatskoj što onemogućuje ostvarenje perspektivne budućnosti zbog iste korupcije, pogotovo nepotizma. Tranzicijske države koje nemaju dugogodišnju tradiciju demokracije često ne mogu vlastitim sredstvima osigurati sve što je potrebno za funkcioniranje države, stoga se događa *state capture* pri čemu tvrtke osiguravaju vlastitu prednost na tržištu tako što surađuju s državnim aparatima zbog pridobivanja koristi. Nepotizam se ovdje proteže na način da se postavljaju određeni ljudi na specifične pozicije koje reguliraju samo poslovanje i pravni aspekt, brišući granice između državnog i privatnog što posljedično ugrožava ne samo rad drugih tvrtki, već stabilnost cijelog državnog aparata i slobodnog tržišta.

Jaskiewicz i suradnici (2013) raspravljaju o moralnosti i opravdanosti nepotizma sa strane radnje koja se odvija u već postojećem društvenom kontekstu socijalne razmjere koja koristi organizacijama s obzirom da je osoba koja je došla na neku poziciju putem nepotizma više investirana u sam rad tvrtke, te se prema njoj odnosi kao vlasnik umjesto radnik. Ovakva pojava nije pravilo s obzirom da zapošljavanje rodbine može dovesti do nesuglasica i problema između članova, što se posljedično reflektira na sam rad tvrtke. Jaskiewicz i suradnici (2013: 124/125) razlikuju „ovlašteni“ nepotizam (eng. *entitlement*) koji se događa kada se zapošljava bez uzimanja u obzir faktor obiteljskih uvjeta kod kojeg postoji rizik od asimetrije u odnosu tokom rada, dok je „recipročni“ nepotizam (eng. *reciprocal*) vezan uz obiteljske uvjete, međuovisnost i kulturne norme koje potiču svojevrsnu obvezu prema članu kojeg se zapošljava. Zbog kojeg god se tipa zapošljava, zajedničko im je da u sebi sadrže određeno povjerenje, međuovisnost i prije svega prednost za dobivanje takve pozicije.

1.6. Percepcija korupcije

S obzirom na to da je uvjet pristupa Europskoj uniji za Hrvatsku bilo smanjenje stope korupcije (Službeni list Europske unije, SL L 375, 31.12.1991), u periodu do službenog pristupa došlo je do značajnog smanjenja korupcije što je vidljivo iz godišnjih izvješća *Transparency Internationala*, ali situacija je poprilično stagnantna u 2023. te se svakodnevno otkrivaju nove korupcijske afere. Činjenica je Hrvatska praktički još uvijek tranzicijska zemlja,

faktor je koji utječe na visoku razinu korupcije kako u pravosudnom sustavu, tako i drugim državnim sektorima. Prema *Transparency International* (2022) izvještaju indeksa percepcije korupcije u 2021. godini, od mogućih 100 bodova, Hrvatska je dobila 47 bodova, te su iznad nje nerazvijenije države poput Malezije i Namibije. Na prvom mjestu se nalaze Danska, Finska i Novi Zeland s 88 bodova, dok posljednje mjesto drži Somalija i Sirija s 13 bodova, te Južni Sudan s 11 bodova. Ovaj izvještaj je ukazao kako je pandemija COVID-19 dovela do stagnacije pojave korupcije u cijelom svijetu, ali značajnog progressa nije bilo. Hrvatska se nalazi blizu prosjeka stope korupcije koji iznosi 43 boda, no s obzirom na resurse koje ima na raspolaganju, Hrvatska značajno zaostaje za državama Europske unije. U razdoblju od 2017. do 2021. godine, najveći pomak u borbi protiv korupcije imale su Armenija (+14), Angola (+10) i Južna Koreja (+8), dok je najveći pad doživjela Kanada (-8). Sveukupno gledajući, zapadna Europa ima najnižu stopu korupcije, ali Hrvatska i druge tranzicijske zemlje, poput Rumunjske i Bugarske, taj prosjek snižavaju.

Prema Eurobarometru⁴ iz 2022. provedenom na ukupno 26,509 građana EU, 68% građana uvidjelo je široku rasprostranjenost korupcije u njihovoj državi, pogotovo u javnim institucijama (74%) i političkim strankama (58%). Osim što smatraju da se korupcija nalazi svugdje, mišljenje građana o aktivnim mjerama protiv korupcije ukazuje na veliko nezadovoljstvo. Od ukupno 996 ispitanika na području Hrvatske, 94% građana smatra da je korupcija raširen problem u državi, te da se ukupna razina korupcije povećala (67%). Čak 93% Hrvata smatra da postoji korupcija u državnim i javnim institucijama, te je 81% građana izjavilo da su svjedočili nekom koruptivnom događaju u posljednjih godinu dana⁵.

Transparency International (2022) ističe da je u borbi protiv korupcije podržavanje slobode govora potrebne za držanje vlasti odgovorne iznimno bitno, jer kritiziranje nositelja vlasti doprinosi većoj transparentnosti. Uz to, jačanje mehanizama kontrole poput antikorupcijskih vijeća i osnivanje udruga koje imaju antikorupcijske ciljeve, borba protiv transnacionalne korupcije i osiguravanje prava na informacije o potrošnji vlasti su načini na koji građani mogu osigurati da se korupcija ne pojavljuje među tijelima vlasti koji su sami izabrali. Ljudska prava i korupcija su usko povezane, pri čemu države koje osiguravaju zaštitu ljudskih prava, imaju manju stopu korupcije. Ako su osnovna prava poput slobode govora

⁴ Eurobarometar je instrument za anketiranje koji mjeri zadovoljstvo građana Europske unije i ostatka Europe o svim temama relevantnim za politiku, društvo i općenito funkcioniranje Europe još od 1974. godine. Uz standardne ankete kvantitativne metodologije, provode se i dubinske tematske studije o problemima koje su bitne europskim institucijama. Više na: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>

⁵ Više na: <https://transparency.hr/hr/priopcenje/indeks-percepcije-korupcije-2021.-47-bodova-63.mjesto-od-180-drzava-800>

ugrožena, tada vlast može potencijalno doći u ruke moćnih pojedinaca koji kontroliraju sve razine javnog života, pri čemu korupcija postaje svakodnevna pojava koju je tada vrlo teško suzbiti. U *Transparency International* izvješću za 2021. godinu naveden je pozitivan primjer Armenije gdje su masovni protesti 2018. makli s vlasti koruptivnu elitu koju je zamijenila vlast orijentirana na reforme. Singapur s druge strane primjer je moderne razvijene tehnokracije koja kaska za trendovima drugih razvijenih zemalja po pitanju slobode izražavanja i udruživanja. Iz navedenih razloga, borba protiv korupcije u toj državi se svodi na zadovoljavanje volje vladajuće elite.

2. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

2.1. Predmet istraživanja

Oduvijek je bilo poznato da je korupcija itekako prisutna i aktivna od samih početaka države, a iako postoje mehanizmi i strategije s kojim se ona pokušava suzbiti, i dalje je iznimno jaka i naizgled ukorijenjena u hrvatsko društvo. To i potvrđuje Indeks percepcije korupcije za 2021. godinu prema kojem smo rangirani na 63. mjestu, čime padamo ispod prosjeka Europske unije (Transparency International, 2021). Indeks percepcije korupcije istražuje javni i državni sektor koristeći se metodom ankete na poslovnim ljudima i ekspertima. U istraživanjima korupcije se često ignoriraju ljudi na nižim pozicijama, državni i javni službenici koji su u izravnom doticaju s mogućnostima zlorabe svojih ovlasti i prava. Iz tog razloga, u ovom istraživanju fokus je stavljen na prava iskustva ljudi koji su zaposleni u državnim i javnim službama, i koji se na svom radnom mjestu potencijalno svakodnevno susreću s koruptivnim aktivnostima.

2.2. Cilj istraživanja

Opći cilj istraživanja bio je ispitati percepcije i razumijevanja korupcije u hrvatskom društvu prema iskustvima državnih i javnih službenika. Koristeći polustrukturirani intervju nastojalo se razumjeti životna iskustva ljudi zaposlenih u zdravstvu, sudstvu, socijalnoj skrbi i policiji, ali koji nisu nužno na pozicijama visoke moći. U tom smislu cilj je analizirati i razumjeti percepcije korupcije državnih i javnih službenika, njihovu informiranost o značenju korupcije i tome što ona obuhvaća, kao i utvrditi prisutnost korupcije u hrvatskom društvu ponajviše u određenim državnim i javnim službama.

2.3. Istraživačka pitanja

Kada postavljamo istraživačka pitanja, trebamo imati na umu koju vrstu istraživanja provodimo. Ako je u pitanju kvantitativna metodologija, uobičajeno se koristi strukturirani pristup gdje su svi aspekti istraživanja unaprijed određeni, dok se kod kvalitativnog pristupa koristi nestrukturirani pristup pomoću kojeg se pokušava istražiti priroda nekog fenomena (Kumar, 2011: 11-13). U ovom radu je korištena kvalitativna metodologija stoga se pomoću istraživačkih pitanja prvotno želi odrediti što se istražuje, odnosno koji su istraživački objektivni (Kumar, 2011: 18). Brinkman (2013) navodi kako istraživačka pitanja u procesu kvalitativnog intervjuiranja služe kako bi se istraživač usmjerio i precizno utvrdio fokus njegova istraživanja, što kasnije pomaže u izgradnji protokola.

S obzirom na navedeno, istraživanje je podijeljeno na teme i kategorije. Prva tema se bavi informiranošću sudionika o korupciji, a druga njihovom političkom participacijom kroz primjerice izlazak na izbore ili sudjelovanje u raznim oblicima političke participacije. Fokus je na trećoj temi osobnih iskustava s korupcijom gdje se želi utvrditi i opisati primjere korupcije na radnom mjestu i njihova iskustva rada u državnim i javnim službama s obzirom na učestalo viđenje istih kao iznimno koruptivnih. Kada sagledamo sve teme koje su se istaknule, postavljaju se istraživačka pitanja:

1. Jesu li državni i javni službenici informirani o značenju korupcije?
2. Je li politička participacija bitan faktor kod sudjelovanja u korupciji?
3. Susreću li se službenici učestalo s korupcijom?
4. Kako se ponašaju pri susretu s koruptivnim djelima?
5. Boje li se posljedica (ne)sudjelovanja?
6. Kako gledaju na korupciju u Hrvatskoj?
7. Utječe li korupcija na kvalitetu života?

2.4. Sudionici istraživanja

Istraživački uzorak prikupljen je metodom snježne grude i uključio je 15 sugovornika i sugovornica koji su zaposleni u različitim državnim i javnim institucijama. Uključeni su sugovornici koji su zaposleni u sektoru zdravstva, sudstva, policije i socijalne skrbi. Do ispitanika se dolazilo metodom snježne grude, točnije poznanici koji rade u svakoj od institucija pomogli su u regrutaciji sudionika koji su bili voljni surađivati. S obzirom na prirodu samog predmeta istraživanja, vrlo je teško pronaći ljude koji su voljni iskreno progovoriti o vlastitim iskustvima s korupcijom u sektoru u kojem rade. Sudionicima je garantirana anonimnost i povjerljivost podataka, te su stoga podatci o njihovom mjestu zaposlenja i poziciji unutar te institucije ostali skriveni. Od sociodemografskih obilježja uzeti su u obzir spol, dob, završeni stupanj obrazovanja, obrazovanje roditelja, radni status, ustanova zaposlenja (sektor), religioznost i politička orijentacija. Iako su ispitanici upitani o njihovoj stranačkoj pripadnosti, točna stranka nije korištena u svrhu zaštite identiteta sudionika.

U istraživanju je sudjelovalo petnaest sugovornika/ica (N=15), od kojih je bilo dvanaest žena i tri muškarca u dobi od dvadeset četiri do pedeset sedam godina. Tri sudionice rade na području zdravstva, petero u pravosudnom sustavu, četvero u sustavu socijalne skrbi, te troje u policiji. Što se tiče stručne spreme sedmero sudionika ima visoku spremu, jedan sugovornik/ica višu i sedmero srednju stručnu spremu, dok njihovi roditelji pretežno imaju srednju stručnu spremu. Većina sugovornika ističe da su religiozni, iako ih tek nekolicina zapravo prakticira istu.

2.5. Mjerni instrument

U svrhu ovog istraživanja dizajniran je protokol (vidi prilog 6.1.) koji se sastoji od tema i kategorija. U prvoj temi su ciljana sociodemografska obilježja sudionika kroz varijable spola, dobi, stupnja obrazovanja, obrazovanja roditelja, radnog statusa, ustanove zaposlenja, religioznosti i političke orijentacije. Druga tema odnosi se na informiranost o korupciji koja se ispituje kroz sudionikovo definiranje korupcije te onog što taj pojam za njih obuhvaća. Treća tema političke participacije ispituje učestalost izlaska na izbore, sudjelovanje u oblicima političke participacije, status stranačkog članstva i uključenost u lokalnu politiku. Fokus četvrte teme bio je na osobnim iskustvima sudionika sa ciljem utvrđivanja broja susreta s korupcijom na radnom mjestu, primjera prihvaćanja mita, iskustva s nepotizmom, sudjelovanja i prijavljivanja korupcije, potencijalnih strahova od mogućih posljedice zbog odbijanja ili sudjelovanja u korupciji, te korupcija unutar državne/javne službe unutar koje sudionici rade. Posljednja tema bavi se korupcijom u Hrvatskoj općenito prema sudionikovim procjenama o prisutnosti korupcije u državnim i javnim službama, normalizaciji i ukorijenjenosti korupcije, zatim ispitivanjem zadovoljstva radom tijela za suzbijanje korupcije i radom tijela vlasti, te konačno procjenama sudionika o utjecaju korupcije na kvalitetu života.

2.6. Postupak provedbe istraživanja

Intervju je jedna od najraširenije korištenih kvalitativnih metoda prikupljanja podataka u sociološkoj disciplini, te je odabrana za ovo istraživanje s obzirom na prirodu predmeta istraživanja. Na njega možemo gledati kao na interakciju između istraživača i sudionika gdje se kroz interakciju stvaraju podatci te se pokušava dobiti uvid u sudionikova mišljenja, stavove ili znanja o određenoj temi. Kod postavljanja pitanja važno je da su ona jasna, kratka i konkretna, a istraživač najčešće ima unaprijed spremljen vodič sa smjernicama koje će mu

pomoći u provedbi intervjua. Vodič intervjua može davati minimalne ili maksimalne putokaze za istraživača ovisno o vrsti intervjua u pitanju. Istraživači ih rado koriste jer omogućavaju postavljanje dodatnih pitanja, olakšava promjene smjera intervjua, olakšava uvid u teme koje su preširoko ili preskromno obrađene i slično (Morgan i Guevara, 2008: 469/470). Intervjui se najčešće snimaju u audio formatu koji se transkribira i obrađuje. Polustrukturirani intervjui, koji se koristio i ovdje, podrazumijeva postojanje unaprijed određenih pitanja koji su otvorenog tipa, stoga je stupanj kontrole istraživača nad informacijama veći, ali u slučaju zanimljivih podataka može postavljati dodatna pitanja van okvira. Najčešće se koriste kada su koncepti relativno poznati i već istraživani, a završni tekst proizlazi iz suradnje obje strane (Ayres, 2008: 810/811). Kod provedbe ovakve vrste intervjua, istraživač ima djelomičnu kontrolu nad tokom sadržaja, a sudionik može dopunjavati s informacijama koje su slične (Cook, 2008: 422/423).

Intervjui su se provodili u razdoblju od svibnja do kolovoza 2023. godine, online putem *google meet* platforme ili uživo. Prije samog početka intervjuiranja, sugovornicima/ama je dan informirani pristanak (vidi prilog **6.2.**) koji pobliže objašnjava temu istraživanja, te su obavješteni da se razgovor snima putem mobilne aplikacije. S obzirom na osjetljivu prirodu teme samog rada, izrazito je bitno bilo ukazati povjerenje i stvoriti sigurnu okolinu da sugovornici mogu iskreno i otvoreno podijeliti svoja iskustva. Također u svrhu zaštite podataka sugovornika imena su kodirana pod S1 (sugovornik 1) i nadalje, te su izbačene informacije o njihovom mjestu stanovanja i poziciji koju obavljaju unutar svoje državne ili javne službe. Odgovori su kategorizirani prema temama definiranim u protokolu, te analizirani i interpretirani što je prikazano u **3. poglavlju Rezultati i rasprava**.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Informiranost o korupciji

Kako bi mogli uopće ući u stanje korupcije u hrvatskom društvu, prvo je potrebno ustanoviti način na koji je državni i javni službenici definiraju i što podrazumijevaju pod tim pojmom. Najviše su se isticale teme financijske, odnosno materijalne dobiti, zloupotrebe položaja i razmjena mita. Iako naglašavaju dominaciju na višim društvenim razinama, pojedini sugovornici istakli su kako korupcija prožima sve slojeve društva, te ga tako sporo uništava iznutra. Fokus je i na sustavu „usluge za uslugu“ s obzirom da korupcija najčešće uključuje više pojedinaca iz istog ili drugih sektora. Uviđanje navedenih stavki ukazuje na to da su službenici dobro upoznati s problemom korupcije, što je vrlo bitno kod obnašanja njihovih funkcija.

„Korupcija je ajmo reći, korištenje novčanih sredstava da bi što brže doša na nekakav način koji nije moralan, do svog cilja.“ (S1, 24 g. ž, zdravstvo)

„U biti mito...daš nešto da bi dobia zauzvrat nešto drugo...ili posao ili operaciju, pregled kod doktora i bilo šta.“ – S5, 53 g. Ž, pravosuđe

„Pa, najčešće me podsjeća na nekakvo davanje ili primanje mita na primjer. To je ono šta mi prvo pada napamet. Mislim da se događa svugdje u društvu, provlači se svugdje.“ – S7, 51 g. Ž, pravosuđe

„Predstavlja mi iskorištavanje položaja na kojem se osoba nalazi, u smislu da se mimoilaze neka pravila kako bi se došlo do povlaštenog položaja.“ – S9, 27 g. Ž, socijalna skrb

„Korupcija je za mene podmićivanje, odnosno...kupovanje nekih usluga od osobe koja tu uslugu može napraviti, pri čemu ta usluga zapravo nije zakonita, odnosno...pri čemu onda ta osoba od koje nešto, recimo kupujemo tu uslugu, ta usluga podrazumijeva za zapravo ta osoba krši neki zakon, neki pravilnik ili slično.“ – S10, 27 g. M, socijalna skrb

„Teško je sad nešto pametno tu reći, ali u svakom slučaju to je recimo...rak ovoga društva...u kratkim crtama. Obično je materijalna, jer sve je kroz materijalno, nema smisla ništa drugo biti. Sve je povezano kroz materijalno, negdje novac, negdje usluge, al više-manje materijalno.“ – S12, 46 g. M, policija

„Korupcija crtica minus. Kod nas nažalost u negativnom smislu se to provodi. To je to. Uglavnom materijalna razmjena?“ – S13, 41, g. M, policija

„Korupcija...nevjerojatno ali prvo pomislim na korupciju u politici. To me prvo asocira. Znači rekla bi da je korupcija...da svi zapravo dolaze na različite pozicije preko nekakve veze, znači sve što trebamo to je veza i da se svi poslovi u našoj državi ono...obavljaju dogovorima. Eto, ukratko.“ – S14, 40 g. Ž, zdravstvo

„Asocira me na to da ovi koji su na rukovodećim mistima, ne ponašaju u skladu s nekakvim etičkim i moralnim crtama, već pogoduju, ne znam...svojim nekakvim podobnim ljudima ili ne znam kome...nekome ko je njima od interesa. Mislim da je korupcija u našoj državi na visokoj razini, poprilično u ovim nekim da se ne priznaje ljudima srednja stručna sprema, ne gleda se stupanj obrazovanja, niti kompetencije radnika, već se uzimaju eto tako ako je neko nečija veza ili tako. Eto na to me asocira.“ – S15, 40 g. Ž, zdravstvo

3.2. Opseg korupcije

Odvojena je tema opsega korupcije s obzirom da je, osim razumijevanja definicije korupcije kao nekakvog neetičkog i kaznenog djela, a sve u svrhu kako bi kasnije mogli vidjeti jesu li sugovornici imali iskustva s korupcijom, bitno vidjeti što oni sve smatraju korupcijom, a što oni pak gledaju kao svojevrsnu „tradiciju“ i „normalu“. Primjerice, zdravstveni radnici često koriste svoj položaj kako bi njihovi bližnji preskočili čekanje u dugogodišnjim redovima za specijalističke preglede ili kada preko poznanstva rješavaju probleme na tehničkom pregledu vozila. Upravo zbog takvih primjera, vrlo je bitno bilo shvatiti opseg korupcije na koji se sudionici referiraju kada govore o iskustvima i viđenjima korupcije u hrvatskom društvu. Sugovornici su istakli da pod pojam korupcije najčešće sporazumijevaju materijalu korist, ali i razne oblike pogodovanja, iskorištavanje položaja i moći, čak i onih najnižih slojeva. Istaknuto je i mišljenje da korupcija obuhvaća sve slojeve društva i da nitko nije isključen od mogućnosti sudjelovanja u korupciji, makar to bilo dobivanje posla ili namještanje natječaja za javnu nabavu. Sugovornici u fokus također stavljaju aspekt ispunjavanja vlastitih ciljeva i osobnih interesa.

„Obuhvaća svašta od neke materijalne koristi do nekakve pozicije...ostvarivanje nekakvih osobnih interesa i ciljeva...svašta može biti obuhvaćeno s korupcijom.“ - S2, 46 g. Ž, policija

„Pa ona obuhvaća ljude koji imaju moć.“ - S4, 29 g. M, pravosuđe

„Zapravo prva mi je pomisao novčano, ali podrazumijeva i ostale neke stvari.“ – S8, 27 g. Ž, socijalna skrb

„Ne mora biti, može biti pogodovanje za zaposlenje, za dobivanje određenih povlastica, na primjer na natječaje za javnu nabavu...ako osoba dobije na natječaju, iako je bilo kandidata koji su trebali dobiti ispred te osobe.“ – S9, 27 g. Ž, socijalna skrb

„Ne, mislim da obuhvaća sve dijelove društva, samo se zapravo, moje mišljenje, samo čuje za korupciju i korupcija se povezuje samo s visokim slojevima, jer korupcija u visokim slojevima ima veći efekt i veće su usluge, veće kupovine i slično...pa se jednostavno više čuje za to. Al korupcija je...vjerujem da ima na svakom koraku.“ - S10, 27 g. M, socijalna skrb[1]

3.3. Politička participacija

Političku participaciju smo promatrali kroz nekoliko stavki. Prvo je politička orijentacija, odnosno njihova usmjerenost na određeni svjetonazor. Sugovornici nisu imali definiranu političku orijentaciju, pa i odgovori nisu bili konkretni. Najčešći su bili odgovori kako se definiraju kao apolitični, a nekolicina bi se stavila u centar ili desno. Lijevis i desnih ekstrema nije bilo, a značajan broj izražava nezainteresiranost za bilo kakvo političko opredjeljenje. Nastavno na to, pitanje stranačkog članstva također je u svakom slučaju bilo negativno. Potrebno je napomenuti da zaposlenici u sustavu MUP-a, ne smiju biti članovi nikakvih stranki.

„Nemam. Apolitična“ - S6, 41 g. Ž, pravosuđe

„Ne baš, striktno. Nisan apolitična, ali nisan u smislu da san politički striktno za jednu stranu ili za drugu. – S15, 40 g. Ž, zdravstvo

„Za sebe volim reći neki centar prema desno.“ – S10, 27 g. M, socijalna skrb

“Ne, ne. Ne nužno apolitična. Ne znam, nije mi to nešto što mi u životu, kako bi rekla bitno. Naravno i jedno i drugo ima neke svoje, ne znam evo iskreno baš se ne bavim pretjerano tim.” - S11, 28 g. Ž, socijalna skrb

Iako sugovornici svoju političku aktivnost najčešće povezuju s izlaskom na izbore, značajan broj naglašava važnost angažiranja kada je potrebno, a ponajprije kroz štrajkove i prosvjede za boljitak njihove službe. Sudionici su upitani o sudjelovanju u lokalnoj politici, međutim nijedan odgovor nije bio potvrđan. Jedna sugovornica istakla je svoj angažman u Komori medicinskih sestara i relevantnoj udruzi, no smatra kako je korupcija itekako prisutna u tim krugovima. Većina službenika izbore gledaju kao minimalni korak kojim mogu napraviti promjenu, ali i kao obvezu koji svaki građanin ima. U trenutku kad su se intervjui provodili, u

tijeku je bila organizacija velikog štrajka državnih službenika u sustavu pravosuđa za kojeg je većina sugovornika iz tog sustava istakla podršku. Iako politička aktivnost sugovornika nije na visokom nivou, najčešće se ističe u trenucima borbe za poboljšanje svoje službe.

„*Ne baš, evo jedino ovo sad vezano baš konkretno kod nas u službi imali smo nešto sitno, tako da...da sam sudjelovala više nekako na način da dam nekakvu podršku kolegama*“ – S7, 51 g. Ž, pravosuđe

„*Uključena sam jedino u udrugu Hrvatska Komora Medicinskih Sestara i Udruga Medicinskih Sestara, šta misečno mi odvajaju od plaće šta isto mislim da su, ovi šefovi od tih komora, visoko korumpirani (smijeh)...*“ – S1, 24 g. Ž, zdravstvo

„*Pa na izbore izlazim jer to prvenstveno gledam kao nekakvu obvezu, a tek onda kao nekakvo pravo koje svi imamo. A što se prosvjeda i toga tiče, iskreno nisam, za prosvjede sam imala priliku, ali evo na kraju ne odem i često mi je znalo biti krivo, a što se štrajka tiče tu nisam imala ni priliku, pa onda*[2]. *Uglavnom izbori, svi mogući na koje mogu izaći.*“ – S11, 28 g. Ž, socijalna skrb

3.4. Iskustva s korupcijom

Sljedeća tema koja je bitna za utvrđivanje percepcije korupcije u državnim i javnim službama tiče se njihovih iskustava na radnom mjestu, vlastitih ili drugih koji se indirektno tiču njih. Bitno je naglasiti da sugovornici kada pričaju o korupciji najčešće misle na nepotizam, koji je u Hrvatskoj najrašireniji oblik prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova. Iskustva sugovornika su vrlo različita, pa tako postoje oni koji smatraju da nikada u svojoj radnoj okolini nisu doživjeli koruptivna iskustva ili pak oni koji su prepričali događaje koji su načuli. Ali bilo je i nekolicine sugovornika koji su odlučili otvoreno pričati o koruptivnim djelima koji su oni počinili ili je netko drugi počinio na njihovu štetu. Kada razmotrimo rezultate na uzorku državnih i javnih službenika koji su sudjelovali na ovom istraživanju, može se reći da većina njih direktna iskustva nisu imali. Iako je nekolicina podijelila svoje susrete s korupcijom, može se reći da je, barem na razini na kojoj se sugovornici nalaze po pitanju njihovih nadležnosti, ne toliko vidljiva ili je minimalno prisutna.

„*Mislim neman ja šta tu, ali što se tiče korupcije recimo često ti se događa da ljudi moraju platiti određenu svotu novca, da bi roditelji ostali u bolnici još ne znam koliko dana.*“ – S1, 24 g. Ž, zdravstvo

„Osobno nisam imala baš nekih prevelikih iskustava s korupcijom iz razloga što nisam na takvom položaju da bi mogla nekome nešto pružiti. Ali, ono često se tako susretneš sa nekim tuđim mišljenjima i iskustvima, čuješ od drugih ljudi kako neko je zbog svog položaja zloupotrijebio svoju moć, pa je na neki način došla do nekakvih, jel, svojih dobiti, ostvarenja, nečega što u biti ne bi treba dobiti. A, sve je to ono rekla kazala. Sad da li je to stvarno tako ili nije...Konkretnih dokaza nema, a kad nemaš konkretnih dokaza, onda nemoš ništa ni poduzet protiv korupcije i to je tako.“ – S2, 46 g. Ž, policija

„Iskustva imam i ispričat ću ti priču staru 15 godina. Znači...u bivšoj firmi koja je otišla u stečaj i radilo se o stečajnom upravitelju i sutkinji stečajnog postupka. Ja ću ti [3]reći imena (imena osoba) kad upišeš izaći će ti milijun članaka. Uglavnom oni stanu na vrh firme i odlučuju o svemu i ostale su ne isplaćene plaće. Čak je država pristala, porezna u stvari, pošto se firma bavila uvozom strojeva imali smo neke pretplate poreza di je država nama porez bila dužna i di su se svi doprinosi i porezi, prirezi kompenzirali dok je došao stečaj, blokirana firma...čak smo išli pričati sa poreznom da se mogu i naše neto plaće, tipa ako se dobro sićan, ostalo je još petsto tisuća kuna porezna dužna firmi, a naših neto plaća od svih, ostalo je tristo tisuća kuna neisplaćeno. On je naravno pristao da se to kompenzira, naravno stečajni upravitelj (ime), on je glavni jel...međutim to on nije niti čuti htio, ovo ono...onda smo se ja i još bivša kolegica, tada smo radile skupa, kome se žaliti na stečajnog upravitelja, žališ se sutkinji stečajnog postupka. Međutim, onda smo mi čuli po pričama da oni u tandemu rade svaku firmu zajedno uzimaju blablaba...i tako ono nikad nama nije lipa isplaćena. Prošlo je trinaest, četrnaest godina, ne znam točno, a jedno prije pet šest godina lijepo portali, naslovnice, USKOK pritvorio njih dvoje nakon ne znam koliko, pet, šest, sedam godina pustih firmi, puste milione pokrali...i tako dalje. Sad su pod istragom, suspendirani. Što sam ja znala prije trinaest, četrnaest godina, eto jedna korupcija (smijeh)..eto.“ – S6, 41 g. Ž, pravosuđe

„Naravno. Ja osobno sam sudjelovao davno na početku svoje karijere s kolegama koji su na cesti uzimali novce. Kasnije nisam vidio nikoga jer nije bio to moj oblik posla, al javna je tajna da je to, pogotovo u prometnoj policiji...javna tajna je...to je najniži oblik, najgori, jedan od gorih“. – S12, 46 g. M, policija

Nepotizam je stavka koju je potrebno posebno istaknuti jer se u hrvatskom društvu, kroz medije i javni narativ, ali i realnu situaciju dostupnosti ovog oblika korupcije širim društvenim slojevima, ističe kao najrasprostranjenija i najučestalija forma ove društvene pojave. Iako su ljudi podijeljeni po pitanju moralne i etičke validnosti nepotizma (vidi više u odjeljku 1.5.),

neupitno je da on postoji i da se primjenjuje u svim društvenim slojevima i unutar svih društvenih struktura, bile one javne ili privatne. Sugovornici su podijelili iskustva koja su doživjeli iz prve ruke, ona koja su se desila njihovim poznanicima i bližnjima, dok su neki izrazili svoje pretpostavke i viđenja situacije. [4]Prema Jurićevom (2023) istraživanju nepotizam se pokazao kao najveći problem u poslovanju, a prema odgovorima sudionika, može se zaključiti da je to realna situacija. Iako za iskustva s korupcijom većina sugovornika nije imalo što za reći, kada je nepotizam u pitanju, veći dio sudionika podijelio je svoje mišljenje, iskustva i saznanja. Priče o namještenim natjecajima, kumstvima i utjecaju obiteljskih veza, do poznavanja utjecajne osobe, stvarne su, bar iz perspektive i iskustva sugovornika.

„Pa recimo u (naziv odjela). Sad ti trenutno oni imaju za natjecaje nekakva pitanja koja moraš riješiti, a evo direktno znam da je moja prijateljica sad koja već radi, ali za produžetak ugovora dobila ta pitanja jer je već unutra i već radi, kužiš. Dobila je pitanja, a ostali koji se prijave neće znati pitanja, normalno da će pasti jer su pitanja ono očajna i neće upasti u sustav.“ – S1, 24 g. Ž, zdravstvo

„Dobro u malom mjestu manje-više svi sve znamo, pa eto. I županija i grad, uglavnom to i tako u neku ruku i ide ko koga zna, ali ne mora biti presudno kod posla.“ – S13, 41 g. Ž, policija
„...Mislim recimo primjer bila sam na razgovoru di znam po bodovima, znam prosjeke, svih znam sve s godine, znam kakvi su ljudi, među prvim razgovorima. Ali mislim prva na listi je bila nećakinja od neurokirurga. Nitko nije znao objasniti kako, zašto, brz obzira što govore redovno i od političkih ljudi i njihova familija je uvijek na višoj poziciji ispred drugih. Ne sad samo na meni, nego na drugima. Kako pratimo te natjecaje ko nam se prima ili sve, jednostavno već se zna ako je neko nečiji, da će taj doći. Tako je s nekih viših pozicija...dođe i ne može tu nitko ništa.“ - S14, 40 g. Ž, zdravstvo

„Na primjer, prijateljica kad se zapošljavala u (ustanova zaposlenja), tad je bilo poznato da neće dobit posao, jer se već znalo unaprid tko će biti zaposlen. To je možda jedan od primjera, a i općenito ovako, ne znam, kroz priču drugih ljudi možda na neki način, kako je neko došao do nekih radnih mjesta u nekih državnim firmama di su bili ljudi koji nisu imali zapravo kompetencije za radno mjesto.“ – S8, 27 g. Ž, socijalna skrb

“Ne, ne. Baš ovdje di sad trenutno radim. Mislim da mi je jedna od prvih firmi di baš politika najmanje igra ulogu kod zapošljavanja službenika. Čak sam i bila u komisiji u jednom

natječaju di su se baš isključivo gledali bodovi, ko je najbolje napisao, taj je i primljen. Ne mogu reći, bar trenutno u ovoj firmi.” - S6, 41 g. Ž, pravosuđe^[25]

Po pitanju perspektive sudionika na razinu korupcije unutar službe u kojoj rade, sudionici ističu kako situacija ide na bolje, a pogotovo osobe s dugogodišnjim stažom uočavaju značajnije promjene. Zanimljivo je da sugovornici smatraju da njihove službe nisu toliko korumpirane, s obzirom na neke druge, a drugi svjetonazor je da sve ovisi o prilikama te da je zapravo korupcija po službama na relativno istom nivou. Postavlja se pitanje kako priroda rada, skupina korisnika koje služba cilja i položaj koji zaposleni pojedinac ima unutar ustanove, utječu na razinu korupcije u državnim i javnim službama. [6] Za primjer možemo uzeti službu socijalne skrbi. Taj vrlo teški posao s osjetljivom skupinom korisnika koji imaju često problematičnu pozadinu, ne donosi velike novce. Socijalni radnici vrlo rijetko imaju ikakav doticaj s novcima, pogotovo ako ne rade na pozicijama poput ravnatelja i sličnima. U tom slučaju, mogućnost da socijalni radnik sudjeluje u nekom većem korupcijskom činu je manja, iako i dalje nije jednaka nuli. S druge strane možemo u obzir uzeti jednog sudca zaposlenog u sustavu pravosuđa. S obzirom na visok položaja unutar ustanove, ali i u društvu, te nadležnost koju ta pozicija obnaša, vrlo je lako da se tu pojavi korupcija. Sugovornici ovog intervjua pretežno su bili na nižim položajima unutar ustanove zaposlenja, stoga je i njihova dominantna perspektiva da je korupcija prisutna više-manje svugdje u sličnoj mjeri. Da je veći broj sudionika bio na višim položajima, odgovori bi možd bili drugačiji.

“Paaa, s obzirom da radim u maloj kao (ime ustanove), mislim ne znam. Ovdje nije toliko, česta je, ali nije ono velika stopa ili da sam svakodnevno uključena u to, ali ne znam. Mislim da je. Ali i da se s vremenom smanjuje sve više i više, da je prije bilo ono...” - S1, 24 g. Ž, zdravstvo

“Pa, ne mislim. Ja čak mislim...mislim da je to sve tu negdje li-la. Ja vjerujem da ima toga i vjerujem da to ima svugdje. Ali ne mislim da je korumpiraniji. Možda jedino su oni više na piku medijima. Možda jedino to, ali ne mislim da je korumpiraniji. Ali vjerujem da toga svugdje ima.” - S6, 41 g. Ž, pravosuđe

“Pa mislim da se to u našem sustavu najmanje događa zbog specifičnosti korisničkih skupina, a ovaj...jedino eto u zaposlenju bi rekla da je to prisutno. A šta se tiče sada sustava socijalne skrbi da će stranke tražiti...pokušati dati mito radi priznavanja boljeg nekog statusa ili priznavanja socijalnih usluga, to stvarno nisam čula ni doživjela.” - S9, 27 g. Ž, socijalna skr

“...Mislim da je to tako u svim državnim službama. Mislim da je to više-manje sve jednako. Ovisi o situaciji. Tko ima potrebe za čim, taj tren je korupcija na višem nivou u nekoj drugoj instituciji.” - S14, 40 g. Ž, zdravstvo|z7]

Prijava korupcije i posljedice te prijave aspekti su kojima se ne daje dovoljno pozornosti. Vrlo se malo u javnom prostoru promovira prijavljivanje korupcije, što se dogodi kad je prijavite i kako to može utjecati na život prijavitelja. Realna situacija je da čak i u hipotetskom smislu, skoro niti jedna osoba nije odlučno smatrala da bi postupila propisno i prijavila počinjeno djelo. Pojedini sugovornici su razmotrili da bi prijavljivanje bila jedna od opcija, no boje se situacije koja bi uslijedila i kako bi se to reflektiralo na njihova radna mjesta. Neki sugovornici smatraju kako prijavljivanje nije njihova obveza, te i kad su bili u situaciji da su znali da se nešto dogodilo, samo su nastavili sa životom kao da ništa nije bilo.

“...ja radim u sudstvu i to, ali kad si prije petnaest godina čuo pojam sudac, tebi je to nešto značilo, kužiš. On ti, mislim stečajni upravitelj ti prijete da dok je on živ da nikad više nigdje se u Hrvatskoj nećeš zaposliti i tako dalje...sa dvadeset i nešto godina, čuj priti mi neko tako jak. A niko ništa ne može i niko mu ništa nije mogao do sad. Tako da ne, onda ti je on mene nešto ko svjedoka stavljao, pa su me pozivali na sud za bivšu firmu ko svjedoka. Međutim, nikad...ja sam se pojavljivala na sudu, oni se nisu ni njegovi odvjetnici, jer onda ti je taman to bilo u vrime, ne znam jel si čula, isto jedan firma (ime firme) koja je otišla u stečaj...Uvijek ista sutkinja i stečajni...Oni su izašli u medije i pričali po medijima da su oni bili po novinama okupirani s tim. I eto ti, godinu, par godina kasnije, pritvori ih. To ti je moja priča o korupciji u pravosuđu. - S6, 41 g. Ž, pravosuđe

“Mislim da ne bi. Mislim da kad bi prijavila takvo nešto da bi tek onda imala problema. Ugrozilo bi moje radno mjesto i moju poziciju. Pitanje je da li bi više radila tamo di radim.” - S2, 46 g. Ž, policija

“Ne znam, ovakvo na prvo kad me to pitaš vjerojatno bi onako u nekakvom revoltu rekla, da, da, bi. Ali onda bi vjerojatno stala na loptu, pa bi mi mozak radio sto na sat ...možda bi jedan od njih bio nekakav strah. Možda čak ne, ne znam, ne gubitak posla, nego više strah zbog nekih drugih stvari.” - S7, 51 g. Ž, pravosuđe

“Mislim da ne. Pa ne znam, nekako je u našem društvu to toliko prisutno da je postalo normalno, samo evo zadnji puta kada...prilikom zaposlenja, kada sam čula da je ta osoba...kada se desio nepotizam prilikom zapošljavanja, bilo je samo aha zato nisam dobila i pustila sam to.” - S9, 27 g. Ž, socijalna skrb

Nastavno na posljednju misao, posebno treba istaknuti mišljenje sugovornika o tome kakve bi posljedice donijela prijava korupcije na njihovo okruženje i doživljaj radne okoline. Nekolicina ističe kako potencijala prijava korupcije, ne bi značajno utjecala na njihov poslovni put i doživljaj okoline na radnom mjestu. Iako neki smatraju da bi s obzirom na vlastite životne situacije ipak bili sigurni i branili svoju perspektivu, drugi misle da im ne bi više bilo ugodno, te da bi to ugrozilo njihovu karijeru.

“...pitanje situacije. Šta se tu dogodilo i tako dalje. Tako da...s obzirom da sam i majka dvoje djece i posao moram raditi, teško da bi se na nekakve...možda korake poduzimala. Tako da to sve ovisi što je tu...ali mislim da bi se nažalost oglušila i nisam vidjela jer...Ako nije nešto da mene se tiče. To je to.” - S13, 41 g. Ž, policija

“Pa sigurno da, prvotno sam bila željena na tom radnom mjesto, pa mislim da ne bi mi bilo ugodno raditi tu.” - S9, 27 g. Ž, socijalna skrb

“...Mislim da kad bi prijavila takvo nešto da bi tek onda imala problema. Ugrozilo bi moje radno mjesto i moju poziciju. Pitanje je da li bi više radila tamo di radim.” - S2, 46 g. Ž, policija

3.5. Korupcija u Hrvatskoj

Za kraj razgovora sa sugovornicima zanimala su nas njihova viđenja i percepcije korupcije u Hrvatskoj općenito kroz usporedbu svoje s drugim državnim i javnim službama, te preko njihovog stava o tome što korupcija uopće znači u društvu, kakav je njen status i što je s službenim tijelima koji reguliraju korupciju i upravljaju državom. Sugovornici u velikom broju ističu pravosuđe i policiju kao najkorumpiranije službe, a vrlo blizu prati i zdravstvo, no ova služba se moralno relativizira, s obzirom da sudionici naglašavaju “normalnost” “pogurivanja” ili “nagrađivanja” usluga.

“Mislim da je dosta prisutna. Možda u nekih pedeset posto igra ulogu. Mislim da ovi mali koji su na najnižim pozicijama da na njih korupcija nema toliki utjecaj, koliko ovi na vodećim pozicijama. Mislim da je tu puno jači utjecaj i da oni pristaju na takve nekakve usluge.” - S2, 46 g. Ž, policija

“U prometu policija kad zaustavi vozače u prometu...čuła sam masu situacija kada su osobe dale određenu svotu novca da ih se ne kazni, pa su ih pustili. Također bliskih iskustava imam sa sudstvom, kada su se presude donosile na nepravedan način, pa je veliki zaključak u tome što se dogodila korupcija, odnosno da se dalo mito. Sad za zdravstvo nisam sigurna kada se

daju zahvale na kraju određenog zahvata. Ja sam isto davala poklon doktoru koji me operirao, jer je to red, majka mi je rekla da moram to dati (smijeh)...iako po meni se ne bi trebalo davati, jer čovjek je napravio posao za koji prima plaću, ja sam protiv toga, al evo...nekako je tako kod nas utvrđeno. Za školstvo nisam čula nikakvu situaciju osim kod zaposlenja.” - S9, 27 g. Ž, socijalna skrb

“Pa definitivno smatram pravosuđe i sve vezano uz pravo, pravosuđe i ovoga...MUP...aj mislim javna uprava, u smislu nekih raznih Ministarstava gdje se može pogodovati ljudima, neka odluke i slične stvari. Mislim da smo tu mi kod Ministarstva pod koje spadamo a to je Ministarstvo rada, obitelji i socijalne politike, da smo tu mi dosta malo zaštićeni...mislim zaštićeni s te strane jer naše neke odluke nemaju toliki učinak kao neke druge odluke, mislim ono neusporedivo s pravosuđem ili MUP-om.” - S10, 27 g. M, socijalna skrb

Osim istraživanja mišljenja o tome kakva je razina korupcije u drugim državnim i javnim službama u Hrvatskoj, htjeli smo istražiti imaju li sugovornici ikakvog direktnog iskustva s istom pri korištenju usluga ili drugog doticaja s tim službama[8]. Sugovornici pretežito spominju iskustva drugih ljudi ili priče koje su čuli, iako većina u realnosti nije navela konkretne situacije gdje su doživjeli ili sudjelovali u nekakvom korupcijskom činu. Bitno je napomenuti kako sugovornici često spominju korištenje “veze” kako bi se brže došlo do neke usluge, no ne doživljavaju je kao korupciju, odnosno iskorištavanje položaja, ovlasti i moći za pridobivanje osobne koristi.

“A sad ne mogu reći. Srećom nisam imala posla s tim. Mislim ono, ne mogu reći iz vlastitog iskustva. To su sve priče od drugih ljudi. Jedino recimo netko dobije kaznu ili nešto,pa nekog zna u policiji, pa dok se ne provede nekakav proces...nekog nazove...jednostavno se obriše prije nego što je evidentirano. Makar sam i čula od nekih ljudi, nećemo ništa pitati, kad se ponudi određena svota bez da policajac uopće pita, onda se kazna briše. To je od meni poznatih ljudi priča, kako je stvarno bilo, to ne znam.” - S14, 40 g. Ž, zdravstvo

“Ne, ima sam sriće da nisam nikad bio u bolnici. Ali čujem od ljudi koji ne bi sigurno lagali, ne možeš nazvati korupcijom jer nije izravno traženo, ali se podrazumijeva da treba ponijet kovertu da bolje malo pogleda.” - S12, 46 g. M, policija

Viđenje korupcije kao “normalnosti” u hrvatskom društvu sugovornici često spominju, stoga smo htjeli utvrditi je li to stvarno tako i tko vodi narativ javnosti. Popriličan broj sugovornika zapravo ima isti stav da je korupcija u Hrvatskoj normalna pojava, na neki način

neizbježna i možda čak u nekim slučajevima i potrebna. Sugovornici u velikoj mjeri ističu ulogu medija u oblikovanju javnog narativa, smatrajući da društvo ne stavlja važnost kada se desi neka afera. Jedan sugovornik opisao je da su ljudi „naučeni“ na svakidašnjost te pojave, te da više ne iznenađuje kad se takvo što razotkrije. Možda načini na koji mediji prenose temu korupcije utječu na navedenu “normalizaciju.” [9]

„Pa mislim da je doživljavam prvenstveno onako kako ju negdje prikazujemo već kod nas i mislim da je u principu usko vežem za to...ono o čemu mi u stvari slušamo ajmo reći u medijima i koliko toga kod nas ima...Tako da u principu kažem doživljavam je, da nažalost kao nešto normalno, nešto što je kod nas dosta prisutno i većinom kroz taj nekakav materijalni dio u smislu kao ja tebi nešto, a ti meni to nešto drugo. Evo na sve moguće krive načine (smijeh).“ – S11, 28 g. Ž, socijalna skrb

“Ljudi su naučili da je to tako. Gdje god odeš ili te mora neko poslati u bilo koju instituciju ili bilo šta. Ako ništa bar ono da te neko ljepše primi i da ti ne bi falio jedan papir” - S12, 46 g. M, policija

“...Moglo bi se reći da je tako cjelokupno društvo naučeno. Grozno za reći, al to je kod nas normalno.” - S14, 40 g. Ž, zdravstvo

Percepcije i mišljenja o tijelima vlasti, kao što su Vlada RH i Hrvatski Sabor, i nadležnih tijela za suzbijanje korupcije poput Antikorupcijskog vijeća i USKOK-a, je poprilično negativno. Iako neki sugovornici ističu kako situacija nije toliko loša koliko se čini i da vlast ipak radi nešto kako bi riješila problem, većina sugovornika pak smatra da se korupcija stavlja pod tepih i razotkriva tek kad je situacija došla do vrhunca. Istaknuto je mišljenje kako oni koji bi trebali raditi na suzbijanju, zapravo zataškavaju realnu situaciju i vrlo često su i sami uključeni u to. Ovakvi stavovi ukazuju na ironiju društva jer ako u korupciji uistinu najviše sudjeluju oni koji s nama upravljaju, tada suzbijanje postane još veći izazov.

“Pa djelom pridonose, da bi mogli bolje, mogli bi...Ja vjerujem da oni rade svoj posao, definitivno da otkrivaju, ali korupcija se...mmm tako gdje se smije otkriti. Nešto što se ne smije, to se neće nikad saznati.” - S14, 40 g. Ž, zdravstvo

“Mislim da reagiraju zapravo kad to stvarno već priđe svaku granicu, ali da je bilo moguće reagirati ranije” - S8, 27 g. Ž, socijalna skrb

“...mislim da bi sve trebali promijeniti jer ja sam, otkad ne znam zadnji desetak godina pratim politiku i slično, moje je mišljenje je zapravo da su većini ljudi svi isti, samo su eto druge

boje...sve više nemoguća misija korupciji maknuti jer svi su bili u korupciji, svi su...čudno je to i jako teško suzbiti, a mislim da se to neće dogoditi skoro, ako će se uopće promijeniti, a promijeniti će se jedino da doslovno odgajamo djecu na drukčiji način i doslovno da djecu učimo drugim vrijednostima. Jedino tako.” - S10, 27 g. M, socijalna skrb

“Užas. Nemaju uopće percepciju života. Trude se predstavljati kao demokracija, al uopće ne znaju kako diše, živi, radi narod.” - S4, 29 g. M, pravosuđe

“Smatram da rade kontraefekt. Imam dojam iz svega što vidim da oni samo zataškavaju svoja djela. Afere koje izbijaju se zataškaju...nakon tri dana se zataškaju i nikom ništa.” - S3, 57 g. Ž, pravosuđe

Za zaključna razmatranja percepcije državnih i javnih službenika na korupciju, postavilo se pitanje o viđenjima utjecaja korupcije na njihovu kvalitetu života, ako imaju djecu kako utječe na njih i bili to bio faktor koji bi uzeli u obzir kad bi se odlučili preseliti u inozemstvo. Faktor emigracije je pogotovo relevantna za Hrvatsko društvo jer demografska kretanja su uvjerljivo fokusirana na emigraciju zbog raznih faktora. Iako se često spominju male plaće i nezaposlenost kao glavni faktori odlaska iz države, postoji vjerojatnost da u pozadini navedenih problema zapravo stoji korupcija, a to su i potvrdili odgovori sudionika. Državni i javni službenici ističu kako nepotizam diktira mogućnost zapošljavanja na određenim radnim mjestima, međutim neki ipak smatraju da se radom i trudom ipak može uspjeti.

„Pa ja vjerujem da u županijama, gradu gdje politika vlada, u općinama, kao di i ja živim u komunalnom poduzeću, tu su sama rodbina i najbliži prijatelji zaposleni. Da imam djecu zapošljavanje tako u neakvim državnim institucijama, mislim da politika igra veliku ulogu. Da igra, pogotovo, ako hoćeš u županiji raditi ili općini. Veze...igraju veliku ulogu. Najbolje raditi u neakvim korporacijama. A u pravosuđu nisu to neke plaće da bi se preko veze (smijeh)...eto iskreno. Raspiše se natječaj, pa jedna osoba se javi, pa tako nema ni izbora nekog (smijeh). Tu uglavnom i politički šefovi dođu na vlasti i tako...to tako u izborima ide, obećavaju za glasove svašta, a onda moraju i ta obećanja ispuniti, a to su uglavnom radna mjesta. To tako ide u našoj državi...moraš vratiti uslugu, a to se vraća radnim mjestima i na vodećim pozicijama. To sam uvjerena da je tako.“ - S6, 41 g. Ž, pravosuđe

„Trenutno ne razmišljam o tome, nego i dalje vjerujem u to ako se netko dovoljno potrudi, ne mora dobiti prvi tren, ali kad-tad će mu sjesti u životu. Znači ako se dovoljno trudiš i sve, netko će to prepoznati. Možda ne na prvu, drugu, ali ima mjesta. Može se naći. Samo se treba biti uporan, da, da.“ - S14, 40 g. Ž, zdravstvo

„Pa virujen da je. Osobno na mene, na moje, na moj život ne utječe pretjerano, osim šta se ka čovik nanerviraš kad čuješ nešto. Ne tiče se direkt mene, ali to je jedno kolektivno nezadovoljstvo šta ljudi ni u struci ne mogu naći posa, niti biti kvalitetno plaćeni za svoje poslove koje rade. Cilo to neko nezadovoljstvo, mislim da to je jedna velika stavka zbog koje ljudi napuštaju. Poznam nekoliko ljudi koji su odselili iz države, di su ode imali stalna rada mjesta, s nekakvim prosječnim primanjima. Ali baš zbog tih nekih nezadovoljstava na poslu di su napredovali neki koji nisu trebali napredovati, u poslu su izgubili volju ajmo reći, a tako i odselili. Općenito narod ne vjeruje vlasti, svi traže nekakvu vezu kad se negdi zapošljavaju i ne viruju da će dobiti posa ako nemaju nekakvu vezu ili političku pozadinu. To je uvriježeno u našem društvu da se to tako radi. Ne moraju to biti neke pozicije, obična radna mista di se ljudi zapošljavaju sa srednjom stručnom spremom. Ne žele se ni prijavljivat, kad ne mogu dobiti posa. Ne znam kako bi to sročila. Nekakva litargija među ljudima, neko nepisano pravilo da se tako dobivaju poslovi u našoj državi. Nažalost.“ - S15, 40 g. Ž, zdravstvo

4. ZAKLJUČAK

Korupcija je u svojoj suštini društveni fenomen, ali ne postoji definicija korupcije oko koje je donesen konsenzus jer iako u sebi sadrži različite dimenzije poput povijesne, političke ili sociološke dimenziju, u suštini stoji zloupotreba moći (Sancin, 2021: 24). Ona se događa u raznim slojevima društva i na direktan ili indirektan način dotiče čitavu populaciju. To je kršenje pravne ili moralne norme koje ulazi u sve sfere života i obuhvaća cijeli sistem. Iako je pravni aspekt korupcije taj koji pretežito dolazi u fokus, potrebno je naglasiti što ona čini moralu društva unutar kojeg se ona pojavljuje. Sociološki razmotreno, korupcija je oblik devijantnosti, odnosno neprihvatanje društveno prihvaćenih normi (Giddens i Sutton, 2021: 904).

Usprkos tome što kada u svakodnevnom životu govorimo o korupciji ljudi najviše misle na političku, ona se može odvijati u različitim strukturama i institucijama. U slučaju ovog rada fokus je na administrativnoj korupciji koja se tiče službenika i njihovog iskorištavanja položaja, moći i nadležnosti na svom radnom mjestu (Aras, 2007; Dobrić, Matijević, 2013).

Najrasprostranjeniji oblik korupcije, ali i najdostupniji oblik većini Hrvata, pogotovo u državnim i javnim službama, je nepotizam. Postoje moralne dileme o opravdanosti ove vrste korupcije jer iz perspektive društvenog konteksta socijalne razmjene, osoba koja je došla na neku poziciju putem nepotizma osobnije doživljava rad organizacije (Jaskiewicz i suradnici, 2013). Usprkos relativiziranju pozitivnih i negativnih strana, brojna istraživanja potvrđuju negativan učinak korupcije na ekonomski razvoj, a sama vjerojatnost uplitanja u korupciju može biti povećana s vremenskim trajanjem kontakt državnom ili javnom službom (Fismana i Gatti, 2006).

Danas postoje moderni alati koji mjere korupciju, a najrašireniji mjere upravo percepciju, kao što radi Indeks percepcije korupcije. Ovaj rad je važnost stavio na državne i javne službenike kod kojih se, unutar njihovih specifičnih institucija, korupcija učestalo dešava, a tome svjedoči niz razotkrivenih afera. Osim toga što je korupcija za službenike kažnjivo djelo, ono krši i niz etičkih kodeksa što se mora ozbiljno razmatrati, ali se nažalost često zanemaruje. [Z10]

Ovim istraživanjem moguće je utvrditi, barem djelomično, perspektivu državnih i javnih službenika na korupciju u hrvatskom društvu, s obzirom da mogu povući paralele iz obnašanja vlastite funkcije u instituciji u kojoj su zaposleni, kao i iz svog okruženja, s realnom situacijom korupcije u društvu u kojem žive. S obzirom da su sociodemografske značajke sugovornika raznolike, dobiva se širi uvid u realnu situaciju, te nailazi na pretežito slična iskustva i stavove.

Sugovornici pretežito nisu imali osobni doticaj s korupcijom, bar ne iz vlastite perspektive opsega kojeg su definirali, ali pojedinci koji su se susreli s ovom pojavom i na vlastitoj koži osjetili sve njene strane, izrazili su jasno negodovanje s tim kako se situacija razriješila i koliko je teško odbiti sudjelovanje kada si osoba od manje moći.

Pojavni oblik korupcije s kojima su sudionici najviše upoznati je nepotizam, a pojedini su i sami doživjeli negativna iskustva s ovim oblikom korupcije. Većina sugovornika nije imala direktnog doticaja s drugim oblicima korupcije, no pojedini su ipak ispričali svoja iskustva, npr. u podmićivanju koje se odvijalo pri obnašanju službe. Osim njihovih vlastitih iskustava s korupcijom, iz rezultata se može zaključiti kako korupcija nije isključiva za jednu državnu i javnu službu, ali da sugovornici često poriču prisutnost iste u vlastitim institucijama. Za sugovornike je rad tijela vlasti i tijela specijaliziranih za suzbijanje korupcije nezadovoljavajući, ali smatraju da angažman pojedinca ipak ne prolazi nezapaženo. U hrvatskom društvu korupcija je, prema navodima državnih i javnih službenika koji su sudjelovali u istraživanju, „normalna“ pojava te „rak“ društva. S njom se susreću u svakodnevnom životu kroz izlaganje medijima i društvenim mrežama, ali i kroz usputni razgovor s prijateljima i obitelji. Sugovornici smatraju kako ona može utjecati na njihovu kvalitetu života, ali ipak ne bi bila presudni faktor zbog koje bi napustili državu i tražili sreću u inozemstvu. U ovom slučaju ipak treba naglasiti kako korupcija itekako utječe na ostale povode koje su naveli kao razloge za odlazak poput nemogućnosti pronalazjenja adekvatnih radnih mjesta.

Korupcija je problem Hrvatskog društva s kojim se bori od samih početaka države, no ona ne dolazi samo od institucija ili birokratskog ustrojstva kao takvog, nego od same srži društva. Na prisutnost korupcije u mjeri u kojoj je dana utjecali su razni faktori poput socijalističke prošlosti, tranzicijske faze i duljine trajanja demokracije (Sunić, 2010; Dobrić i Matijević, 2013). Hrvatsko društvo čine ljudi koji u modernom dobu funkcioniraju na način da prvotno zadovoljavaju svoje potrebe i potrebe bližnjih za koje su sve spremni učiniti. Zato nas ne bi smjelo iznenađivati kada „guranje preko veze“ ili nepotizam postanu ukorijenjeni u društvu jer se oni ipak mogu sagledati kao odlike modernosti, obilježja kapitalističkog društva u kojem se gubi osjećaj zajedništva i jedinstva. Bitnu pretpostavku predstavlja moral samih građana, s obzirom da je Matićevo istraživanje pokazalo da građani nemaju povjerenja u norme i u slučaju kada mehanizmi kontrole posustanu, tada je moral jedino što može spriječiti osobu da ne počini kazneno djelo (Matić, 2017). Koliko neka osoba visoko drži društveno prihvaćene vrijednosti može činiti razliku između toga hoće li biti devijantna ili ne (Giddens i Shutter, 2021).

Modernizacija, informatizacija i drugi procesi modernog doba stvorili su čovjeka koji je fokusiran na sebe i one koji su mu najbliži. Ovakvim razmišljanjem se može objasniti i kako javnost negativno gleda na najviše slojeve društva koji imaju i najviše moći, stoga i koriste svoju poziciju za vlastitu dobrobit. Postavlja se pitanje: Bili ljudi jednako postupili da su oni na najvišim pozicijama? Bitno je naglasiti da korupcija nije svojstvo modernog društva, ona postoji od samih početaka, ali kroz razna razdoblja poprima različite oblike, te se drugačije manifestira. S obzirom da je modernost donijela okretanje prema samom sebi i fokus na razvoju vlastitog identiteta, koncept šire zajednice, van obitelji, gubi na vrijednosti (Giddens, 1996). Ovim razmatranjima se ne želi prikazati korupciju kao nešto pozitivno i nešto što bi svi uradili, jer je neosporno da ona negativno utječe na društvo u cjelini i sve njegove pojedinačne dijelove, ali ne može se isključiti da ipak svatko živi i želi najbolje za sebe i svoje najbliže, te da se većina ponaša prema dominantnom moralnom kodeksu u društvu.

5. LITERATURA

1. Aras, S. Korupcija (2007). *Pravnik*, 41 84: 25-59. <https://hrcak.srce.hr/13293>
15/03/2023
2. Ayres, L. (2008). Semi-Structured Interview. *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE.
<http://www.yanchukvladimir.com/docs/Library/Sage%20Encyclopedia%20of%20Qualitative%20Research%20Methods-%202008.pdf>
3. Baudrillard, J. (1975). *The Mirror of Production*. St. Lois: Telos Press.
4. Brinkmann, S. (2013). *Qualitative Interviewing: Understanding Qualitative Research*. New York: Oxford University Press.
5. Cook, K. E. (2008). In-Depth Interview. *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE.
<http://www.yanchukvladimir.com/docs/Library/Sage%20Encyclopedia%20of%20Qualitative%20Research%20Methods-%202008.pdf> 15/03/2022
6. Dinara, S. (2015). Favouritism and Nepotism in an Organization: Causes and Effects. *Procedia Economics and Finance*, 2: 630 – 634. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00416-5](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00416-5).
7. Dobrić, D.; Matijević, A. (2013). Korupcija u javnoj upravi s osvrtom na Republiku Hrvatsku. *Strani pravni život*, 2: 291-314.
<https://repository.pravri.uniri.hr/islandora/object/pravri:2961/datastream/FILE0/view>
10/01/2023
8. Fisman, R.; Gatti, R. (2006). Bargaining for Bribes. U: Rose-Ackerman, S. (ur.), *International Handbook on the Economics of Corruption*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton.
9. Galović, M. (2015). Statistički pokazatelji raširenosti korupcije u pravosuđu. *Pravnik* 48., 98: 99-114. <https://hrcak.srce.hr/153547> 10/11/2022
10. Giddens, A. (1996). *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
11. Giddens, A.; Sutton, P. (2021). *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
12. Graf Lambsdorff, J. (2006). Causes and consequences of corruption: What do we know from a cross-section of countries? U: Rose-Ackerman, S. (ur.), *International Handbook on the Economics of Corruption*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton.
13. Hellman, J. S.; Jones, G.; Kaufmann, D. (2000). "Seize the State, Seize the Day" : State Capture, Corruption, and Influence in Transition. *World Bank Policy Research*

- Working Paper*, 2444.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/537461468766474836/pdf/multi-page.pdf> 02/02/2023
14. Jaskiewicz, P.; Uhlenbruck, K.; Balkin, D.B.; Reay, T. (2013). Is nepotism Good or Bad? Types of Nepotism and Implications for Knowledge Management. *Family Business Review*, 26 (2): 121-139.
[file:///C:/Users/LD/Downloads/Is_Nepotism_Good_or_Bad_Types_of_Nepotism_and_Impl%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/LD/Downloads/Is_Nepotism_Good_or_Bad_Types_of_Nepotism_and_Impl%20(1).pdf) 15/02/2023
 15. Juras, D. (2019). Pasivno podmićivanje policijskih službenika. *Policija i sigurnost*, 28(2/2019): 230-236. <https://hrcak.srce.hr/file/324536> 15/03/2023
 16. Jurić, T. (2023). Corruption as a Push Factor for Emigration from Croatia: Correlation between Corruption, "State Capture" and Emigration. *Kroatologija*, 14 (1): 81-103. <https://hrcak.srce.hr/file/442324> 15/03/2023
 17. Kaufmann, D.; Kraay, A.; Mastruzzi, A. (2010). The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. *Policy Research working paper*; 5430. World Bank. <http://hdl.handle.net/10986/3913> 11/01/2023
 18. Kazneni zakon (pročišćeni tekst Narodne Novine, br. 144/12). 20/02/2023
 19. Kodeks medicinske etike i deontologije (Narodne Novine, br. 55/08) 13/4/2023
 20. Kumar, R. (2011). *Research Methodology: A Step-By-Step Guide for Beginners*. London, Thousand Oaks, New Delhi, Singapore: SAGE.
 21. Kunicova, J. (2006) Democratic Institutions and Corruption: Incentives and Constraints in Politics. U: Rose-Ackerman, S. (ur.), *International Handbook on the Economics of Corruption*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton.
 22. Marasović Šušnjara, I. (2014). Korupcija i zdravstveni sustav. *Acta medica Croatica*, 68(3), 243-246. <https://hrcak.srce.hr/136983> 15/03/2023
 23. Matić, R. (2017) "Society and Corruption: Political Influence in Professional Structures of Public Institutions as a Risk Factor for Corruption." *Društvena istraživanja*; 26(2): 187-206. <https://doi.org/10.5559/di.26.2.03> 10/1/2023
 24. Miculinić, A. (2018). Valovi demokratizacije i korupcija: Kvantitativni uvid u razinu korupcije u svijetu. *Mali Levijatan*, 5 (1), 70-94. <https://hrcak.srce.hr/204254> 10/9/2022
 25. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske (2011). Korupcija - uzroci, posljedice, prevencija.
<https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Antikorupcija/Antikorporacija%20br osura%20za%20web2.pdf> 10/1/2023

26. Ministarstvo unutarnjih poslova (2011). Etički kodeks policijskih službenika,
27. Morgan, D. L.; Guevara, H. (2008). Intervju Guide. *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE. <http://www.yanchukvladimir.com/docs/Library/Sage%20Encyclopedia%20of%20Qualitative%20Research%20Methods-%202008.pdf> 10/11/2022
28. Sancin, V. (2021). Corruption As A Serious Inhibitor To Human Rights Realisation: A Response For The UN Human Rights Committee. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 71(1): 23-49. <https://doi.org/10.3935/zpfz.71.1.02> 10/11/2022
29. Službeni list Europske unije (2013). PRILOG VII. *Posebne obveze koje je preuzela Republika Hrvatska u pregovorima o pristupanju* (iz članka 36. stavka 1. drugog podstavka Akta o pristupanju). SL L 375, 31.12.1991., str. 1.
30. Sunić, T. (2010). Korupcija: najstariji zanat. *Političke analize*, 1(2): 15-18. <https://hrcak.srce.hr/file/150945> 10/1/2022
31. Tarle, T. (2004). Korupcija u javnoj upravi. *Pravnik*, 38 (79), 129-141. <https://hrcak.srce.hr/34167> 10/1/2022
32. Transparency International (2022). *Corruption perception index 2021*: https://images.transparencycdn.org/images/CPI2021_Report_EN-web.pdf
33. Transparency International (2023). *Corruption perception index 2022*: https://transparency.hr/upload_data/site_files/1021354530803854406949169904_report_cpi2022_english.pdf
34. Visković, J. i Šeparović, M. (2017). Utjecaj poreznog sustava na korupciju u zemljama Europske unije. *Ekonomika misao i praksa*, 26 (2), 655-676. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/191300> 10/02/2023
35. Vučković, V. i Šimić Banović, R. (2021). Tko i što sprječava reforme u Hrvatskoj – politekonomska analiza. *Društvena istraživanja*, 30 (4), 675-698. <https://doi.org/10.5559/di.30.4.02> 11/02/2023
36. Woodruff, C. (2006). Measuring Institutions. U: Rose-Ackerman, S. (ur.), *International Handbook on the Economics of Corruption*, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton.
37. Zakon o Registru zaposlenih i centraliziranom obračunu plaća u državnoj službi i javnim službama (Narodne Novine, br. 59/23). 13/4/2023

Internetski izvori

1. Ministarstvo pravosuđa i uprave: <https://mpu.gov.hr/pojavni-oblici-korupcije/21514>
2. Transparency International Hrvatska: <https://transparency.hr/hr/>

6. PRILOZI

6.1. Protokol polustrukturiranog intervjua

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za sociologiju

Voditeljica intervjua: Lucija Dujčić

Sugovornik/-ca:

Datum: _____

Mjesto: _____

Dobar dan! Molim vas za pristanak za sudjelovanje na intervjuu na temu korupcije i njene prisutnosti u hrvatskom društvu kroz perspektivu državnih i javnih službenika. Intervju će biti proveden koristeći se unaprijed pripremljenim smjernicama i temama, ali Vi određujete u kojoj mjeri su Vam određene teme važne i bliske. Razgovor će biti sniman uz pomoć mobilne aplikacije za snimanje zvuka. Sudjelovanje je dobrovoljno i anonimno, a Vaši osobni podaci su u potpunosti zaštićeni. Zahvaljujem Vam na pristanku za sudjelovanje u istraživanju koje se provodi u svrhu pisanja diplomskog rada.

1. Sociodemografska obilježja

- spol
- dob
- stupanj obrazovanja
- obrazovanje roditelja
- radni status
- ustanova zaposlenja
- religioznost
- politička orijentacija

2. Informiranost o korupciji

- definiranje korupcije
- opseg korupcije

3. Politička participacija

- učestalost izlaska na izbore
- sudjelovanje u oblicima političke participacije
- status stranačkog članstva
- uključenost u lokalnu politiku

4. Iskustva s korupcijom

- susret s korupcijom na radnom mjestu

- prihvaćanje mita
- iskustva s nepotizmom
- sudjelovanje u korupciji
- prijavljivanje korupcije
- strahovi od mogućih posljedica zbog (odbijanja) sudjelovanja u korupciji
- korupcija unutar državne/javne službe u kojoj su zaposleni

5. Korupcija u Hrvatskoj općenito

- prisutnost korupcije u državnim i javnim službama
- normalizacija i ukorijenjenost korupcije
- zadovoljstvo radom tijela za suzbijanje korupcije
- zadovoljstvo radom tijela vlasti
- utjecaj korupcije na kvalitetu života

6.2. Obrazac informiranog pristanka

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za sociologiju

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Zorana Šuljug Vučica
E-mail: zorana@ffst.hr

Studentica: Lucija Dujčić
E-mail: ldujic@ffst.hr

Poštovani,

studentica druge godine diplomskog studija sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu provodi istraživanje u svrhu izrade diplomskog rada na temu *Korupcija u hrvatskom društvu iz perspektive državnih i javnih službenika*. Koristeći se polustrukturiranim intervjuom prikupljaju se podatci kako bi se utvrdila percepcija korupcije u hrvatskom društvu prema iskustvima državnih i javnih službenika. Specifično se nastoji uvidjeti prava iskustva državnih i javnih službenika, njihovu informiranost o značenju korupcije, te prisutnost iste unutar institucija u kojima su zaposleni.

Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti anonimno i dobrovoljno te u bilo kojem trenutku tokom istraživanja možete odustati. Podatci prikupljeni u ovom istraživanju će se koristiti isključivo u svrhe pisanja rada i potencijalno objavljivanje istog. Zbog potreba istraživanja, molim Vas za pristanak na snimanje razgovora, te suglasnost za korištenje i predstavljanje rezultata u diplomskom radu ili u druge svrhe.

Mjesto i datum: _____

Potpis: _____

6.3. Transkripti intervjua

Mjesto: Google Meet

Datum: 07.04.2023.

Vrijeme: 19:00 h

Sugovornica: S1

Spol: Ž

I: Za, početak koliko imate godina?

S1: Dvadeset četiri godine.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S1: Visoka stručna sprema.

I: Možete li mi reći obrazovanje vaših roditelja, što su vam roditelji završili?

S1: Ekonomisti, samo srednja.

I: Vaš radni status?

S1: Zaposlena, na neodređeno.

I: Ustanova zaposlenja?

S1: Zdravstvena institucija, bolnica.

I: Jeste li religiozni?

S1: Jesam.

I: Bili rekli da prakticirate svoju religiju?

S1: Prakticiram. Idem kad stignem na misu.

I: Koja je vaša politička orijentacija? Bili se svrstali u centar, desnicu...?

S1: Neopredijeljena.

I: Sad ćemo pričati malo općenito o korupciji. Kako bi vi definirali što je korupcija? Kad razmišljate o tome, šta zapravo podrazumijevate pod tim pojmom?

S1: Korupcija je ajmo reći, korištenje novčanih sredstava da bi što brže doša na nekakav način koji nije moralan, do svog cilja.

I: Recite mi je li učestalo izlazite na izbore, jeste li sudjelovali do sada na svim izborima?

S1: Nisam.

I: Je li sudjelujete u bilo kojem drugom obliku političke participacije. Na primjer izlazite li na referendume, štrajkove, prosvjede, sudjelujete li u nekoj stranci ili slično?

S1: Uključena sam jedino u udrugu Hrvatska Komora Medicinskih Sestara i Udruga Medicinskih Sestara, šta misečno mi odvajaju od plaće šta isto mislim da su, ovi šefovi od tih komora, visoko korumpirani (smijeh)...

I: Jeste li možda uključeni u neku lokalnu politiku, je li sudjelujete u nekim vijećima?

S1: Ne

I: Sad ćemo preći na vaša nekakva iskustva, odnosno s čim ste se sve susreli od kad radite na svom radnom mjestu. Koliko se već dugo bavite strukom?

S1: Sve skupa sa školom, od neke šesnaeste, sedamnaeste godine.

I: Jeste li se ikad susreli s nekakvom korupcijom na radnom mjestu. Može to biti da je vama netko nešto ponudio ili da ste vi vidili da je nekom nešto drugo ponuđeno ili slično?

S1: Jesam.

I: Možete li mi malo ispričati o tome?

S1: Ne mogu (smijeh). Šalim se. Ahhh, mmm. Ne znam kako bi ti to ispričala na neki način. Mhmm...

I: (Uvjeravam sugovornicu o pouzdanosti, povjerljivosti i anonimnosti podataka i njenog identiteta)

S1: Mislim neman ja šta tu, ali što se tiče korupcije recimo često ti se događa da ljudi moraju platiti određenu svotu novca, da bi roditelji ostali u bolnici još ne znam koliko dana.

I: Jeste li ti to vidjeli o svojih kolega koji su vam nadređeni?

S1: Da da da da, vidila sam, je.

I: Jeste li to vidjeli na više radnih mjesta ili na samo jednom specifičnom?

S1: Pa, hmm evo na svom trenutnom.

I: Mhh, dobro. A je li vama ikad itko ponudio mito?

S1: Aaaa, paaaa, kao mito nije, međutim kao znak zahvalnosti je.

I: Znači dobivali ste one darove, čokolade, vino i slično.

S1: Da, da. Dobila bi koji put i po sto kuna, ako se to može računati, ali to nije korupcije, nego više znak zahvalnosti.

I: Jeste li se ikad našli možda u situaciji da bi, na primjer prijavili korupciju, da vam je bila neka situacija na poslu da ste se osjećali kako to nije u redu, da se to treba ispraviti?

S1: Ne, nisam nikad razmišljala o prijavi.

I: Mislite li da bi to napravili ikad? Naprimjer da se nalazite na nekom položaju (višem)?

S1: Aaaa, mislim da ne bi, s obzirom na moj položaj recimo osoba koje su već ono u tome sto godina.

I: A da ste na nekom višem položaju, na primjer glavna voditeljica...

S1: Da!

I: ...mislite li da bi onda možda osjećali veću moralnu dužnost za prijavljivanje takvih situacija?

S1: Da, da, definitivno.

I: Jeste li ikad možda osjetili da, u slučaju da vam netko ponudi nekakvo mito i da to odbijete, smatrate li da bi to možda smanjilo neke mogućnosti koje imate u toj ustanovi, nekakvo napredovanje? Bili vas spriječilo na iti jedan način u vašoj karijeri?

S1: Ne bi, ostalo bi isto.

I: Je li vam kad to možda netko ponudio, jeste li se našli ikad možda u situaciji ucjene od strane nekog višeg položaja tko možda ima nekoga...

S1: Nisam, nisam.

I: Bili ovako općenito procijenili da je u zdravstvu velika stopa korupcije?

S1: Paaa, s obzirom da radim u maloj kao (ime ustanove), mislim ne znam. Ovdje nije toliko, česta je, ali nije ono velika stopa ili da sam svakodnevno uključena u to, ali ne znam. Mislim da je. Ali i da se s vremenom smanjuje sve više i više, da je prije bilo ono...

I: Da ima veća kontrola?

S1: Tako je.

I: Jeste li slučajno primijetili da se često pojavljuje nepotizam, odnosno da se zapošljavaju ljudi preko veze, da se oduzimaju radna mjesta drugima?

S1: Da, da, da. Definitivno...

I: Gdje mislite da je to najizraženije?

S1: Pa recimo u (naziv odjela). Sad ti trenutno oni imaju za natječaje nekakva pitanja koja moraš riješiti, a evo direktno znam da je moja prijateljica sad koja već radi, ali za produžetak ugovora dobila ta pitanja jer je već unutra i već radi, kužiš. Dobila je pitanja, a ostali koji se

prijave neće znati pitanja, normalno da će pasti jer su pitanja ono očajna i neće upasti u sustav.

I: I za kraj imam samo još par općenitih pitanja zapravo o vašem mišljenju o korupciji općenito.

S1: Ovo je bilo stresno (smijeh)...

I: Nema stresa, samo opušteno (smijeh)... Za kraj, recite mi općenito vaš neki pregled šta bi rekli o korupciji u Hrvatskoj, kakva je situacija, jeste li zadovoljni, mislite li da je bolje ili gore i slično?

S1: Mislim da je definitivno ide na bolje nego prije, ne znam nekih deset, petnaest godina, ali ne zanima me baš to, pa se ne bavim s tim. Jedino šta vidim ovako u novinama, da je ona recimo guzičarka... počevši od naše županije i (ime)... to nam sve govori da postoji i da uvijek će postojati, međutim možda u manjim... eee

I: Mislite li da bi ikad... Jeste li razmišljali ikad možda preseliti se iz Hrvatske?

S1: Nisam.

I: Mislite li da donosite tu odluku, bili uzeli stopu korupcije kao neki faktor da to utječe na kvalitetu života?

S1: Pa, znaš šta. Mislim da ljudi koji recimo ne mogu naći posao zbog nekakvih takvih razloga, recimo sad ovo za (ime ustanove). Okej, ti se prijaviš, dobiješ pitanja i dobiješ neki sitni ugovor i ne možeš dalje nastaviti raditi, recimo da te to deprimira, i normalno da tražiš i drugo nešto i recimo možda bi tad ljudi, ovaj... Jer na to sve utječe više faktora, na preseljenje u drugu državu... nezaposlenost, di živiš, koliko imaš i tako. I da li imaš recimo supružnika tu ili nemam pojma, da se lakše solo ljudi odluče.

I: Bili općenito rekli da naša tijela, službena državna tijela za suzbijanje korupcije, poput USKOK-a, ministarstva s tom nadležnosti, pravnih službi i slično... je li mislite zapravo da oni rade dovoljno da bi suzbili korupciju, Jesu li efikasni?

S1: Ne znam iskreno. Iskreno ne pratim to. Možda jedino za ove sve korupcije u zadnje vrime šta su prikazane javno je USKOK to... nikakvo ministarstvo, oni nemaju veze i to se sve prekriva.

I: To je to. Hvala!

S1: Hvala!

Mjesto: Uživo

Datum: 06.05.2023.

Vrijeme: 17:40 h

Sugovornica: S2

Spol: Ž

I: Za, početak možete li mi reći koliko imate godina?

S2: Četrdeset i šest.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S2: Viša stručna sprema.

I: Možete li mi reći obrazovanje vaših roditelja?

S2: Srednja stručna sprema.

I: Radni status?

S2: Zaposlena, dvadeset i osam godina na neodređeno.

I: Ustanova zaposlenja?

S2: Ministarstvo unutarnjih poslova, policija.

I: Jeste li religiozni?

S2: Da.

I: Bili rekli da prakticirate svoju religiju?

S2: Više pasivni vjernik.

I: Dobro. Koja je vaša politička orijentacija?

S2: Nisam baš politički aktivna.

I: Sad ću vas pitati par pitanja o vašoj informiranosti o korupciji. Kako bi vi definirali korupciju?

S2: Kao zlouporabu nekakvog svog položaja u materijane svrhe...u ostvarenje nekakvih svojih ciljeva ili materijalno ostvarenje dobitaka.

I: Što ona sve obuhvaća?

S2: Obuhvaća svašta od neke materijalne koristi do nekakve pozicije...ostvarivanje nekakvih osobnih interesa i ciljeva...svašta može biti obuhvaćeno s korupcijom.

I: Je li ti izlazite na izbore?

S2: Ponekad, ne često.

I: Je li sudjelujete u bilo kakvih oblicima političke participacije.

S2: Ne, nisam baš politički aktivna.

I: Što se tiče statusa stranačkog članstva...

S2: Ne smijemo biti član niti jedne političke stranke

I: Jeste li uključeni na iti jedan način u lokalnu politiku?

S2: Ne, nisam.

I: Sljedeća pitanja se tiču vašeg osobnih iskustva na vašem radnom mjestu s korupcijom.

Jeste li ikad imali ikakva iskustva, jeste li se susretali ili prisustvovali tuđim iskustvima?

S2: Osobno nisam imala baš nekih prevelikih iskustava s korucijom iz razloga što nisam na takvom položaju da bi mogla nekome nešto pružiti. Ali, ono često se tako susretneš sa nekakvim tuđim mišljenima i iskustvima, čuješ od drugih ljudi kako neko je zbog svog položaja zloupotrijebio svoju moć, pa je na neki način doša do nekakvih, jel, svojih dobiti, ostvarenja, nečega što u biti ne bi treba dobiti. A, sve je to ono rekla kazala. Sad da li je to stvarno tako ili nije...Konkretnih dokaza nema, a kad nemaš konkretnih dokaza, onda nemoš ništa ni poduzet protiv korupcije i to je tako.

I: Je li imate neka isksutva s nepotizmom?Je li to učestala praksa u vašoj ustanovi

S2: Aaaa, u većini slučajeva u našim ustanovama koriste oni taj nepotizam često i zapošljavaju se razno razne osobe iz razloga što su ili bliski nekome iz političke stranke, moćnika ili takvih stvari, ali sad da li baš konkretno nekoga u našoj blizini, ne bi vam baš konkretno mogla uprit prstom i reći to je to, ali često se zna pričati, tako da netko iskorištava.

I: Imate li neka iskustva što se tiče napredovanja, mjenjanja pozicija?

S2: A naravno da ima, uvijek toga ima, pogotovo u našim organizacijama, većinom na tim vodećim pozicijama budu članovi njihove rodbine i iz vodećih stranaka, tako da to vjerojatno igra veliku ulogu. Rodbinske veze.

I: Jeste li ikad prijavili korupciju?

S2: Nisam nikad.

I: Mislite li da bi to napravili da svjedočili ili imate nekakve dokaze takvog događaja?

S2: Aaaa, znate šta, treba imati dokaze da bi nešto prijavili, a pogotovo kada je korupcija u pitanju.

I: Smatrate li da bi bili sigurni na vašem radnom mjestu da prijavite korupciju?

S2: Mislim da ne bi. Mislim da kad bi prijavila takvo nešto da bi tek onda imala problema. Ugrozilo bi moje radno mjesto i moju poziciju. Pitanje je da li bi više radila tamo di radim.

I: Imate li možda nekakve strahove od mogućih posljedica zbog odbijanja sudjelovanja u korupciji? Da se nalazite u poziciji da netko traži nešto od vas i vi odbijete sudjelovati?

S2: Nisam se nikad našla u takvoj situaciji, ali vjerojatno da se i nađem u takvoj situaciji ne bi pristala na to, pa onda.

I: Jeste li radili ikad na terenu u vašem poslu?

S2: Jesam.

I: Jeste li se ikad susreli sa situacijom da su vam neke osobe nudile sredstva za izbjegavanje kazni?

S2: Nisam ja, ali je kolega koji je bio skupa sa menom. Imali smo tako par situacija, ali je on to izbjega. I to ono, u startu smo to odmah odbili.

I: Mislite li da se to često događa?

S2: Mislim da se ne dešava toliko često, to su možda rijetki slučajevi. Mi smo malo područje tako da mislim da se to kod nas ne događa toliko često, ali vjerojatno ima takvih slučajeva, jer uvijek kruže tako te priče da se prima novac i svašta nešto. U našem slučaju nije toliko novac u pitanju, koliko su možda neke usluge, dobre. Nekakve druge stvari.

I: Bili rekli da je korupcija općenito unutar službe u kojoj ste zaposleni dosta prisutna, za razliku od drugih državnih i javnih službi?

S2: Pa mislim da je dosta prisutna, mislim da je, da igra veliku ulogu, sad u kojoj mjeri, koliko obuhvaća, ne znam. Ali mislim da je, da veliki moćnici imaju veliki utjecaj u našoj insituciji i da mogu raditi dosta toga što drugi ljudi ne bi mogli.

I: Je li vaše nadležne osobe promoviraju antikorupcijske ideje ili naglašavaju da ne podržavaju primanje mita i nepotizam? Koriste li ikakve aktivne mjere da bi suzbili korupciju?

S2: Više čini mi se promotivno, reda radi, nego šta je stvarna situacija da oni nešto promoviraju. To je sve više da nešto kao se poduzima, ali imam dojam da se ne poduzima u biti ništa.

I: Sad ću vas pitati par pitanja o korupciji u Hrvatskoj općenito. Koliko zapravo mislite da je prisutna korupcija u državnih i javnim službama?

S2: Mislim da je dosta prisutna. Možda u nekih pedeset posto igra ulogu. Mislim da ovi mali koji su na najnižim pozicijama da na njih korupcija nema toliki utjecaj, koliko ovi na vodećim pozicijama. Mislim da je tu puno jači utjecaj i da oni pristaju na takve nekakve usluge.

I: Mislite li da se korupcija normalizira i da se ukorijenila u Hrvatsko društvo.

S2: Pa je u velikoj mjeri. Pogotovo u zadnje vrime. Mislim da zadnjih desetak petnaest godina da je korupcija zahvatila doba dio institucija.

I: Mislite li da općenito kada pričate s vašim kolegama, prijateljima ili obitelji, da se o tome priča kao o prihvaćenju društvenoj činjenici?

S2: Je, sve je više postalo da je to normalna stvar. Općeprihvaćeno ponašanje. Nažalost, što ne bi trebalo biti.

I: U kojoj ste mjeri zadovoljni radom tijela za suzbijanje korupcije poput antikorupcijskog vjeća ili USKOK-a?

S2: Nisam baš nešto upoznata, ali ovo što znam nisam baš nešto ni zadovoljna ni oduševljena, pogotovo sa pravosudnim tijelima u kojima nakon petnaest, dvadeset godina donesu nekakve oslobađajuće presude, nakon mukotrpnih procesa koji iscrpe državu i financije naše i sve živo, a na kraju od toga ne bude ništa. Mislim da institucije ne rade najbolje svoj posao.

I: Jeste li se ikada susreli da u vašem svakodnevnom životu korupcija utječe na kvalitetu vašeg života?

S2: U jednu mjeru jesam. Mislim da nekakva bolja radna mesta bi sigurno dobila da sam možda bila član neke političke stranke ili da mi je netko od rodbine na nekoj boljoj poziciji. Mislim da i s te strane utječe na moj život.

I: Imate li djecu?

S2: Imam.

I: Mislite li da će korupcija utjecati na njihov život u budućnosti?

S2: Vjerojatno hoće. I toga se najviše bojim, da jednog dana kada oni završe svoje obrazovanje, da neće moći naći posao, ako ne budu imali neku političku vezu.

I: Je li vidite način na koji se situacija može poboljšati?

S2: Ne znam, s obzirom da institucije nisu baš briljirale i pokazale nešto dužebrižničko. Ne znam kako će se riješiti.

I: Mislite li da imamo neki pozitivan ili negativan trend u korupciji?

S2: Mislim da ovo sad što se trenutno dešava je samo ogrebano po površini što bi se reklo. Tek su oni zagrebali po površini koliko je to duboko već otišlo. Ne znam koliko će to sve skupa utjecati na našu djecu.

I: To je to. Hvala!

S2: Hvala!

Mjesto: Uživo

Datum: 09.05.2023.

Vrijeme: 17:00 h

Sugovornica: S3

Spol: Ž

I: Za, početak možete li mi reći vašu dob?

S3: Pedeset i sedam godina.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S3: Srednja stručna sprema.

I: Koji je stupanj obrazovanja vaših roditelja?

S3: Srednja stručna sprema.

I: Radni status?

S3: Zaposlena na neodređeno.

I: Ustanova zaposlenja?

S3: Unutar sustava pravosuđa.

I: Jeste li religiozni?

S3: Ne baš.

I: Koja je vaša politička orijentacija na spektru od ekstremno lijevo, do ekstremno desno?

S3: Apolitična.

I: Možete li mi reći kako bi vi definirali korupciju? Kako ju doživljavate?

S3: Teško pitanje (smijeh)...kad vam netko dobro plati za neku protuuslugu.

I: Obuhvaća li ona samo materijalne ili i druge usluge?

S3: Pa i druge usluge.

I: Po pitanju vaše političke participacije, je li učestalo izlazite na izbore?

S3: Ne.

I: Je li sudjelujete u bilo kakvih oblicima političke participacije, poput štrajkova i slično?

S3: Da.

I: Imate li status stranačkog članstva?

S3: Ne.

I: Jeste li uključeni u lokalnu politiku?

S3: Ne.

I: Recite mi jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu ili s nekim tuđim iskustvima unutar institucije u kojoj radite?

S3: Ne.

I: Koliko dugo radite u vašoj instituciji?

S3: Dvadeset i sedam godina.

I: Je li imate neka iskustva s nepotizmom, zapošljavanjem preko veze?

S3: Neke čvrste dokaze za taj nepotizam nemam...čuješ za to, misliš da bi to bilo to, ali nekakvih čvrstih dokaza za to nemam.

I: Jeste li to doživjeli više od ljudi na višim položajima ili...

S3: Pa, ja to osobno nisam ni doživjela. Onaj koji je u poziciji da tako nešto radi, dakle na višem položaju.

I: Bili ikad prijavili korupciju?

S3: Na prvu bi...odgovor bi bio da bi, ali onda kad razmislim, najvjerojatnije ne bi.

I: Mislite li da bi prijavljivanje korupcije ugrozilo vaš položaj u ustanovi?

S3: Ne, nego mislim da time baš ništa ne bi postigla.

I: Imate li uopće povjerenja da nekim tijelima kojima se možete obratiti, da će oni uopće djelovati na vaš zahtjev?

S3: Ne, ne bi.

I: Imate li strahove od mogućih posljedica zbog odbijanja sudjelovanja u korupciji? Da vam netko ponudi mito i želi vas uključiti u korupciju. Smatrate li da bi bilo posljedica ako bi to odbili.

S3: Pa ja nisam na radnom mjestu gdje bi itko imao koristi od mene, od mog radnog mjesta, tako da mislim da to ne bi ni doživjela. Možda da sam na nekom radnom mjestu di se odlučuju, ali mislim da se na mom radnom mjestu ne bi neko imao koristi od mene.

I: Smatrate li da vas je korupcija na ikakav način spriječila da napredujete u svojoj karijeri, možda mijenjate svoju poziciju i slično.

S3: Ne.

I: Smatrate li da je sustav sudstva u značajnoj mjeri koruptivan?

S3: Da.

I: Zašto dolazite do takvog zaključka?

S3: Većinom iz poznatih afera.

I: Što se tiče korupcije u Hrvatskoj općenito, smatrate li da je ona značajno prisutna u državnih i javnim službama?

S3: Da, da, da.

I: Mislite li da se korupcija unormalila u Hrvatsko društvo, te je ukorijenjena u isto?

S3: Ako mislite da je postala dio naše svakodnevnice, neizbježan, da.

I: Jeste li vi zadovoljni radom tijela za suzbijanje korupcije poput antikorupcijskog vjeća ili USKOK-a?

S3: Ne, ne, ne. Mislim da su oni pod pritiskom i da rade ono što im je dozvoljeno da rade i da se ne diraju tamo gdje se ne smiju dirati.

I: Što mislite o tijelima naše vlasti na najvišim pozicijama, smatrate li da oni dovoljno govore o korupciji, pomažu u njenom suzbijanju?

S3: Smatram da rade kontraefekt. Imam dojam iz svega što vidim da oni samo zataškavaju svoja djela. Afere koje izbijaju se zataškaju...nakon tri dana se zataškaju i nikom ništa.

I: Imate li djecu?

S3: Imam.

I: Smatrate li da korupcija utječe na vaš život i život vaše djece?

S3: Naravno, da. Na način da se u životu mogu truditi koliko god hoće, ako nemaju neku vezu ili nekoga ko će stati iza njih i gurnuti ih, da nikad neće uspjeti ništa ni zaposliti se, ni ništa drugo.

I: Mislite li da vam to bio motiv da napustite državu ili preporučite djetetu da ode?

S3: Pa da sam malo mlađa vjerojatno bi i ja spakirala kofer.

I: To bi bilo to. Hvala vam!

S3: Hvala!

Mjesto: U živo
Datum: 09.05.2023.
Vrijeme: 19:00 h
Sugovornik: S4
Spol: M

I: Za, početak možete li mi reći koliko imate godina?

S4: Dvadeset i devet.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S4: Srednja stručna.

I: Obrazovanja vaših roditelja?

S4: Srednja stručna sprema.

I: Vaš radni status?

S4: zaposlen na neodređeno.

I: Ustanova zaposlenja?

S4: Unutar sustava pravosuđa.

I: Jeste li religiozni?

S4: Da.

I: Je li prakticirate svoju religiju?

S4: Da.

I: Koja je vaša politička orijentacija?

S4: Nemam je.

I: Možete li mi reći kako bi vi definirali korupciju? Kad čujete taj pojam, što on za vas predstavlja?

S4: A ne znam...pogodovanje u svrhu zarade...prekomjerne zarade.

I: Koga mislite da ona obuhvaća?

S4: Pa ona obuhvaća ljude koji imaju moć.

I: Recite je li učestalo izlazite na izbore?

S4: Da.

I: Je li sudjelujete u bilo kakvih oblicima političke participacije, štrajkovi?

S4: Ne.

I: Imate li status stranačkog članstva?

S4: Ne.

I: Jeste li uključeni u lokalnu politiku?

S4: Ne.

I: Recite mi jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, ne treba nužno biti vaše osobno iskustvo?

S4: Jesam.

I: Možete li mi reći nešto više o tome?

S4: Pa, par uhićenja kolega i nadređenih. Nije im presuđeno.

I: Imate li iskustva s nepotizmom?

S4: Ne. Saznanja imam. U mojoj instituciji rijetko, a u drugima često.

I: Jesu li to članovi obitelji ili...?

S4: Rodbinski i stranački. Kod ljudi na pozicijama.

I: Bili ikad prijavili korupciju u slučaju da imate dokaze za neki slučaj?

S4: Ne znam...jel može biti ne znam (smijeh)?

I: Mislite li da bi to utjecalo na vaše radno mjesto?

S4: Ma to mi čak i nije bitno, stvarno ne znam da se nađem u takvoj situaciji.

I: Imate li strahove da odbijete sudjelovanja u korupciji, da će se to negativno reflektirati na vas?

S4: Ne. Odbija bi sudjelovati.

I: Smatrate li da bi to negativno utjecalo na vašu poziciju?

S4: Da.

I: Kakva je korupcija unutar sustava pravosuđa u Hrvatskoj? Mislite li da je značajno prisutna?

S4: Zastupljena je, al nije puno. Jedan solidan postotak kakav ne bi treba biti.

I: Kada to usporedite s drugim službama poput zdravstva, socijalne skrbi, mislite li da je to manje?

S4: Manji jer su sve oči uprte u pravosuđe trenutno.

I: Kada u svom svakodnevnom životu pričate o korupciji, smatrate li da je ona normalizirana i ukorijenjena u naše društvo?

S4: Da. Posebno u manjim sredinama. Ovdje svi znaju sve i mi znamo sve. Ne znam baš je li ukorijenjena.

I: Jeste li zadovoljni radom tijela za suzbijanje korupcije poput antikorupcijskog vijeća ili USKOK-a?

S4: Ne zato što njima upravljaju neka druga tijela vlasti.

I: Koliko ste zadovoljni tijelima naše vlasti?

S4: Užas. Nemaju uopće percepciju života. Trude se predstavljati kao demokracija, al uopće ne znaju kako diše, živi, radi narod.

I: Kako mislite da korupcija utječe na vaš život? Bili ona utjecala na vašu odluku o napuštanju države?

S4: Pa ne bi. Trudim se za sebe.

I: A je li vas korupcija ikada zaustavljala u životu da ste htjeli neku poziciju na poslu?

S4: Je, nepotizam.

I: To je to. Hvala vam!

S4: Hvala vama!

Mjesto: Uživo

Datum: 09.05.2023.

Vrijeme: 20:30 h

Sugovornica: S5

Spol: Ž

I: Za, početak možete li mi reći koliko imate godina?

S5: Pedeset i tri.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S5: Srednja stručna.

I: Obrazovanja vaših roditelja?

S5: Osnovna škola.

I: Koji je vaš radni status?

S5: Zaposlena na neodređeno.

I: Ustanova zaposlenja?

S5: Pravosuđe.

I: Jeste li religiozni?

S5: Da.

I: Je li prakticirate svoju religiju?

S5: Nastojim.

I: Koja je vaša politička orijentacija?

S5: Ni skroz desno...onako skroz razumno...razumno.

I: Možete li mi reći kako bi definirali korupciju? Što vi podrazumijevate pod pojmom korupcije?

S5: U biti mito...daš nešto da bi dobia zauzvrat nešto drugo...ili posao ili operaciju, pregled kod doktora i bilo šta.

I: Znači ulazi u svakakve sfere života?

S5: Ima je svugdje...nažalost

I: Recite mi je li učestalo izlazite na izbore?

S5: Jesam.

I: Je li sudjelujete u bilo kakvih oblicima političke participacije, štrajkovi?

S5: Jedino u firmi, a ovo drugo ništa.

I: Jeste li član neke stranke?

S5: Ne, ništa.

I: Jeste li uključeni u lokalnu politiku?

S5: Ne daj Bože.

I: Možete li mi reći nešto vašem iskustvu s korupcijom na radnom mjestu. Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, ne treba nužno biti vaše osobno iskustvo?

S5: Ništa, to je ono ako dobijemo čokoladu podijelimo svi skupa. To ne smatram korupcijom. To je to. Uglavnom se to događalo neke sitnice i ljude s kojima sam radila to je više opterećivalo nego šta je ono...najradije bi uzeli i bacili. Tako da koliko ja znam...radila sam sa sucima i nikad ništa da je čovik nešto uzeo. Ne, to nisam doživjela. A i šta ćemo mi govoriti sitni li smo. Dobijemo čokoladu, podijelimo i to je to.

I: Imate li iskustva s nepotizmom?

S5: A dobro, bude ono ko ima nekog svoga, lakše dođe do nekog boljeg radnog mjesta. Bude čak...jednostavno tu...ne želim niti...ni kad bi mogla ne želim to...to mi je odvratno. Ja uzimam ono šta mi pripada, šta sam sposobna. Ne želim...

I: Je li mislite da vas to ikad spriječilo u profesionalnom napredovanju?

S5: Ako za nešto nisam sposobna, ne prihvaćam. Pa neka se nudi ne znak koliko bolje, ne želim jednostavno. A ono šta mogu ću prihvatiti, šta smatram da mogu i da sam sposobna. Ostalo ne želim.

I: Hipotetski, bili ikad prijavili korupciju u slučaju da imate dokaze za neki slučaj? Bili se osjećali dovoljno ugodno za to prijaviti?

S5: Ugodno ne bi bilo sigurno, to bi bilo ajme. Ali mislim ono, tribalo bi, ali...

I: ...mislite li da bi vas vaša okolina ne prihvaćala zbog toga?

S5: Bilo bi tu svega i svačega. To i je sigurno. Jednostavno zauzet se i ići naprid.

I: Mislite li da bi odbijanje sudjelovanja u korupciji imalo negativnih posljedica na vas.

S5: Možda, ali ne bi znala. Ako bi bilo posljedica, nosit ćemo se s tim. Radije to nego drugo.

I: Smatrate li da je korupcija unutar sustava pravosuđa u Hrvatskoj značajno prisutna?

S5: Slušajući medije vjerojatno je ima je, al nije puno. Ne mogu reći da ima, treba to dokazati ma da je teško. A ima u svim službama, pa i u našim. To je sigurno.

I: Smatrate li da je korupcija normalizirana i ukorijenjena u naše društvo?

S5: Nažalost je.

I: Je li primjećujete to po nekakvim svakodnevnim razgovorima?

S5: Moglo bi se reći. Ako imaš nekoga, ne moraš ni pokušavati. I to je to.

I: Koliko ste zadovoljni radom tijela za suzbijanje korupcije poput antikorupcijskog vijeća ili USKOK-a i drugih?

S5: A valjda rade dobro svoj posao. Dobro bi bilo da nije ovo „A“ (smijeh). A šta da ti kažem, valjda rade dobro.

I: Mislite li da naša vlast pomaže u borbi protiv korupcije?

S5: Trebali bi najprije sebe očistiti od toga, pa onda krenuti dalje...moje mišljene vlasti je ono...bolje ne spominjati.

I: Bili korupcija i nepotizam utjecala na kvalitetu vašeg života ili vaše djece?

S5: Je sigurno. Znači, nije po sposobnosti, nego po podobnosti. To i mlade boli...to me boli jer čovjek može biti sposoban, ali jednostavno ne može doći do nečega jer nema nekoga. Nažalost to je tako. Najviše ljudi...sposobni su...ali neko dođe ko nema veze s vezom i zaposlit će se na to radno mjesto i dobiva plaću nažalost...odradimo mi svi ostali. I šta sad mladi čovik ne može ništa. Ići vani i nadat se.

I: Gotovo. Hvala vam!

S5: Hvala vama!

Mjesto: Uživo

Datum: 10.05.2023.

Vrijeme: 16:45 h

Sugovornica: S6

Spol: Ž

I: Možete li mi reći koliko imate godina?

S6: Četrdeset i jednu.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S6: Viša stručna sprema.

I: Koje je obrazovanje vaših roditelja?

S6: Srednja stručna sprema.

I: Koji je vaš radni status?

S6: Na neodređeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S6: Pravosuđe.

I: Jeste li religiozni?

S6: Jesam.

I: Je li prakticirate svoju religiju?

S6: Pa, pasivno.

I: Imate li političku orijentaciju?

S6: Nemam. Apolitična.

I: Kako bi definirali korupciju? Odnosno kad razmišljate o pojmu korupcije, što ona vas obuhvaća?

S6: Primanje mita i eto ga. Bogaćenje politički jakih osoba u državi. Eto ti. I ima je...ima je posvuda.

I: Recite mi je li učestalo izlazite na izbore?

S6: Izlazim, glasam.

I: Je li sudjelujete u bilo kakvih oblicima političke participacije poput štrajkova?

S6: Ne baš, ali upravo se sprema neki štrajk državnih službenika, ali to ću podržati. Nisam u sindikatu, ali to ću podržati.

I: Van toga niste uključeni u lokalnu politiku?

S6: Nisam.

I: Možete li mi reći nešto vašem iskustvu s korupcijom na radnom mjestu. Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, ne treba nužno biti vaše osobno iskustvo?

S6: Iskustva imam i ispričat ću ti priču staru 15 godina. Znači...u bivšoj firmi koja je otišla u stečaj i radilo se o stečajnom upravitelju i sutkinji stečajnog postupka. Ja ću ti reći imena (imena osoba) kad upišeš izaći će ti milijun članaka. Uglavnom oni stanu na vrh firme i odlučuju o svemu i ostale su ne isplaćene plaće. Čak je država pristala, porezna u stvari, pošto se firma bavila uvozom strojeva imali smo neke pretplate poreza di je država nama porez bila dužna i di su se svi doprinosi i porezi, prirezi kompenzirali dok je došao stečaj, blokirana firma...čak smo išli pričati sa poreznom da se mogu i naše neto plaće, tipa ako se dobro sićan, ostalo je još petsto tisuća kuna porezna dužna firmi, a naših neto plaća od svih, ostalo je tristo tisuća kuna neisplaćeno. On je naravno pristao da se to kompenzira, naravno stečajni upravitelj (ime), on je glavi jel...međutim to on nije niti čuti htio, ovo ono...onda smo se ja i još bivša kolegica, tada smo radile skupa, kome se žaliti na stečajnog upravitelja, žališ se sutkinji stečajnog postupka. Međutim, onda smo mi čuli po pričama da oni u tandemu rade svaku firmu zajedno uzimaju blablaba...i tako ono nikad nama nije lipa isplaćena. Prošlo je trinaest, četrnaest godina, ne znam točno, a jedno prije pet šest godina lijepo portali, naslovnice, USKOK pritvorio njih dvoje nakon ne znam koliko, pet, šest, sedam godina pustih firmi, puste milione pokrali...i tako dalje. Sad su pod istragom, suspendirani. Što sam ja znala prije trinaest, četrnaest godina, eto jedna korupcija (smijeh)..eto

I: Jesu li osuđeni?

S6: Nisu još osuđeni. Znaš koliko to traje kod nas godinama. Znam da je ona sutkinja koja je suspendirana i znam da je prije par miseci, kako oni imaju imovinske kartice ispisivati, pa je izašao članak da ona nije predala svoju, jer je izjavila da nema računalo jer joj je USKOK pokupio, znaš da oni dođu pokupiti sve računalo ovo ono. Osuđeni nisu, ali su pod istragom koja traje i traje, i ko zna koliko će to trajati. Eto to ti je jedan moj osobni primjer gdje nisi mogao ništa i došlo je do njega. Znači oni su jake osobe bile...ne znam jesu li možda kojeg političkog opredjeljenja, nisam ja ušla u dubine, ali došlo je do njega...i ovaj da se mi raspitujemo...on se tu naljutio i još mi je i pratio...i tako dalje...to ti je to.

I: Jesu li se radnici ikako pokušali udružiti za nekakvu uzbunu ili prijavu protiv njih?

S6: Ne, ne, ne, ne, jer onda, ne znam. Kad imaš dvadeset i nešto godina skroz je druga priča...ja radim u sudstvu i to, ali kad si prije petnaest godina čuo pojam sudac, tebi je to nešto značilo, kužiš. On ti, mislim stečajni upravitelj ti prijete da dok je on živ da nikad više nigdje se u Hrvatskoj nećeš zaposliti i tako dalje...sa dvadeset i nešto godina, čuj priti mi neko tako jak. A niko ništa ne može i niko mu ništa nije mogao do sad. Tako da ne, onda ti je on mene nešto ko svjedoka stavljao, pa su me pozivali na sud za bivšu firmu ko svjedoka. Međutim, nikad...ja sam se pojavljivala na sudu, oni se nisu ni njegovi odvjetnici, jer onda ti je taman to bilo u vrime, ne znam jel si čula, isto jedan firma (ime firme) koja je otišla u stečaj. Isto su i njezini bili isto njih dvoje, uvijek su skupa bili. Uvijek ista sutkinja i stečajni. A tu je bilo tisuće radnika i oni su...znači mediji. Oni su izašli u medije i pričali po medijima da su oni bili po novinama okupirani s tim. I eto ti, godinu, par godina kasnije, pritvori ih. To ti je moja priča o korupciji u pravosuđu. Mi smo stali, jer znaš ono...ipak ti dvije neke utjecajne osobe...prite ti praktički...i tako staneš i odustaneš od svega i pomiriš se da nećeš nikad novce dobiti.

I: Jeste li se ikad nakon toga osjećali ugroženo na radnom mjestu jer su povezani s pravosuđem?

S6: Ne, ja recimo. Sad ne znam točno, prije šest sedam godina. Ja sam u (ime grada) živila i radila i ja nikad u životu nisam poslala molbu u državnu firmu jer ja sam to shvatila skroz ozbiljno...tu prijatnju. A kako je firma naravno otišla u stečaj, nije bilo plaće, nije bilo

ničega, ja sam se vratila kući i išla to ljeto konobariti jer znam da tamo njih nije briga. I ja sam prvi put u životu poslala molbu u državnu firmu kad sam medijima pročitala da su u zatvoru završili, u pritvoru odnosno. Jer ipak ti...ali kažem ti, da mi se to danas desi drugačije bi bilo, dvadeset i nešto godina totalno drugačije razmišljaš. Eto, to ti je ta neka trauma...mislim nije trauma, prošlo je sve, ali prijetnju sam vrlo ozbiljno shvatila. Čak je knjigovođa prijetio isto, knjigovodstvu koje je vodilo tu firmu, znači vanjska firma i šefica. I njoj je nešto, meni i njoj najviše prijetia, nemam pojma. Jer smo čeprkale previše. Raspitivale se.

I: Jeste li ikada dobili nekakvo očitovanje, radnici, o tome što se desilo?

S6: Ne, nikad. Ništa, nikad. Nama su izračunate koliko su nam neisplaćene plaće. Imam ti ja i dan danas papir di mi je on potpisao da mi se duguje toliko i toliko novaca. Znači on to sve priznaje, te neto plaće. Kažem ti, ja sam s njim u početku pričala, i s njim i sutkinjom...on je meni reko pravo prvenstva isplate...onda nije postojao predstečajni postupak, kao što danas postoji...prvenstveno je isplate bilo trošak stečajnog postupka, a nakon toga neto plaće i doprinosi. Znači po redu, a treće su porezi i prirezi. S tim da smo mi doprinose, mirovinsko i zdravstveno svi kompenzirali s poreznom. Ostale su samo čisto naše neto plaće. Znači one su bile praktički mislim druge. Prvo je trošak, koliko košta taj stečajni...kad su banke blokirale, mi smo to i par dana pratili mogli smo pratiti da drugi uplaćuju lovu, bila je to velika firma, puno se tu novaca okretalo misečno. I onda ti se samo jedan dan na vrh država pojavila i onda je stalo. Dok je došla država bilo je tristo, četiristo tisuća kuna na računu, samo nije išlo dalje u banku jer kako je blokada puštena. Kad je stečaj onda ti države stane...i kažem ti u poreznoj su rekli petsto tisuća kuna da porezna duguje toj firmi koja je otišla u stečaj. Oni su pristali to sve kompenzirati naše neto plaće. Međutim, nakon toga je to tako završilo. Pripali smo se, povukli se i umirili smo sve. Zaključili smo da...da meni je dvadeset i jedna tisuća kuna ostala neisplaćena, mislim prije 2010. godine, kad si podstanar u (ime grada) i neman ti pojma. Al eto, pomiriš se i staneš. Onda ti je on meni, baš stečajni (ime osobe) pričao dijeli se proporcionalno. Sto kuna sjedne na račun, znači ne čekaju oni da skupe, nego ako sjedne 100 kuna na račun i sada tebi duguje deset tisuća kuna ukupno, meni pet. Tebi će od tih sto kuna isplatiti sedamdeset pet kuna, a meni dvadeset i pet recimo. Nikad lipa, lipa, lipa nikad nije. On je meni...mislim ja sam njih ispitivala, oni su meni objasnili...znači nikad lipa nije sjela. Da je sjelo sto kuna, sto kuna. Nikad ništa. I tako oni završe pod istragom i to u našem pravosuđu traje tristo godina, sad se oni brane sa slobode, suspendirani...šta ti je znam. Za nju znam da je suspendirana, ne znam šta je s njim. Ne pratim. To ti je uglavnom to.

I: Jeste li primijetili možda da su sudci, odvjetnici, općenito pravosudna tijela koja su na njihovom slučaju...da se to oduživa?

S6: Ne znam, ja mislim, ali to je moje mišljenje...ja sam se preselila iz (ime grada) i ja sam tu totalno stala. Znači meni je sljedeća novost bila, to su me na sud pozivali ka svjedoka, nikad se ta ročišta nisu ni održala, onda su me na sud zvali (ime grada), onda sam ja molila nakon drugog, trećeg puta molila da me se ispita u (ime grada) jer ne mogu ja stalno dolaziti i trošak. Onda su mi poslali neka glupasta pitanja u vezi poslovanja firme. Jer je taj stečajni tužio direktora ondašnje firme...ali ja mislim da je najviše otkrivanje USKOKU mediji napravili. U (Ime firme) su radnici ostali bez plaće i to se vuklo po novinama. I recimo nešto nakon toga, godinu dvi, možda i manje, je njih USKOK pritvorila. Mislim da ti tu najviše učinka imaju mediji. Kad izađeš u mediji i kad nekoga rasturaš po novinama. Ja mislim da je to jedino rješenje, ako nešto želiš postići. Jedino rješenje...i najučinkovitije. Najiskrenije ja to mislim.

I: Jeste li možda primijetili unutar pravosuđa nepotizam?

S6: Ne, ne. Baš ovdje di sad trenutno radim. Mislim da mi je jedna od prvih firmi di baš politika najmanje igra ulogu kod zapošljavanja službenika. Čak sam i bila u komisiji u

jednom natječaju di su se baš isključivo gledali bodovi, ko je najbolje napisao, taj je i primljen. Ne mogu reći, bar trenutno u ovoj firmi.

I: Mislite li da je sustav pravosuđa korumpiraniji ili manje korumpiran u odnosu na druge službe?

S6: Pa, ne mislim. Ja čak mislim...mislim da je to sve tu negdje li-la. Ja vjerujem da ima toga i vjerujem da to ima svugdje. Ali ne mislim da je korumpiraniji. Možda jedino su oni više na piku medijima. Možda jedino to, ali ne mislim da je korumpiraniji. Ali vjerujem da toga svugdje ima.

I: Koliko ste zadovoljni radom tijela vlasti i tijela za suzbijanje korupcije poput antikorupcijskog vijeća ili USKOK-a i drugih?

S6: Mislim da ne rade puno, da se baš ne zalažu previše da spriječe korupciju. Nije baš neko ekstra zalaganje. Mislim da to najviše ide po nekakvim anonimnim dojavama, niti to...nego najviše mislim da ide kad nešto izađe u novine i puno se priča javno o tome, e onda se određene osobe uhvate da smire javnost. Ali da nešto ekstra rade, ne. Ne vjerujem.

I: Posljednje pitanje se tiče korupcije i njenog utjecaja na kvalitetu života. S obzirom na iskustvo koje ste mi ispričali gdje je korupcija značajno utjecala na vaš život, bili korupcija i nepotizam sada utjecali na kvalitetu vašeg života?

S6: Pa ja vjerujem da u županijama, gradu gdje politika vlada, u općinama, kao di i ja živim i u komunalnom poduzeću, tu su sama rodbina i najbliži prijatelji zaposleni. Da imam djecu, zapošljavanje tako u nekakvim državnim institucijama, mislim da politika igra veliku ulogu. Da igra, pogotovo, ako hoćeš u županiji raditi ili općini. Veze...igraju veliku ulogu. Najbolje raditi u nekakvim korporacijama. A u pravosuđu nisu to neke plaće da bi se preko veze (smijeh)...eto iskreno. Raspiše se natječaj, pa jedna osoba se javi, pa tako nema ni izbora nekog (smijeh). Tu uglavnom i politički šefovi dođu na vlasti i tako...to tako u izborima ide, obećavaju za glasove svašta, a onda moraju i ta obećanja ispuniti, a to su uglavnom radna mjesta. To tako ide u našoj državi...moraš vratiti uslugu, a to se vraća radnim mjestima i na vodećim pozicijama. To sam uvjerena da je tako.

I: U redu, to vam je to. Hvala vam!

S6: Hvala vama!

Mjesto: Online

Datum: 10.05.2023.

Vrijeme: 18:00 h

Sugovornik: S7

Spol: Ž

I: Možete li mi reći koliko imate godina?

S7: Jel moram (smijeh)...evo prije par dana pedeset i jedna.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S7: Viša stručna sprema.

I: Koje je obrazovanje vaših roditelja?

S7: Srednja stručna sprema.

I: Radni status?

S7: Na neodređeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S7: Pravosuđe.

I: Jeste li religiozni?

S7: Pa ne baš.

I: Koja je vaša politička orijentacija od ekstremno lijevo, umjereno, centar do krajnje desnice?

S7: Pa, možda nekakva sredina. Recimo centar neki. Ovisi kako kad (smijeh).

I: Kada čujete pojam korupcije, što ona vama predstavlja?

S7: Pa, najčešće me podsjeća na nekakvo davanje ili primanje mita na primjer. To je ono šta mi prvo pada napamet. Mislim da se događa svugdje u društvu, provlači se svugdje.

I: Jeste li inače politički aktivni?

S7: Ne. Samo na izbore.

I: Je li izlazite na štrajkove?

S7: Ne baš, evo jedino ovo sad vezano baš konkretno kod nas u službi imali smo nešto sitno, tako da...da sam sudjelovala više nekako na način da dam nekakvu podršku kolegama

I: Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, ne treba nužno biti vaše osobno iskustvo?

S7: Ja se konkretno nisam susrela, ali, pa ne znam da li bi se to moglo nazvati nekakva korupcija ili nešto slično tome, nekakve priče...više bi to bio neki nepotizam ili slično.

I: Možete li mi malo više reći o tom nepotizmu?

S7: Ovoga, nekakvo možda pogodovanje...mislim kad razmišljam na neki način o tome, čak mislim da ljudi i ne znaju u stvari ponekad, pogotovo mi na poslu, da se susretnemo s tim. Neko me nekad zamoli za nekakvu...čisto tipa pomoć...znači da on sam osobno ne uzme slušalicu, saziva, zove, dođe konkretno na moje radno mjesto tamo gdje mi...mi smo uslužna djelatnost da se razumijemo...čisto ono daj, ajde, molim te, je li možeš pomoći, pogledati...tako da možda tako to nešto, mislim da to nije...nekako da ne spada u korupciju.

I: Je li mislite da je nepotizam učestala praksa unutar vaše službe?

S7: Pa, ponekad...ponekad. Mislim da to postoji na svim razinama, nije samo konkretno vezano...ne znam da netko na višoj poziciji nešto čini za nekoga na nižoj i slično, nego...ne znam...

I: Mislite li da bi prijavili korupciju da imate čvrste dokaze o tome? Smatrate li da bi došlo do promjene na vašem radnom mjestu, nekakvih neugodnosti?

S7: Ne znam, ovakvo na prvo kad me to pitaš vjerojatno bi onako u nekakvom revoltu rekla, da, da, bi. Ali onda bi vjerojatno stala na loptu, pa bi mi mozak radio sto na sat i bilo bi nekakvi sto i jedan scenarij...možda bi jedan od njih bio nekakav strah. Možda čak ne, ne znam, ne gubitak posla, nego više strah zbog nekih drugih stvari.

I: Je li vi općenito mislite da je korupcija prisutna unutar vaše službe ili je prisutnija u nekim drugima?

S7: Vjerujem da je prisutna kod nas, kod mene gdje radim...na nekoj posebnoj razini, možda čak mislim prije, više nego sada jer nekakve su se u javnom mnijenju pojavile...ono lavine tih priča, upozorenja i svega. Tako da ljudi razmišljaju sad o tim stvarima.

I: Je li mislite da takvom povećanom razmišljanju doprinose mediji ili sama tijela koja vrše dužnost antikorupcijskih vijeća, USKOK i slično?

S7: Vjerojatno jedno s drugim...jedno s drugim.

I: Mislite li da je korupcija postala normalizirana i ukorijenjena u Hrvatsko društvo?

S7: A ja osobno ne mislim da je to toliko baš...mislim da je to više onako i prošireno putem medija i sve skupa kako ovi naši novinari vole te senzacionalističke vijesti, pa prenose upravo to. Mi ujutro uz kavu volimo pročitati i onda nekako mislimo da, ne znam čim ujutro oči otvorim da mi je sve ono ružno, sve ne znam...mislim da to nije baš tako.

I: Mislite li da naša vlada i ostala tijela vlasti pridonose suzbijanju korupcije.

S7: Mislim da da. Mislim da se radi na tome.

I: Posljednje pitanje se tiče utjecaja korupcije kvalitetu života. Bili korupcija i nepotizam sada utjecali na kvalitetu vašeg života?

S7: A vjerojatno bi, ali mislim da ne bi trebali na takav način razmišljati. Odnosno, polazeći svak od sebe i ako se ponaša nekako u skladu sa svojim uvjerenjima, poštenjem, moralom, onda bi to jednog dana trebalo rezultirati nekim dobrom naravno. Tako da...Mi smo imali sreću, moja kćer ima trideset godina i prije tri godine je tražila posao...i ono uistinu je bilo piši kćeri molbe, šalji svoju diplomu na sto mjesta, mater je samo printala, a ona je slala i bez onoga, ako ćemo to nazvati ono zovi nekog prijatelja, joj imaš li nekog tamo, nego čisto bez. Tako da, mislim...ja ne znam, ako je čovik zdrav i normalan da to nešto znači. A sad, uistinu ne znam da li čovjek kad se nađe u nekakvoj težoj situacija, u stvarno nekakvom problemu, da li će posegnuti za tako nečim, a vjerujem da bi. Na primjer ako se radi o nekoj bolesti, pa sada ono ideš kod doktora, pa zovi sa svih strana da ne čekaš i slične stvari. Ali evo i ja to mogu posvjedočiti, stvarno evo gdje god sam išla, imala sam nekakvih problema i sto uputnica, ništa nisam čekala. Samo sam ono kako to ide po redu i dobila termin doslovce odmah. Nemam pojma, ne znam sada. Možda čovjek kad se tako nekako postavi, složi si u glavi, pa to tako ide ili ako si staviš u glavu da to ništa tako ne ide, da to mora ići ako ćeš nekoga tražiti da ti na neki način pogoduje, ako ćeš dati neku lovu za to, onda to valjda tako ide. Ne znam...eto.

I: U redu, to vam je to. Hvala vam!

S7: Hvala vama!

Mjesto: Online

Datum: 11.05.2023.

Vrijeme: 19:30 h

Sugovornica: S8

Spol: Ž

I: Možete li mi reći koliko imate godina?

S8: Dvadeset i sedam.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S8: Visoka stručna sprema, magisterij.

I: Koje je obrazovanje vaših roditelja?

S8: Srednja škola jedno i drugo.

I: Radni status?

S8: Zaposlena na određeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S8: Socijalna skrb.

I: Jeste li religiozni?

S8: Da.

I: Je li prakticirate vašu religiju?

S8: Ne pretjerano.

I: Koja je vaša politička orijentacija na spektru od ekstremno lijevo, umjereno, centar do krajnje desnice?

S8: Nemam je.

I: Kada čujete pojam korupcije, što ona vama predstavlja? Kako je definirate?

S8: Korupcija znači zamjena nekakvih usluga za novčanu naknadu...

I: Je li ona obuhvaća još nešto?

S8: Zapravo prva mi je pomisao novčano, ali podrazumijeva i ostale neke stvari.

I: Jeste li inače izlazite na izbore?

S8: Ne (smijeh)...

I: Je li participirate politički kroz druge oblike poput štrajkova?

S8: Ne, ništa, ništa.

I: Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, ne treba nužno biti vaše osobno iskustvo, to može biti nešto što ste čuli unutar vaše ustanove?

S8: Pa, ne. Osobno nikad se nisam susrela, niti ničija tuđa iskustva nisam...ne, bar koliko se sićan ne.

I: Imate li kakva iskustva s nepotizmom?

S8: Da, to da.

I: Možete li mi ispričati vaše iskustvo?

S8: Na primjer, prijateljica kad se zapošljavala u (ustanova zaposlenja), tad je bilo poznato da neće dobit posao, jer se već znalo unaprid tko će biti zaposlen. To je možda jedan od primjera, a i općenito ovako, ne znam, kroz priču drugih ljudi možda na neki način, kako je neko došao do nekih radnih mjesta u nekih državnim firmama di su bili ljudi koji nisu imali zapravo kompetencije za radno mjesto.

I: U kojim državnim i javnim službama smatrate da je to najviše rašireno?

S8: Mislim da toga ima...a ne znam...možda ovako neke gradske i županijske institucije najčešće.

I: Jedno hipotetsko pitanje. Mislite li da bi prijavili korupciju, na primjer neki slučaj nepotizma, da imate čvrste dokaze o tome?

S8: Ovisi, ovisi o radnoj okolini. Ako na primjer smatram da neko na koga se odnosi je vrlo blizak sa višim položajima koji se tiču te institucije, mislim da se ne bi usudila, jer mislim da bi više naštetila sebi, nego toj drugoj osobi. Tako da...ovisno o radnoj okolini kakav je netko i kako netko na neke stvari gleda.

I: Mislite li da u slučaju da odbijete sudjelovati u korupciji, primjerice netko tko vam je nadređen i na višoj je poziciji nego vi vam ponudi mito za rješavanje nekakvog posla ili slično, bili imali strahove od odbijanja sudjelovanja u takvoj radnji?

S8: U trenutnoj situaciji mislim da...to jest na trenutnom poslu na kojem radim, mislim da ne bi. Ali da se nalazim u nekom drugom slučaju, ne znam, nisam sigurna.

I: Je li mislite da je korupcija značajnije prisutna u vašoj službi za razliku od drugih?

S8: Pa čak mislim da je u manjoj mjeri. Ali možda zato što...bar neko moje osobno mišljenje je da se možda može više profitirati kroz neke druge institucije.

I: Gdje mislite da je korupcija najraširenija?

S8: Iskreno, nisam razmišljala o tome...ali nekako hmm...s obzirom na zdravstvo, da je dosta često teško doći za red, ajmo reći za preglede, operacije i tako dalje, mislim da tamo ima dobrog potencijala za takve stvari. Ali zapravo opet se vraćam na općinske, gradske, županijske službe. Uvik nekome za nešto treba nekakva odobrenja ili od grada ili od županije, jer oni zapravo ajmo reći upravljaju na neki način većinom stvari, što se tiče posebno javnih prostora i površina.

I: Mislite li da vlast koja u takvim službama, utječe na razinu korupcije?

S8: Sigurno.

I: Mislite li da je korupcija postala normalizirana i ukorijenjena u Hrvatsko društvo?

S8: Kod nas da. Mislim da da. Pa mislim da na način da uvijek neko gleda, ukoliko se susretne s nekim problemom da traži rješenje na način kako da to izbjegne i onda može biti krajnji slučaj da, ako je bilo šta drugo potrebno, onda okrenuti se i tome (korupciji).

I: Mislite li da tijela za suzbijanje korupcije, poput USKOK-a, adekvatno djeluju u svojoj nadležnosti?

S8: Pa, na ono šta se vidi po novinama većinom...ne znam...mislim da su to većinom stvari koje su u krajnju ruku morale biti rješenje, a mislim da se puno češće, to jest puno ranije

znalo o svemu tome. Mislim da reagiraju zapravo kad to stvarno već priđe svaku granicu, ali da je bilo moguće reagirati ranije.

I: Je li mislite da postoje neki drugi faktori koji više utječu na prikaz korupcije u Hrvatskoj?

S8: Zapravo, pa ne. Ne mislim baš. Mislim da većina ljudi zapravo ima neku sličnu percepciju o tome i da svi imaju percepciju o tome da je to jednostavno postalo, tako reći normalno i da svi to tako doživljavaju, i onda kako god da se to prikazalo, mislim da će ljudi ostati pri istom mišljenju o tome.

I: Kakvo je vaše mišljenje o tijelima vlasti RH po pitanju korupcije?

S8: (Smijeh) nikakvo, znači nula. Posebno zato što ovako općenito u narodu je razmišljanje da su oni zapravo izvor svega toga.

I: Posljednje pitanje se tiče utjecaja korupcije kvalitetu života. Bili korupcija i nepotizam sada utjecali na kvalitetu vašeg života? Vi ste vrlo mladi i nažalost kod nas vlada trend da mladi napuštaju državu. Mislite li da bi ona bila za vas faktor koji se treba uzeti u obzir?

S8: Pa da, nije najključniji faktor, ali sigurno smatram da u nekim razvijenijim državama bi imala puno veće šanse za napredovanjem nego ode. Odnosno, da bi me se gledalo kroz moje sposobnosti i moj rad, više nego što bi tu bilo.

I: U redu, to vam je to. Hvala vam!

S8: Hvala vama!

Transkripti intervjua

Mjesto: Online

Datum: 11.05.2023.

Vrijeme: 19:30 h

Sugovornica: S9

Spol: Ž

I: Možete li mi reći koliko imate godina?

S9: Dvadeset sedam.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S9: Magisterij.

I: Koje je obrazovanje vaših roditelja?

S9: Visoka i srednja stručna sprema.

I: Vaš radni status?

S9: Zaposlena na određeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S9: Socijalna skrb.

I: Jeste li religiozni?

S9: Nisam.

I: Koja je vaša politička orijentacija od ekstremno lijevo, umjereno, centar do krajnje desnice?

S9: Umjerena ljevica rekla bi.

I: Kako bi vi definirali korupciju? Kada čujete pojam korupcije, što ona za vas predstavlja?

S9: Predstavlja mi iskorištavanje položaja na kojem se osoba nalazi, u smislu da se mimoilaze neka pravila kako bi se došlo do povlaštenog položaja.

I: Je li ona obuhvaća samo materijalno pogodovanje?

S9: Ne mora biti, može biti pogodovanje za zaposlenje, za dobivanje određenih povlastica, na primjer na natječaje za javnu nabavu...ako osoba dobije na natječaju, iako je bilo kandidata koji su trebali dobiti ispred te osobe.

I: Jeste li inače politički aktivni, izlazite na izbore, sudjelujete u prosvjedima i slično?

S9: Pa da, umjereno. Većinom izbori.

I: Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, to ne treba nužno biti vaše iskustvo, to može biti nešto što ste doživjeli unutar vaše ustanove?

S9: Pa, da za zaposljene čula sam. Jedan natječaj na koji sam se ja javila, sa strane sam čula da je osoba koja je dobila ispred mene, iako smo imali jednake kvalifikacije...ali znam da je to bila neki bliski član obitelji osobe koja je odabirala za posao.

I: Je li mislite da je nepotizam općenito prisutan u državnim i javnim službama?

S9: Da, da, da.

I: Imate li još nekakvih drugih iskustava?

S9: Mislim da će svakako osoba prije zaposliti nekog koga zna, nego nekoga koga ne zna zbog tog osobnog kontakta, pa možda zna da će bolje raditi. Ali s druge strane znam za neke situacije kada se zaposlio član obitelji, poznanik, neko ko nije bio kompetentan kao i osoba koja se prijavljivala.

I: Mislite li vi da ste u tom slučaju ugroženi na radnom mjestu za nekakva buduća napredovanja, dobivanje možda ugovora na neodređeno i slično?

S9: Pa jesam sigurno zato što, ja kada sam poznavala osobe kod kojih sam se aplicirala na posao, nisam se ni pozivala na to poznanstvo, nit sam tražila tu vezu koju bi netko drugi tražio.

I: Kako mislite da korupcija radi unutar sustava socijalne skrbi? Odnosno, mislite li da je to nešto što je često prisutno, s obzirom da vi radite s jako osjetljivom populacijom, je li imate osjećaj da ljudi iskorištavaju, na primjer da ne napišete neko rješenje kako bi trebali?

S9: Pa mislim da se to u našem sustavu najmanje događa zbog specifičnosti korisničkih skupina, a ovaj...jedino eto u zaposlenju bi rekla da je to prisutno. A šta se tiče sada sustava socijalne skrbi da će stranke tražiti...pokušati dati mito radi priznavanja boljeg nekog statusa ili priznavanja socijalnih usluga, to stvarno nisam čula ni doživjela.

I: Mislite li da bi ikad prijavili korupciju, na primjer znate za slučaj nepotizma na radnom mjestu?

S9: Mislim da ne. Pa ne znam, nekako je u našem društvu to toliko prisutno da je postalo normalno, samo evo zadnji puta kada...prilikom zaposlenja, kada sam čula da je ta osoba...kada se desio nepotizam prilikom zapošljavanja, bilo je samo aha zato nisam dobila i pustila sam to. Mislim nisam imala ni dokaze, samo mi je to bilo...potvrda da...

I: U slučaju da se odlučite prijaviti, mislite li da bi se osjećali sigurno na vašem radnom mjestu ili bi možda doživljavali nekakve neugodnosti?

S9: Pa sigurno da, prvotno sam bila željena na tom radnom mjesto, pa mislim da ne bi mi bilo ugodno raditi tu.

I: Smatrate li da u Hrvatskoj negativniju konotaciju ima prijavljivanje korupcije, nego sudjelovanje?

S9: Da, definitivno, a i mislim da je...da demotivira osobe prijavljivanje takvih situacija sporost naših sustava i komplikacije u vidu uopće prijavljivanja bilo kakvih oblika kažnjivih ponašanja.

I: Općenito u Hrvatskoj, u kojim državnim i javnim službama smatrate da je korupcija najviše raširena, primjerice u zdravstvu, školstvu, pravosuđu, policiji?

S9: Pa u policiji isto znam situacija di je, iako u zadnje vrime sam čula puno manje. U prometu policija kad zaustavi vozače u prometu...čula sam masu situacija kada su osobe dale određenu svotu novca da ih se ne kazni, pa su ih pustili. Također bliskih iskustava imam sa sudstvom, kada su se presude donosile na nepravedan način, pa je veliki zaključak u tome što

se dogodila korupcija, odnosno da se dalo mito. Sad za zdravstvo nisam sigurna kada se daju zahvale na kraju određenog zahvata. Ja sam isto davala poklon doktoru koji me operirao, jer je to red, majka mi je rekla da moram to dati (smijeh)...iako po meni se ne bi trebalo davati, jer čovjek je napravio posao za koji prima plaću, ja sam protiv toga, al evo...nekako je tako kod nas utvrđeno. Za školstvo nisam čula nikakvu situaciju osim kod zaposlenja.

I: Spomenuli se da ste bili na operaciji. Ako vam je ugodno, mogu li pitati jeste li u iti jednom trenutku osjećali da morate povući veze da dođete preko reda za nešto, za vaditi krv, testiranje?

S9: To da, da. To je nešto što se definitivno stalo događa.

I: Mislite li da bi vam bilo teže da niste imali koga nazvati, ajmo reći sve standardnim putem?

S9: Pa da, to bi se odvijalo u puno dužem periodu, što bi utjecalo na moj oporavak i općenito dobivanje mogućnosti na operaciju...to bi se odvijalo puno dulje. To je znak da se može to odraditi u određenom periodu, ali očito se mora koristiti druga sredstava.

I: Još par pitanja za kraj. Jeste li općenito zadovoljni radom tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK?

S9: Pa ne znam točno njihov opis posla, s obzirom na prisutnost koja je postala toliko normalna da ljudi više ni ne reagiraju na to, rekla bi da se treba značajno unaprijediti. Proširivanje tih tijela...kad bi se intenzivnije radilo na tome...možda mislim da se treba veća uloga dati medijima u tome jer se i dalje neće osuđivati toliko osobe koje su uhvaćene u činu korupcije jer su na određenom položaju, a mislim da se takve osobe više trebaju staviti na vidjelo.

I: Kakvo je vaše mišljenje o tijelima vlasti RH?

S9: Koliko je u zadnje vrijeme bilo slučajeva kada se među njima našlo osoba koje su bile uhvaćene u korupciji. Tako da sigurno su bili članovi...kolege i članovi stranaka i slično koji su morali znati da su osobe korumpirane, pa se nije reagiralo...nego su vanjska tijela morala naporno raditi.

I: Zadnje pitanje se odnosi na utjecaj na korupcije kvalitetu života. Pričali ste o nepotizmu koji se pojavljuje u vašoj i drugim službama, mislite li da bi utjecali na kvalitetu vašeg života? Mladi često odlaze u inozemstvo, mislite li da bi ona bila za vas faktor koji se treba uzeti u obzir?

S9: Pa da, mislim i razmišljam o tome, nije mi to presudan faktor, ali jedan od faktora. Mislim da to demotivira mlade osobe uopće u napredovanju, zapošljavanju, u ostvarivanju nekih prava koje imaju. Prilikom zapošljavanja sam imala situaciju da se na nešto nisam prijavila jer sam znala unaprijed za koga je taj natječaj. Mislim da je to jako demotivirajuće za mlade osobe pogotovo, ali i općenito za društvo.

I: To bi bilo to. Hvala vam!

S9: Ništa!

Mjesto: Online

Datum: 23.05.2023.

Vrijeme: 19:00 h

Sugovornik: S10

Spol: M

I: Možete li mi reći koliko imate godina?

S10: Dvadeset i sedam.

I: Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

S10: Visoka stručna sprema.

I: Obrazovanje vaših roditelja?

S10: Srednja stručna sprema i jedan i drugi.

I: Vaš radni status?

S10: Zaposlen na određeno.

I: Koja je ustanova vašeg zaposlenja?

S10: Socijalna skrb.

I: Jeste li religiozni?

S10: Da.

I: Je li prakticirate vašu religiju?

S10: Pokušavam.

I: Imate li političku orijentaciju, primjerice od ekstremno lijevo, umjereno, centar do krajnje desnice?

S10: Za sebe volim reći neki centar prema desno.

I: Možete li mi reći kako bi vi definirali korupciju? Što ona za vas predstavlja?

S10: Korupcija je za mene podmićivanje, odnosno...kupovanje nekih usluga od osobe koja tu uslugu može napraviti, pri čemu ta usluga zapravo nije zakonita, odnosno...pri čemu onda ta osoba od koje nešto, recimo kupujemo tu uslugu, ta usluga podrazumijeva za zapravo ta osoba krši neki zakon, neki pravilnik ili slično.

I: Smatrate li da ona obuhvaća sve dijelove društva ili je rezervirana za više slojeve?

S10: Ne, mislim da obuhvaća sve dijelove društva, samo se zapravo, moje mišljenje, samo čuje za korupciju i korupcija se povezuje samo s visokim slojevima, jer korupcija u visokim slojevima ima veći efekt i veće su usluge, veće kupovine i slično...pa se jednostavno više čuje za to. Al korupcija je...vjerujem da ima na svakom koraku.

I: Jeste li politički aktivni, izlazite na izbore, sudjelujete u primjerice štrajkovima?

S10: Nisam politički aktivan u smislu da sam u nekoj stranci i slično. Pokušavam izaći na izbore...baš sam danas razmišljao da slijede izbore i da nemam pojma za koga budem glasao. Sve je katastrofalno, ali da, ja sam jedan od onih koji pokušavaju izaći a izbore, jer ako ne izađemo na izbore, ništa se ne može promijeniti. Ali štrajkovi i to...nisam bio na niti jednom štrajku i slično, bar ne namjerno. Nisam ni član sindikata niti prosvjedi, jedino najbliže sam bio na prosvjedu prije par godina oni veliki prosvjedi što su bili za kurikulum...ne znam šta je točno bilo, ono kurikulum vezano za školu. Nisam bio na prosvjedu, al to je bilo najbliže namjerno (smijeh).

I: Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu. Jeste li ikada čuli za nešto unutar vaše ustanove?

S10: Osobno ne, ali naravno čuo sam priče. Ne toliko o korupciji, koliko o nepotizmu.

I: Možete li mi reći nešto više o tome?

S10: Ne znam, mislim ono, priče su ono aha onaj je...mislim i priče o realnom nepotizmu koji je stvarno bio, ali ponovno i priče o sumnjama na nepotizam, a za te sumnje ja bi rekao da znam da nije nepotizam. Uglavnom dosta zapravo zapošljavanja ima recimo preko veze i slično. Doduše, to po meni u ovom slučaju o kojem ja pričam, nekoliko slučajeva, ja bi samo rekao da to, tu je kršenje nekih moralnih zakonitosti, a ne pravnih zakona, jer koliko ja znam sve osobe koje su tako na neki način preko veze zaposlene su imale uvjete da se zaposle i zadovoljavali su znači sve uvjete. Samo eto, pošto su obitelj i slično dobili su prednost nad drugima, znači ono samo za mene neka blaža vrsta nepotizma, pri čemu se ne krše neka pravila, ona gruba pravila uvjeta i baš pravna, nego više moralna.

I: Je li općenito smatrate da su moral i etične vrijednosti upitne?

S10: Ja mislim da da, koliko god da su prsom u prsa nekakva religija i moral ovo ono, mislim da u praksi jako malo ljudi drži do neki moralni standard.

I: Jeste li vi ikad osjećali ili netko koga znate, da je nepotizam i slični slučajevi, negativno utjecali na vašu karijeru? Spomenuli ste da radite na određeno, kako bi to utjecalo na vaše dobivanje ugovora na neodređeno?

S10: Ja osobno ne...to ću vidjeti kroz dva tjedna, jer sam upravo sam sad ovaj tjedan predao papire za ugovor na neodređeno (smijeh)...za par tjedna budemo vidjeli ko bude dobio te ugovore, onda ću moći više reći. Ja osobno do sad nisam...nije pod tim nepotizmom, a sad za druge slučajeve trenutno se ne mogu sjetiti.

I: Hipotetski govoreći, mislite li bi, u slučaju da vas nadređeni želi uključiti u korupciju i vi odlučite odbiti u tom slučaju ugroženi na radnom mjestu za nekakva buduća napredovanja, dobivanje možda ugovora na neodređeno? Smatrate li da građani često na takav način uđu u korupciju?

S10: Ne, smatram da...nije glavni razlog, ali pretpostavljam zašto bi bio razlog nekim ljudima da uđu u korupciju, definitivno shvaćam. Ali ne mislim da je to glavni razlog.

I: Bili ikada prijavili korupciju, naravno uz čvrste dokaze i anonimno?

S10: Bi, prijavio bi. Prijavio bi jer se ja vodim ono nekom mišlju da ako ne krenemo od sebe i ako ja prvi ne budem pošten i ako ja prvi neću učiniti nešto što je prema zakonima ove države ili što je pravedno i moralno, ne bude nitko drugi. Ne bude drugi kraj mene. Ja budem taj primjer, barem jer smatram da nam nikad u državi ne bude bolje, ako samo svi kukamo, jađamo i svi radimo isto što i drugi rade, odnosno svi radimo isto šta drugi rade na što se žale. A onda ako ja ne krenem sam od sebe, ništa se neće promijeniti. Znam da je to nebitno, ali to je zapravo stvar nekih mojih načela.

I: Kada uspoređujete s drugim državnim i javnim službama, kako mislite da korupcija radi unutar sustava socijalne skrbi? Mislite li da je manje ili više koruptivna? Odnosno, mislite li da je to nešto što je često prisutno?

S10: Manje je koruptivna samo jer mislim zbog toga...ljudi toliko ne ulaze u kontakt sa nama i slično...i u ovoj situaciji, u ovoj ustanovi kojoj ja radim korupcija ne bi imala nekog prevelikog efekta, odnosno...ne znam, nisam policajac da nekome oprostim kaznu ili slično, odnosno dobijem novce za neku kaznu. Mislim da nismo u takvoj situaciji da nam bude taj potencijalna korupcija tako blizu.

I: U kojim sektorima smatrate da je ona najraširenija?

S10: Pa definitivno smatram pravosuđe i sve vezano uz pravo, pravosuđe i ovoga...MUP...aj mislim javna uprava, u smislu nekih raznih Ministarstava gdje se može pogodovati ljudima, neka odluke i slične stvari. Mislim da smo tu mi kod Ministarstva pod koje spadamo a to je Ministarstvo rada, obitelji i socijalne politike, da smo tu mi dosta malo zaštićeni...mislim zaštićeni s te strane jer naše neke odluke nemaju toliki učinak kao neke druge odluke, mislim ono neusporedivo s pravosuđem ili MUP-om.

I: Spomenuli ste slučaj kad policajac nudi da mu se daju novci bez da naplati, napiše kaznu i slično. Jeste li ikada doživjeli tako nešto?

S10: Ne nisam. Što se tiče policije i toga svega nisam. Mislim čuo sam tisuću priča, ali nikad na svoje oči, niti na, hvala Bogu, ne zaustavljaju me (smijeh), ne ulazim u situaciju u kojima bi mogao iskusiti da me traže da im platim, ali ne ja...ovoga čuo sam priče, ali nisam bio svjedok.

I: Što se tiče širenja ideje o korupciji, razotkrivanja i općenito rješavanje korupcijskih ideja u Hrvatskoj, koji mislite da faktori igraju najveću ulogu da to bude dostupno javnosti i tko otkriva najviše slučajeva korupcije?

S10: Pa moje mišljenje je da najviše slučajeva korupcije otkrivaju novinari i mislim to je žalosno, jer to nije njihov posao. To bi trebao biti posao državnih službi, ali pošto su i državne službe jednim djelom korumpirane nije ni čudo. Tako da, mislim da su novinari tu najzaslužniji, posebno za ove velike...za ove sve velike afere, jer koliko god sam maloprije

rekao da smo mi u takvom društvu da je to nama normalo, toliko opet imamo zrnice tog nekog skupnog morala, pa onda kad se neko pokaže i ono pritisak je da...bar toliko opuštenije.

I: Jeste li općenito zadovoljni radom tijela vlasti u podizanju svijesti o korupciji i tijelima za suzbijanje korupcije kao što je USKOK?

S10: Ne, znači ne. Otkud da počnem...mislim da bi sve trebali promijeniti jer ja sam, otkad ne znam zadnji desetak godina pratim politiku i slično, moje je mišljenje je zapravo da su većini ljudi svi isti, samo su eto druge boje...jako, jako malo se razlikuju. Tako da kažem da bi se sve trebalo promijeniti, moje je općenito neko načelo prilikom izbora da biram nekog da nije bio na vlasti, samo da nije imao ruke u medu. Sa te strane smatram da se stvarno treba...sve više nemoguća misija korupciji maknuti jer svi su bili u korupciji, svi su...a mislim mi to zovemo korupcija, a negdje drugdje u svijetu se to zove lobiranje, tako da...čudno je to i jako teško suzbiti, a mislim da se to neće dogoditi skoro, ako će se uopće promijeniti, a promijeniti će se jedino da doslovno odgajamo djecu na drukčiji način i doslovno da djecu učimo drugim vrijednostima. Jedino tako.

I: Sad kad ste spomenuli djecu dolazimo do zadnjeg pitanja koje se odnosi na utjecaj na korupcije kvalitetu života. Je li smatrate da situacija s korupcijom u državu može značajno utjecati na kvalitetu života, na život vas i vaše potencijalne djece? Mislite li da bi ona bila za vas faktor koji se treba uzeti u obzir?

S10: Smatram...iskreno sjećam se baš jedne rasprave, baš je bila rasprava u smislu toga korupcija, prevariti državu i slično, jer ja sam bio na neki način u toj situaciji da sam primao putne troškove jako velike jer su mi rekli da tako napravim, ali nakon nekog vremena eto sam sam prijavio i rekao neću primati, pa su mi svi moji u okolici rekli da sam budala, da to tako svi rade, pa onda možeš i ti. Ali nema smisla, jer kažem hoću krenut od sebe. I upravo smo tu došli na tu temu kad bi prihvatio korupciji, mislim da bi jedina, jedina, stvarno jedina stvar kad bih učinio nešto nalik tome bilo za dobrobit svoje djece. Jednog dana...ovog trenu mi jedino to pada na pamet sad i tada mi je palo na pamet jedino situacija kad bi koristio tako te načine za djecu.

I: Gotovi smo. Hvala vam!

S10: Ništa!

Mjesto: Online

Datum: 27.05.2023.

Vrijeme: 11:30 h

Sugovornica: S11

Spol: Ž

I: Za početak možete li mi reći koliko imate godina?

S11: Dvadeset i osam.

I: Koji je Vaš najviši završen stupanj obrazovanja?

S11: Magistra, diplomski.

I: Najviše obrazovanje vaših roditelja?

S11: Srednja stručna sprema.

I: Vaš radni status?

S11: Na određeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S11: Socijalna skrb.

I: Jeste li religiozni?

S11: Pa, ne znam ono i da i...da, ajde. Šta ja znam.

I: Je prakticirate svoju religiju?

S11: Pa, ne baš pretjerano.

I: Imate li nekakvu političku orijentaciju od ekstremno lijevo, umjereno, centar do krajnje desnicu ili bi rekli da se apolitični?

S11: Ne, ne. Ne nužno apolitična. Ne znam, nije mi to nešto što mi u životu, kako bi rekla bitno. Naravno i jedno i drugo ima neke svoje, ne znam evo iskreno baš se ne bavim pretjerano tim.

I: Kao nekakav uvod u konkretnu temu prvo bi vas pitala kako bi vi definirali korupciju, što ona za vas predstavlja? Kako ju doživljavate?

S11: Pa mislim da je doživljam prvenstveno onako kako ju negdje prikazujemo već kod nas i mislim da je u principu usko vežem za to...ono o čemu mi u stvari slušamo ajmo reći u medijima i koliko toga kod nas ima. Mislim da inače, općenito ne bi toliko ni razmišljala o njoj, niti bi mi to bilo u nekom...bojim se da je postalo onako pod normalno kod nas i to je nešto ko, ko i ne znam, dobar dan maltene. Tako da u principu kažem doživljam je, da nažalost kao nešto normalno, nešto što je kod nas dosta prisutno i većinom kroz taj nekakav materijalni dio u smislu kao ja tebi nešto, a ti meni to nešto drugo. Evo na sve moguće krive načine (smijeh).

I: Jeste li općenito politički aktivni, izlazite na izbore, sudjelujete u prosvjedima i slično?

S11: Pa na izbore izlazim jer to prvenstveno gledam kao nekakvu obvezu, a tek onda kao nekakvo pravo koje svi imamo. A što se prosvjeda i toga tiče, iskreno nisam, za prosvjede sam imala priliku, ali evo na kraju ne odem i često mi je znalo biti krivo, a što se štrajka tiče tu nisam imala ni priliku, pa onda. Uglavnom izbori, svi mogući na koje mogu izaći.

I: Koliko dugo radite u sustavu socijalne skrbi?

S11: Dvije i pol godine.

I: S obzirom da ste relativno kratko u sustavu socijalne skrbi, jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu, to ne treba nužno biti vaše iskustvo, to može biti nešto što ste čuli unutar vaše službe?

S11: Iskreno nisam, baš da sam se osobno susrela. Nešto pretjerano nisam ni čula. Neke takve stvari za neku razmjenu dobara, to ne. Ali ono što je negdje opće poznato da ko je s kim dobar će na neki način...treba znati s kim treba biti dobar da bi...ne znam možda bolje prošao. Ne gledam sad to, na neke pozicije, to ne gledam nužno kao nešto potencijalno loše jer mislim da dosta nas, da smo na nekakvim visokim pozicijama, da vodimo neku ustanovu ili nešto, da bi ispod sebe stavili ljude u koje imamo povjerenja, a samim tim da bi u nekog imali povjerenja morao bi mi biti neko tko mi je na neki način bliži, koga koliko toliko znam...što mi je okej sve dok taj netko radi svoj posao kako treba. Koliko god si mi bili, ne bili dobri, mislim da bi to prvenstvo bio nekakav cilj. Ako ono, možemo si biti dobri ne znam koliko, ako smatram da nisi za tako nešto, nisi. A što se tiče onih glavnih, ajmo reći pozicija nekakvih voditelja, ravnatelja i tako dalje...ne znam, čini mi se da tu, odnosno koliko čujem da tu većinom to ide nekakvim političkim putem. Odnosno da taj politički dio to dobro pogura.

I: Rekli ste da radite na određeno. Jeste li se ikada prijavljivali za na neodređeno?

S11: Evo sad baš...ja sam u stvari radila prvo na jednom projektu, pa sad na drugom, pa je zato to sve bilo tako na određeno. A sad evo su dobili priliku da nas ostave i nakon projekta i da to bude na neodređeno, pa evo sad čekamo razgovor.

I: Je li smatrate da je teško u vašoj službi dobiti na neodređeno ili određeni ljudi dobiju tu poziciju?

S11: Mislim da je teško dobiti na neodređeno iz razloga što naše Ministarstvo nije baš po tom pitanju široke ruke, jer znam dosta prijateljica i kolegica koje su u principu na nekakvim zamjenama za bolovanja, za porodiljine i tako. Teško se tu otvaraju nekakva nova radna

mjesta. Tko sad dobiva ta nova radna mjesta, da budem iskrena ne znam po kojoj liniji ide, ali kažem rijetko budu. Ono što smo mi sad u stvari, što imam sreće da evo kažem ustanova u kojoj ja radim su na taj način angažirani ustvari, trude se i zahtijevaju da, jer im je potrebno na kraju krajeva i zahtijevaju da mi koji radimo tako na tim nekakvim projektima, da na kraju dobiju dozvolu ustvari za zapošljavanje nas i u principu puno...dosta u stvari nas u firmi smo na neki način tako zaposleni. Znači od nas, sad ću reći okvirno ne znam desetak, pola nas ima ugovor na određeno i pola na neodređeno, i evo kažem to su uglavnom ili projekti, ili nekakve zamjene ili neko radi na četiri sata, pa neko drugi onda dođe i radi ta njegova druga četiri sata. Tako da mislim da ustvari je, ne samo...općenito mislim da je zbog tog nekog iskustva, jer vidim da se ni ne otvaraju puno nova radna mjesta, ima tu nekih natječaja, ali meni iskreno ne pretjerano zanimljivih (smijeh), pa onda tu ni ne znam ni ne čujem. Ali kažem znam dosta, imam dosta prijateljica i kolegica koje su u stvari tako na određeno.

I: Socijala skrb je jako specifična služba, radite s osjetljivim skupinama. Koliko uopće mislite da se korupcija pojavljuje u takvom vidu? Koliko tu uopće ima potencijala da se korupcija pojavi?

S11: Nisam baš puno razmišljala o tome, a sad ovako na prvu imam osjećaj da možda i ne toliko jer je devedeset posto, to ako gledamo sad javne službe, odnosno sustav socijalne skrbi ko takav i tako nekakve te ustanove i ovo gdje ja radim, to su sve ono ustanove koje u principu nemaju neku zaradu od svog rada i financirane su od strane države. Mislim, sigurno bi se negdje našlo prostora za nekoga tko hoće, ali nekako ja osobno nemam neki osjećaj da toga ima puno. Čisto možda iz razloga što je socijala negdje pri dnu važnosti možda od drugih sustava i onda mislim da se tu automatski ni ne vrte veliki novci, te da to u principu nije sustav koji je od nekog velikog interesa i onda da toga tu možda i nema u tolikoj mjeri jer ono...ne znam, baš neman osjećaj da je sad nešto posebno interesantan po tom pitanju.

I: Kako bi procijenili ostale službe poput zdravstva, pravosuđa ili školstva s obzirom na korumpiranost? Jeste li imali nekakva iskustva s korupcijom u drugim službama?

S11: Ne znam (smijeh). Više mi tu zazvuči pravosuđe, policija i to. Nekako me to više vuče da razmišljam u tom smjeru. A što se tiče zdravstva i toga, apsolutno da ima, ali u zdravstvu opet imam osjećaj da je to nešto, ono što sam na početku rekla, kao da je pod to normalno. Ja to apsolutno ne želim gledati pod normalno i znam puno puta čuti da ljudi tako „joj pa nešto moraš ponijet“ i tamo vamo. Mislim to je za mene posao kao i svaki drugi. Mislim plaćen si za taj posao i ne vidim zašto bi to moralo funkcionirati na taj način, a nažalost je došlo do toga da je to pod normalno da funkcionira na taj način. Ja osobno nisam imala nekog iskustva da mi je nešto trebalo i da sam morala povlačiti nekakve veze ili ne daj Bože plaćati nekakve ogromne cifre za nekakve, da me netko primi prije ili nekog moga. Ali mislim čuli smo u medijima i svuda takvih primjera i mislim da je to apsolutno protiv svih pravila i uopće nije humano nit ljudski u tako nekom sustavu i na tako nekom mjestu, da si se ustvari školovao i toliko obrazovao za tako nešto da pomažeš drugima i da onda imaš takve nekakve kriteriji, mislim da je to iskreno za svaku osudu. Da ima, nije da nema, ali nekako to opet naspram nekih drugih sustava izgledaju ko sitnije stvari, ali u principu kad se radi o ljudskom životu i nije tako sitna stvar, samo možda nisu tolike ili cifre ili recimo pokloni i ne znam šta.

I: Mislite li da bi ikad prijavili korupciju, na primjer znate za slučaj nepotizma li podmićivanja na radnom mjestu? Mislite li da bi se osjećali sigurno na vašem radnom mjestu?

S11: Ne bi, vjerojatno se ne bi osjećala sigurno. Da li bi prijavila? Ne znam (smijeh). Više mislim da su to neke stvari koje bi me potencijalno udaljile od tog mjesta i ponukale da ustvari nađem sebi neko drugo mjesto. Da li bi nužno prijavila, stvarno ne znam. Ovako sad hipotetski kao, pa i bi jer dosta sam...mislim da ne bi bila te struke koje jesam da sam onako ajmo reći indiferentna prema nekim stvarima jer mislim da mi dosta trebamo biti borci i biti glas za one koji su na neki način deprivirani u društvu. Tako da tim nekim svojim unutarnjim

porivima i to što mrzim tu nepravdu i sve slično tome, mislim da bi. A opet s druge strane mislim da to kod nas nije samo tako napravi, jer čim se tako nešto prijavi znaš šta ti slijedi. Pa bojim se da onda u principu to ne bi dalo nekog ni pretjeranog rezultata nažalost i mislim da to se samo odrazilo na mene i da ja u principu bi negdje morala tražiti nekakvo drugo mjesto, ako bi uopće to onda poslije bilo moguće, jer znamo da kod nas nikad ne znaš ko koga zna i ko će kome šta prenijet (smijeh). Tako da ovoga, vrlo sklizak teren. A sad kad razmišljam kod tih zapošljavanja i svega, to mi je onako...sad sam se baš zamislila zato što ima tu i dosta nekakve politike u smislu da ako si već neko duže vrijeme, ako te i znaju, ako se otvori prilika na neodređeno, imat ćeš neku prednost na neki način. I to s jedne strane je nefer prema nekim vanjskim kandidatima koji se prijavljuju i koji nisu u firmi i u ustanovi, zato što ne znači nužno da smo mi koji smo ovdje bolji od osoba koji dolaze izvana. Možda netko ima nekakve izvrsne vještine koje bi im tek trebalo dati priliku da pokaže, ali opet s druge strane kad gledaš iz svoje pozicije, iz nekakve osobne sebične pozicije i kad gledaš koliko si ti neko određeno vrijeme dao sebe i svog vremena i iskustva, volje i želje u nekoj firmi za neke određene ljude, određene poslove, pogotovo kad voliš taj posao koji radiš, onda ti opet s druge strane onako, pa jel nije kao logično da si na neki način, neću reći prioritet, ali ono da te gledaju malo drugačije. Evo sad sam ono...preispitujem svoja moralna uvjerenja (smijeh).

I: Što se tiče tijela vlasti u Hrvatskoj, od Sabora i Ministarstava, pa sve od tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK, kakvo je vaše mišljenje o njima? Smatrali da oni skrivaju korupciju?

S11: Pa ne znam. Imam nekakav osjećaj da sve izađe na vidjelo nakon šta to nešto...te neke afere traju već godinama i desetljećima i onda se onako pitam kao, pa jel moguće da netko već deset, petnaest godina radi nešto i da to sad niko kao nije skužio i sad odjednom kao aha ganja te USKOK, DORH, ovaj onaj. Tako da imam osjećaj da to baš i nije bajno. I onda opet na kraju i kad se pokrene, to onda toliko dugo traje da ti više u stvari uopće...ne znam...uopće izgubiš, šta god više da je i napravio, više te ne zanima nakon pet godina ganjana, suđenja ovog onog. Nekad imam osjećaj da te stvari izađu na vidjelo tek kad nešto možda nekome, ajmo reći bitnijem zasmeta ili kad nešto pođe po zlu. Takav neki imam osjećaj jer nemam osjećaj da sad neko to radi tako dugo i sad nitko to nije otkrio i sad se to odjednom otkrilo, pa ajmo sada putem pravde i istine, pa da to izganjamo i da se to na neki način kazni, nego imam osjećaj da se to u određenim krugovima zna i da onda tako nešto eskalira u trenutku kad nešto u tim krugovima pođe po zlu. Nemam osjećaj da je to nekakva pravedna...da.

I: Vi ste relativno kratko na tržištu rada. Zadnje pitanje se tiče utjecaja korupcije na kvalitetu života. Mislite li da bi korupcija utjecala na kvalitetu vašeg života da bi zbog nje napustili javnu službu? Mladi često odlaze u van države, mislite li da bi ona bila za vas faktor koji se treba uzeti u obzir?

S11: Pa nisam razmišljala o tome da bi možda otišla iz javne službe. Mislim da bi moralo baš biti nešto meni bliže da bi me ponukalo na tako nešto. Otišla bi iz javne službe možda iz nekih svojih drugih interesa. Tako da trenutno ne. Da li bi otišla iz države, pa onda par puta ti padne napamet gledaš dokle ovo sve ide, može biti samo sve gore i samo nas vode još gore. Ali opet samo toliko...nisam tip koji je lako spreman na nekakvu veliku promjenu i da se sad zamislim u nekoj drugoj državi...ne znam da ostavim baš sve, ja sam tu rođena i cijeli život živim...meni bi promjena grada samo bila onako veliki korak, kamoli u drugu državu. Nekako bi se onda osjećala i sama, i puno bi mi toga to vuklo za sobom. Na kraju krajeva u poslu kojem radim morala bi onda učiti ustvari sve te nove propise, zakone, pogotovo ako ne znaš jezik. Tako da mislim da bi mi to dosta onako bilo zahtjevno i da to ne bi bilo samo tako kao što je, ne znam nekim ljudima koji odu pa rade sa ne znam srednjom stručnom spremom nekakve poslove u dućanu, skladištu. Trenutno mi nije u interesu da sad odem tamo negdje i

onda radim nešto za što se nisam školovala, odnosno da ne radim ono za što sam se školovala. Ali danas sutra nemam pojma, možda. Mislim da utječe definitivno na kvalitetu života i mislim da općenito...naravno ne direktno samo meni, mislim da cijelom društvu utječe. Mislim da možda uopće nismo svjesni koliko jer nas se možda...a ne znam dal nam se sve to što nam se događa ne plasira pod tim pojmom, pa da to ne gledamo kao tako, nego eto kao izabrali smo potencijalno možda nepodobne ljude. Ali da, mislim da nam definitivno svima utječe i potencijalno može biti gore, a opet s druge strane kad gledam možda kako je nekim drugim ljudima sa nižim plaćama sa svakakvim radnim uvjetima, onda se nekad onako nađem u poziciji da nemam se što ni žaliti (smijeh). Tako da meni direktno ne, ali mislim u globalu da imamo puno potencijala i da bi te potencijale baš mogli iskoristiti, ali da nažalost na tim višim razinama da im to nije bitno. Imam osjećaj da dolaze...da dok su na vlasti da gledaju da u tom svom mandatu što bolje sebe pokriju i to je to. Mislim da im uopće nije bitan nekakav ustvari interes društva koje ih je izabralo, niti zemlje i toga sve. Tako da, da. Definitivno utječe na kvalitetu. Ali je maltene pod normalno, nažalost.

I: To bi bilo to. Hvala vam!

S11: Ništa!

Mjesto: Online

Datum: 04.06.2023.

Vrijeme: 11:00 h

Sugovornik: S12

Spol: M

I: Za početak možete li mi reći koliko imate godina?

S12: Četrdeset i šest.

I: Koji je Vaš najviši završen stupanj obrazovanja?

S12: Visoka stručna sprema.

I: Obrazovanje vaših roditelja?

S12: Srednja i osnovna.

I: Vaš radni status?

S12: Zaposlen na neodređeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S12: MUP.

I: Jeste li religiozni?

S12: Da.

I: Je prakticirate svoju religiju?

S12: Da.

I: Imate li nekakvu političku orijentaciju?

S12: Ne smijemo biti u stranci, ali recimo desno.

I: Sad ćemo konkretnije o korupciji. Kako bi je definirali, što ona za vas predstavlja? Kako ju doživljavate?

S12: Teško je sad nešto pametno tu reći, ali u svakom slučaju to je recimo...rak ovoga društva...u kratkim crtama. Obično je materijalna, jer sve je kroz materijalno, nema smisla ništa drugo biti. Sve je povezano kroz materijalno, negdje novac, negdje usluge, al više-manje materijalno.

I: Je li izlazite na izbore, sudjelujete u prosvjedima i slično?

S12: U zadnje vrijeme ne.

I: Sad ćemo porazgovarati o vašim iskustvima s korupcijom. Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu?

S12: Naravno. Ja osobno sam sudjelovao davno na početku svoje karijere s kolegama koji su na cesti uzimali novce. Kasnije nisam vidio nikoga jer nije bio to moj oblik posla, al javna je tajna da je to, pogotovo u prometnoj policiji...javna tajna je...to je najniži oblik, najgori, jedan od gorih.

I: Je li to najrašireniji oblik korupcije u MUP-u?

S12: Apsolutno.

I: Je li ima još nekih drugih koji su rašireni?

S12: Ima, ima. Korupcije ima sigurno, teško mi je reći na koji način i kako. U našoj županiji recimo, ona je mala sama po sebi, pa ne dolazi toliko do izražaja, ali u većim županijama ima sigurno Split, Rijeka, Osijek...i na drugim nivoima. Kod nas u odjelu jako jako malo. Jer da ima nešto bar bi se pričalo. Jedino šta je 99% sigurno je prometna policija i to vrapci na grani znaju.

I: Bili rekli da je unutar sustava policije raširen nepotizam?

S12: Apsolutno. Ako nemaš nekoga tko će te kako se kaže nabit nogom u guzicu, da budem prost, teško ćeš uspjet. Možeš biti luđak općinjen poslom da bi dogura ondje gdje i inače treba. Ali ako neće neko pogurati, jako teško da...

I: Mislite li da je tako samo u napredovanju ili i u zapošljavanju?

S12: Pa općenito, općenito. U zadnje vrijeme šta se tiče zapošljavanja malo je nestalnije jer fali kadra i onda se prima ko god samo nek je zdrav. A kod viših policija tu mora biti politika. Na taj način nema korupcije da bi neko nekom davao novce da bi se nešto napravilo, bar koliko ja znam i pretpostavljam. Ali zna se ako neko nekoga namisti da je ovaj njemu dužan nekakvu uslugu. Sad kakva će to biti i kad...ko zna.

I: Jeste li se ikad osjećali, s obzirom da ste da početku karijere bili na terenu, pod pritiskom da ne sudjelujete u takvim aktivnostima, da bi negativno utjecalo na karijeru.

S12: Ne bi negativno utjecalo na karijeru, ali bi ima sigurno poteškoće na poslu. Još dok sam bio pripravnik, ima od tada dvadeset i sedam godina, znalo se onaj koji neće sudjelovati u tome, da je on sam negdi po nekakvom, dobio bi sam zadatak...šikaniranje bilo. Jer nisi u ekipi i ne možeš ti to raditi...jer te se boje.

I: Jeste li ikad razmišljali o prijavi korupcije?

S12: Pa direktno ne...direktno ne. To je nezahvalno. Kod nas ima zasebna služba koja bi tribala to raditi i onda nekako ispada šta se miješaš di ti nije mjesto. Mada sam apsolutno za to znači. Svakog onog ko uzme, ma iti pedeset kuna da se ocrni da je uzeo. Ja sam za to da se da otkaz bez ikakvog razmišljanja. Jer samo tako remete ugled svima, a ionako nam je ovaj ugled na zavidnim granama.

I: Što se tiče korupcije unutar državnih i javnih službi, kako bi procijenili ostale službe poput zdravstva, pravosuđa ili školstva s obzirom na korumpiranost? Jeste li imali nekakva iskustva s korupcijom u drugim službama?

S12: Pa ne znam, mislim da je u ministarstvu zdravstva, bolnice najveća korupcija šta se tiče novčanih iznosa. Ima je svagdi to je sigurno, ali mislim da je najmanja u školstvu.

I: Jeste li imali nekakvo iskustvo s korupcijom na primjer u zdravstvu?

S12: Ne, ima sam sriće da nisam nikad bio u bolnici. Ali čujem od ljudi koji ne bi sigurno lagali, ne možeš nazvati korupcijom jer nije izravno traženo, ali se podrazumijeva da treba ponijet kovertu da bolje malo pogleda.

I: Kakav bi rekli da je status korupcije kao pojave u hrvatskom društvu? Kako je gledate u svakodnevnom životu?

S12: Ljudi su naučili da je to tako. Gdje god odeš ili te mora neko poslati u bilo koju instituciju ili bilo šta. Ako ništa bar ono da te neko ljepše primi i da ti ne bi falio jedan papir što se kaže kod nas. Tako da je to toliko rašireno da je to zabrinjavajuće.

I: Što se tiče tijela vlasti u Hrvatskoj, od Sabora i Ministarstava, pa sve od tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK, kakvo je vaše mišljenje o njima? Jeste li zadovoljni njihovim djelovanjem?

S12: Jednim djelom je to i moj posao i jako je nezahvalan. Imali smo jedan slučaj di je sudac jedan, znali smo da prima mito, provodili smo nekakve izvide i na kraju smo ga osudili...mislim prijavili ga za, bubnit ću sada, ali mislim samo petsto kuna. To je trajalo godinama. Znači jako teško je dokazati nekog počinitelja koji daje mito, neće reći zato što mu je to u interesu jer mu je ovaj pomogao. Ovaj koji prima naravno neće reći jer on je pošten, zašto bi on reko da prima mito. Tako da smo u karijeri od tog sudca, koji je išao u mirovinu, znači imao je dvadeset, trideset godina staža, mi mu uspili dokazati samo jedno djelo. Za to jedno djelo je dobio nešto sitno, uvjetno, što je i normalno za tih petsto kuna. Ali to nije samo tih petsto kuna, to traje godinama, to je svaki dan petsto kuna otprilike.

I: Znači najveći problem je dokazivanje?

S12: Dokazivanje jer ni počinitelj, ni oštećeni, ni žrtva recimo nemaju interesa to ni prijaviti.

I: A što se tiče Sabora, Vlade i ostalih, kakva su vaša viđenja? Potiču li oni antikorupcijska ponašanja?

S12: Oni potiču korupcijska ponašanja, antikorupcijska ne. I trudim se ne misliti o njima uopće, ali devedeset posto od njih potiče to. Nema dnevnika, nema emisije, bilo čega da neće iskočiti neki ovaj, ako ništa spomene se nekakva afera. Kakva je to poruka javnosti. Uzmi što više, pa ćeš manje dobiti kaznu.

I: Kada ubrojite korupciju kao faktor kvalitete života, može li ona značajno utjecati na vas ili vašu djecu?

S12: Pa dobrim djelom da. Jer ako netko nešto može kupiti, a nije zaslužio. To ne može biti u redu. Sigurno će ako ostane ovako utjecati jednim djelom. Ali ja smatram da ako je čovjek radnik i ako zna raditi bilo koji posao, da će to doći do izražaja kad-tad.

I: To bi bilo to. Hvala vam!

S12: Ništa!

Mjesto: Uživo

Datum: 06.06.2023.

Vrijeme: 11:00 h

Sugovornica: S13

Spol: Ž

I: Za početak možete li mi reći koliko imate godina?

S13: Četrdeset i jednu.

I: Koji je Vaš najviši završen stupanj obrazovanja?

S13: Stručni specijalist, 5 godina.

I: Obrazovanje vaših roditelja?

S13: Tata automehaničar, mama domaćica.

I: Vaš radni status?

S13: Na neodređeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S13: MUP.

I: Jeste li religiozni?

S13: Ja uvijek kažem tiho. Jesam, aj.

I: Prakticirate li svoju religiju?

S13: Pa je, ali ne pretjerujem.

I: Jeste li politički opredijeljeni?

S13: Nemam, nemam, nemam. Neutralna sam.

I: Sad ćemo preći na konkretnija pitanja o korupciji. Kako bi je definirali, što ona za vas predstavlja, obuhvaća?

S13: Korupcija crtica minus. Kod nas nažalost u negativnom smislu se to provodi. To je to.

Uglavnom materijalna razmjena?

I: Na kojim pozicijama mislite da se to događa?

S13: Kod nas uglavnom od nižih ide na više haha...

I: Je li inače izlazite na izbore?

S13: Da.

I: Sudjelujete li u prosvjedima, štrajkovima ili sličnim političkim aktivnostima?

S13: Ne, ne, ne.

I: Sada ću vas pitati o vašim iskustvima s korupcijom. Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu?

S13: Čula jesam, ali eto ja osobno nisam doživjela. Ali čula rekla kazala i to je to. Ja nisam možda, za sad hahah, u tim krugovima...možda mogla biti, morala bi...ne znam, ne.

I: Imate li nekakvih iskustva s nepotizmom?

S13: Dobro u malom mjestu manje-više svi sve znamo, pa eto. I županija i grad, uglavnom to i tako u neku ruku i ide ko koga zna, ali ne mora biti presudno kod posla.

I: Kakve su vam mogućnosti napredovanja u vašoj instituciji?

S13: Ja smatram da da hahaha.

I: Je li mislite da bi na vaše napredovanje utjecali neki drugi faktori?

S13: Ja smatram tu di jesan, naravno steći iskustvo sad sam tu godinu dana, ali znam da ću isto tako ovisiti o drugima da će me pogurati šta se kaže. Tko pazi moje sposobnosti i reći za taj posao da može ona početi raditi dalje ili na višoj poziciji...eto to je to...ovisi opet o drugome.

I: Smatrate li, da ste u situaciji da ste doživjeli nekakav oblik korupcije na svom radnom mjestu, na primjer vidjeli ste kolegu ili kolegicu kako uzima mito za neku uslugu, da bi to i prijavili?.

S13: A sad, ne znam, ne znam. Stvarno eto za sad ne znam. Kad bi bilo bilo ne znam. Pitanje je i situacija u biti. Možda bi rekla kolegici, možda šefu, nešto ne znam. To je stvarno teško pitanje.

I: Bojite li se mogućih posljedica prijave? Mislite li da bi vam i dalje bilo ugodno na radnom mjestu?

S13: Teško, teško. Situacija je, pitanje situacije. Šta se tu dogodilo i tako dalje. Tako da...s obzirom da sam i majka dvoje djece i posao moram raditi, teško da bi se na nekakve...možda korake poduzimala. Tako da to sve ovisi što je tu...ali mislim da bi se nažalost oglušila i nisam vidjela jer...Ako nije nešto da mene se tiče. To je to.

I: Po pitanju vaše službe, rekli ste da radite oko godinu dana, mislite li da je korupcija dosta raširena unutar iste?

S13: Iskreno ne znam, ne znam da li ima nema. Stvarno ne znam. Ne mogu odgovoriti. Tu gdje jesam za sad je sve u redu, sve štima, tako da nema...u ovom djelu gdje sam ja u odjelu.

I: A što mislite o drugim državnim i javnim službama, kako bi procijenili primjerice zdravstvo, pravosuđe ili školstvo s obzirom na korumpiranost? Jeste li imali nekakva iskustva s korupcijom u drugim službama?

S13: Možda, a možda i manje. Nažalost pogotovo to zdravstvo. Kada je u pitanju čovjekovo zdravlje svi mi poduzimamo na svakakve načine da dođemo hahaha...ali čak sad i tu sve manje i manje. A ljudi sad koliki iznos, odnosno poklon može biti, ne znam sad sam lupila petsto kuna, ljudi će doći dati vino, bombonjeru...to je tako. Jednostavno znak zahvalnosti,

jel to korupcija ili ne...Što da vam kažem, ali ipak mislim da je to sve malo manje. S te strane...možda čak građevine. Tu su čak od zdravstva...policija je ipak manje.

I: Kakao bi rekli da Hrvati gledaju na korupciju kao pojave u hrvatskom društvu? Kako je vi gledate?

S13: A čujte ljudi će reći nažalost to je tako. Za sebe i za bližnjega čovjek će sve poduzeti i onda rećemo, a eto šta ćeš. To je to i eto. Nažalost...ja mislim da svi kad je u pitanju osoba, odnosno tebi bližnji nekako s te strane gledaš da dođeš do toga da riješiš kvar, problem. Ali eto sad nažalost kroz novac ili ne. To je to.

I: Jeste li inače zadovoljni s radom tijela vlasti u Hrvatskoj, od Sabora i Ministarstava, pa sve od tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK, kakvo je vaše mišljenje o njima?

S13: Općenito uglavnom se tu pokazuje, ali što se riješi, odnosno ti ishodi i ne čujem baš. Nemam informacije što je bilo s osobama. Evo nedavno je bilo na televiziji vezano baš za taj dio, za osobe koje su bile na višim razinama. Ništa, evo tako je na televiziji prenijeto. Ja osobno nemam hahaha da mogu reći to je to ispalo, a to je što čujem na televiziji. Ali uglavnom se to prikazuje, ali ništa očito.

I: Smatrate li općenito da je korupcija u Hrvatskoj viša ili niža u zadnjih tipa deset godina?

S13: Pa mislim da je niža. Ljudi nekako možda više, nisu nažalost ni financijski jaki hahah...otkad je došao euro. Ali mislim da je ipak, da će ljudi ipak ići na drugi način da sebi pomognu, sebi i bližnjem. Jer nije ni to garancija. Nekome platiš i sad oće li. Ali smatram da čak i općenito službenici od vrha do dna koji rade tu, da i oni tu...smanjilo se...odnosno možda nedavno je bilo vezano za građevine. Znači tko je radio u odjelu za građevine, tu se možda malo više, izraženije nego u drugim...nekako tu je...evo nedavno je bilo na televiziji vezano zbog građevinskih dozvola. Tu smo možda malo slabi. Kad se tiče građevine gdje se ne bi smjelo graditi hahaha...

I: Što mislite kako korupcija utječe na vas? Kada ubrojite korupciju kao faktor kvalitete života, može li ona značajno utjecati na vaš život? Spomenuli ste da imate dvoje djece. Bojite li se da će utjecati na njihovu budućnost?

S13: Pa uglavnom mislim da kod nas eto pogotovo u manjoj sredini uvijek je...ko si. Pa sad ovisi jel ti roditelj, neko bližnji može pomoći. Ali smatram da i osoba ta znači, počevši od moje djece i nadalje, sve ovisi kako će se oni pokazati. Možda bez obzira na moj glas da će druge stvari presuditi. Ali uglavnom u manjim sredinama uvijek je tko si.

I: To bi bilo to. Hvala vam!

S13: Nema problema!

Mjesto: Uživo

Datum: 09.08.2023.

Vrijeme: 15:00 h

Sugovornica: S14

Spol: Ž

I: Za početak možete li mi reći koliko imate godina?

S14: Četrdeset godina

I: Koji je vaš završen stupanj obrazovanja?

S14: Visoko obrazovanje, visoka stručna sprema.

I: Obrazovanje vaših roditelja?

S14: Isto visoka stručna sprema.

I: Vaš radni status?

S14: Zaposlena na neodređeno.

I: Ustanova vašeg zaposlenja?

S14: Zdravstvena ustanova.

I: Jeste li religiozni?

S14: Pa da.

I: Je li prakticirate svoju religiju?

S14: Povremeno, mislim nisam svaku nedjelju na misi, ali idemo.

I: Imate li političku orijentaciju?

S14: Ne, ne, ne. Apsolutno sam neutralna po tom pitanju.

I: Konkretnije o korupciji, kako bi ju definirali, što ona za vas predstavlja, obuhvaća?

S14: Korupcija...nevjerojatno ali prvo pomislim na korupciju u politici. To me prvo asocira. Znači rekla bi da je korupcija...da svi zapravo dolaze na različite pozicije preko nekakve veze, znači sve što trebamo to je veza i da se svi poslovi u našoj državi ono...obavljaju dogovorima. Eto, ukratko.

I: Izlazite li na izbore?

S14: Da.

I: Sudjelujete li u nekakvim drugim oblicima političke participacije poput prosvjeda, štrajkova ili sličnih?

S14: Pa jesam, u štrajku sam sudjelovala, da.

I: Sljedeće pitanje se tiče vaših osobnih iskustva s korupcijom. Koliko dugo radite svoj posao? Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu?

S14: Pa evo radim dvanaest godina. Ne mogu reći sa sigurnošću za nekakva druga iskustva, ali bilo je pacijenata koji su mislili ako bi pozivali sa strane, da bi nešto stavili bilo u džep, bilo sa strane, misleći da će nešto bolje dobiti. U biti ja to njima redovno vraćam i sve ne hvala svi smo jednaki. Ovo je moj posao i to je to. Ali ima pacijenata koji dalje misle da će nešto bolju skrb dobiti ako jednostavno nešto stave nekome u džep. Dal to rade svima, ne znam.

I: Mislite li da je to nekakva vrsta moglo bi se reći „tradicije“ u našem društvu?

S14: Mislim da da, da, da. To obično budu stariji ljudi, kod mlađih ljudi nema. Tako je ajmo reći nekakvo to korupciju koju imamo to kad ljudi donose nekakve čokolade, kave...to je sve u starijim generacijama puno izraženije. Mlađe generacije jednostavno ne funkcioniraju na taj način. Tako da pretpostavljam da je dosta tradicijski vezano.

I: Po pitanju nepotizma, imate li nekakvih iskustava unutar sustava zdravstva? Koliko je teško dobiti pozicije za stalno ili nekakve više rukovodeće pozicije?

S14: Pa sad ne mogu reći o višim pozicijama, to sigurno ima svugdje utjecaja. Ali ako se govori o dobivanju specijalizacije nekog područja. To definitivno, bar u moje doba kad sam bila, a vjerujem i sada. Znači ja sam to iskusila na vlastitoj koži za ljude koje znam da su puno lošiji i jednostavno nemaju taj broj bodova, a taj razgovor nije mogao nadoknaditi jer nemaju uvjeta, ali bi prolazili. A i dalje što se tiče napredovanja ovisi ko je čija rodbina i tako brže napreduju. To je, to i dalje postoji.

I: Vi ste zapravo osjetili negativne posljedice korupcije i nepotizma na svojoj koži?

S14: Da, da, točno tako. Mislim recimo primjer bila sam na razgovoru di znam po bodovima, znam prosjeke, svih znam sve s godine, znam kakvi su ljudi, među prvim razgovorima. Ali mislim prva na listi je bila nećakinja od neurokirurga. Nitko nije znao objasniti kako, zašto, brz obzira što govore redovno i od političkih ljudi i njihova familija je uvijek na višoj poziciji ispred drugih. Ne sad samo na meni, nego na drugima. Kako pratimo te natječaje ko nam se prima ili sve, jednostavno već se zna ako je neko nečiji, da će taj doći. Tako je s nekih viših pozicija...dođe i ne može tu nitko ništa.

I: Je li mislite da je to najrasprostranjenije na području zdravstva ili...

S14: ...Mislim da je to tako u svim državnim službama. Mislim da je to više-manje sve jednako. Ovisi o situaciji. Tko ima potrebe za čim, taj tren je korupcija na višem nivou u nekoj drugoj instituciji.

I: Jeste li ikad doživjeli korupciju u nekoj drugoj državnoj službi?

S14: A sad ne mogu reći. Srećom nisam imala posla s tim. Mislim ono, ne mogu reći iz vlastitog iskustva. To su sve priče od drugih ljudi. Jedino recimo netko dobije kaznu ili nešto, pa nekog zna u policiji, pa dok se ne provede nekakav proces...nekog nazove...jednostavno se obriše prije nego što je evidentirano. Makar sam i čula od nekih ljudi, nećemo ništa pitati, kad se ponudi određena svota bez da policajac uopće pita, onda se kazna briše. To je od meni poznatih ljudi priča, kako je stvarno bilo, to ne znam.

I: Na koji način bi rekli da Hrvati gledaju na korupciju kao pojave u hrvatskom društvu? Kako je vi gledate?

S14: Pa iskreno mislim da svi u nekom obliku u tome, na neki način...a možda se može uzeti i kao oblik korupcije bilo ko da pita kad će doći na pregled preko veze dođe ranije. Nema veze za nešto drugo, ali mislim da svatko u nekom sustavu koristi što može i da se to isto može smatrati korupcijom. Znači ako može...ili bilo šta, svatko koristi sve što je ponuđeno. Netko će uzeti toalet papir, ovaj neki drugi papir. Eto tebi to nosi doma, pa nemoj ništa reći. Mislim da je u svim granama i da svi to rade. Ako se uzme i švercanje u javnom prijevozu hahah...mislim da je sveprisutno. I da svi ljudi barem jednom u životu bili su sudionici. Moglo bi se reći da je tako cjelokupno društvo naučeno. Grozno za reći, al to je kod nas normalno.

I: Jeste li inače zadovoljni s radom tijela vlasti u Hrvatskoj, od Sabora i Ministarstava, pa sve od tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK, kakvo je vaše mišljenje o njima? Pridonose li oni smanjenu korupcije?

S14: Pa djelom pridonose, da bi mogli bolje, mogli bi. Na koji način ne znam, vjerojatno se svi boje nečega i to je sve dozirano koliko se smije otkriti i koliko se ne smije i šta se u kojem trenutku. Ja vjerujem da oni rade svoj posao, definitivno da otkrivaju, ali korupcija se...mmm tako gdje se smije otkriti. Nešto što se ne smije, to se neće nikad saznati. Ali ako krene u tom smjeru, vjerujem da nikad neće dovoljno, da sve to ne znam koje razine i od kud, da se jednostavno određene stvari zaustave i možda samo u drugom smjeru krenu, prema drugoj osobi. To im je potrebitije u državi trenutno.

I: Posljednje pitanja se tiče utjecaja korupciju na vašu kvalitetu života. Smatrate li općenito da korupcija utječe na vaš život, ili na život vaše djece, ako ih imate? Bojite li se da bi mogli osjetiti korupciju kao i vi što ste ranije spomenuli?

S14: Trenutno ne razmišljam o tome, nego i dalje vjerujem u to ako se netko dovoljno potruđi, ne mora dobiti prvi tren, ali kad-tad će mu sjesti u životu. Znači ako se dovoljno trudiš i sve, netko će to prepoznati. Možda ne na prvu, drugu, ali ima mjesta. Može se naći. Samo se treba biti uporan, da, da.

I: Mislite li da korupcija može biti faktor zbog kojeg mladi sve više i više napuštaju Hrvatsku?

S14: Jedan od sigurno, da je baš glavni evo ja ne bi rekla. Ja mislim da je najveći razlog visina prihoda, bez obzira na samu korupciju, mislim da nije glavna. Svakako ima utjecaj, ali ne toliko značajan.

I: To bi bilo sve od pitanja. Hvala!

Mjesto: Uživo
Datum: 10.08.2023.
Vrijeme: 1:00 h

Sugovornica: S15

Spol: Ž

I: Za početak možete li mi reći koliko imate godina?

S15: Četrdeset.

I: Koji je vaš završen stupanj obrazovanja?

S15: Srednja stručna sprema.

I: Obrazovanje vaših roditelja?

S15: Isto srednja stručna sprema.

I: Vaš radni status?

S15: Na neodređeno.

I: Jeste li religiozni?

S15: Ne baš.

I: Imate li političku orijentaciju? Jeste li politički aktivni?

S15: Ne baš, striktno. Nisan apolitična, ali nisan u smislu da san politički striktno za jednu stranu ili za drugu.

I: Izlazite li na izbore, sudjelujete u štrajkovima?

S15: Izlazim, izlazim. A jednom san sudjelovala u štrajku?

I: Što se tiče konkretnije korupcije, kako bi ju definirali, što ona za vas obuhvaća? Na što vas asocira?

S15: Asocira me na to da ovi koji su na rukovodećim mistima, ne ponašaju u skladu s nekim etičkim i moralnim crtama, već pogoduju, ne znam...svojim nekim podobnim ljudima ili ne znam kome...nekome ko je njima od interesa. Mislim da je korupcija u našoj državi na visokoj razini, poprilično u ovim nekim da se ne priznaje ljudima srednja stručna sprema, ne gleda se stupanj obrazovanja, niti kompetencije radnika, već se uzimaju eto tako ako je neko nečija veza ili tako. Eto na to me asocira.

I: Mislite li da to obuhvaća sve slojeve našeg društva?

S15: Da. Mislim da da.

I: Jeste li se ikad susreli s korupcijom na vašem radnom mjestu? Pošto radite u zdravstvu, poznato je da zdravstveni radnici često dobivaju poklone, možda nekakve kuverte za ubrzanje postupaka, za obavljanje nečega preko veze, pa imate li vi za podijeliti neka iskustva?

S15: Pa ne evo na mom radnom mjestu nema nekog, nekad ljudi znaju iz zahvale donijeti neku kavu ili nešto. Znaju i novce nuditi al to redovno odbijam. Isto kao iz zahvale, ne radi nečeg, da bi došli priko reda. Tako da osobno ne, nisam se susrela s tim.

I: Zna li za nekakve događaje koji su se desili unutar vaše zdravstvene ustanove?

S15: Pa čak i ne u mojoj firmi. Ne znam, baš mi ne pada na pamet nešto preočito što je bilo. A zna se pogodovati, mislim pogodovati...natječaji za posa za neodređene ugovore, tipa kad je neko dugo po nekim zamjenama raspiše se nekakav natječaj koji je sad za neodređeno, onda se nekako pogoduje tim ljudima, ali opet mi je to isto okej kad su tu već dugo na nekakvo neodređeno i ako se na taj natječaj prijavi nekolicina novih ljudi, ipak se poslovi daju tim ljudima koji su na određeno vreme radili već neko duže vrijeme. Sad koliko je to u skladu sa zakonom i kako se provode ti događaji, to ne mogu znati. U moje vreme kad san se zaposlila nije bilo ni razgovora za posao u smislu nekih testova, već bija je nekakav natječaj, pridaš papire i ako te zovu, to je to. Danas je to malo drugačije, ipak imaš nekakvu selekciju kao razgovor, pišu se pismeni ispit, usmeni razgovor i iz toga se izvuku nekakvi bodovi, nekakva komisija i onda se na temelju toga odluči ko će se zaposliti na neodređeno.

I: Koliko dugo radite na svojoj trenutnoj poziciji?

S15: Od 2015. sam tu. A prije sam na drugim mjestima u zdravstvu radila.

I: Jeste li ikad osjetili da, iako je to deficitarno zanimanje i relativno je lako naći posao, smatrate li se da vas je ikad „zakinulo“ pri prijavi na neke druge poslove?

S15: Pa evo ja stvarno ne mogu reći, ja nisam imala takvih iskustava. Moj prvi posao je bila odma nakon srednje škole. Slučajno sam vidila natječaj, prijavila sam se i dobila sam posao odma. Isto tako kad sam bila prominita posa, na drugi natječaj sam se prijavila i bila odma dobila, i isto tako je bilo sad. Tako da u biti bez prekida imam, dvadeset i tri godine staža. Evo ja osobno nisam imala nikakvih problema nit sam osjetila nekakvu nepravdu na svojoj koži.

I: Smatrate li vi, da u slučaju da znate da se desila korupcija u vašem sustavu, da bi prijavili korupciju i bili vam bilo dobro na radnom mjestu i nakon prijave?

S15: Pa da imam čvrste dokaze, čak mislim da bi. Ne znam, možda. A nakon ovoliko godina staža ničeg se ne bojim. Jer je moje zanimanje deficitarno i čak sad u četrdesetoj godini se ne bojim da ću ostat bez posla.

I: Je li mislite da je korupcija najrasprostranjenija na području zdravstva ili je pak raširenija ili na istoj razini kao u drugim državnim službama?

S15: Ne znam, u bolničkom sustavu, iako nisam nikad radila baš u njemu, po meni možda najveća ta u zdravstvu korupcija u smislu dobivanja priko veze nekakvih pregleda ili ovog ili onog. Sad ima više razina u zdravstvu...ali ne znam, ne mogu reći ni da ni ne.

I: Općenito što se tiče korupcije u hrvatskom društvu, kako mislite da građani gledaju na nju?

S15: Pa mislim da većina ljudi gleda na to da se, da je to u biti ukorijenjeno, to je nepisano pravilo i svi na to zatvaraju oči. Mislim naše društvo nema naviku prosvjeda ni štrajkova ni ništa. Šta bi ja rekla jaki smo na jeziku, ali kad se treba djelovati, niko ništa. Takav je dojam općenit.

I: Po pitanju tijela vlasti, jeste li inače zadovoljni s njihovim radom, od Sabora i Ministarstava, pa sve od tijela za suzbijanje korupcije kao što je USKOK, kakvo je vaše mišljenje o njima? Pridonose li oni smanjenju korupcije?

S15: Ja se nadam da radu. Volila bi virovati da radu, da je to kako bi trebali biti neovisni o ičemu i ikomu, da rade tako kako rade. S obzirom da svaki dan izlazi vijest da je ovaj korumpiran, ovaj napravia ovo, ovaj političar ili načelnik, gradonačelnik završio u zatvoru, onda se odaje dojam kao da premalo se toga otkriva i da premalo toga radu. Opet te afere otkriju i novinari, ne dođe sve od USKOK-a i tijela. Ja volim virovati da rade neovisno, ali sad da li je to stvarno tako, ne znam.

I: Zadnje pitanje se tiče utjecaja korupciju na vašu kvalitetu života. Smatrate li općenito da korupcija utječe na vaš život, ili na život vaše djece, ako ih imate? Bojite li se da bi mogli osjetiti korupciju kao i vi što ste ranije spomenuli? Mislite li da korupcija može biti faktor zbog kojeg mladi sve više i više napuštaju Hrvatsku?

S15: Pa virujen da je. Osobno na mene, na moje, na moj život ne utječe pretjerano, osim šta se ka čovik nanerviraš kad čuješ nešto. Ne tiče se direkt mene, ali to je jedno kolektivno nezadovoljstvo šta ljudi ni u struci ne mogu naći posa, niti biti kvalitetno plaćeni za svoje poslove koje rade. Cilo to neko nezadovoljstvo, mislim da to je jedna velika stavka zbog koje ljudi napuštaju. Poznam nekoliko ljudi koji su odselili iz države, di su ode imali stalna rada mjesta, s nekakvim prosječnim primanjima. Ali baš zbog tih nekih nezadovoljstava na poslu di su napredovali neki koji nisu trebali napredovati, u poslu su izgubili volju ajmo reći, a tako i odselili. Općenito narod ne vjeruje vlasti, svi traže nekakvu vezu kad se negdi zapošljavaju i ne viruju da će dobiti posa ako nemaju nekakvu vezu ili političku pozadinu. To je uvriježeno u našem društvu da se to tako radi. Ne moraju to biti neke pozicije, obična radna mista di se ljudi zapošljavaju sa srednjom stručnom spremom. Ne žele se ni prijavljivat, kad ne mogu dobiti posa. Ne znam kako bi to sročila. Nekakva litargija među ljudima, neko nepisano pravilo da se tako dobivaju poslovi u našoj državi. Nažalost.

I: To bi sve. Hvala!

7. SAŽETAK

Korupcija je društveni fenomen koji, pored toga što je kazneno djelo za koje počinitelji odgovaraju predodređenom kaznom, predstavlja i kršenje moralne norme, odstupanje od društvenih vrijednosti, te je zbog svoje prirode uz druge i sociološki fenomen. Iz te perspektive, funkcionalisti smatraju korupciju neizbježnom pojavom koja služi za napredovanje društva, dok institucionalisti naglašavaju važnost institucija u reguliranju i kriminalizaciji korupcije. Moralni teoretičari korupciju gledaju kao poremećaj u moralnosti javnih službenika na društvenoj razini, a teorija etiketiranja fokus stavlja na stavove društva prema označenoj osobi koje posljedično može uzrokovati devijaciju od prihvaćenih normi. Korupcija se u Hrvatskoj najčešće pojavljuje u obliku podmićivanja, iskorištavanja položaja, nepotizma, pogodovanja ili iskorištavanju postojanja sukoba interesa. U ovom kvalitativnom istraživanju fokus je stavljen na perspektivu 15 državnih i javnih službenika koji rade u zdravstvu, socijalnoj skrbi, sustavu pravosuđa i policiji. Iako su sociodemografske značajke službenika koji su sudjelovali u ovom intervjuu raznolike, analiza polustrukturiranog intervjua je pokazala kako imaju slična iskustva i stavove po pitanju korupcije. Sugovornici pretežito nisu imali osobni doticaj s korupcijom. Pojedini službenici koji su ipak imali iskustva s ovom pojavom, izrazili su jasno negodovanje s tim kako se situacija razriješila, te su istakli aspekt poteškoća u odbijanju sudjelovanja. Po pitanju vrsta korupcije, sugovornici su ponajviše upoznati s nepotizmom, a ujedno smatraju da je taj oblik i najrašireniji. Smatraju kako je korupcija prisutna u svim državnim i javnim službama, a angažman tijela vlasti i tijela specijaliziranih za suzbijanje korupcije nije dovoljan da se ona suzbije. U hrvatskom društvu korupcija je okarakterizirana kao „normalna“ pojava te „rak“ društva koji može utjecati na njihovu kvalitetu života.

Ključne riječi: korupcija, državni i javni službenici, kvalitativno istraživanje, intervju, nepotizam

8. SUMMARY

Corruption is a social phenomenon which, in addition to being a criminal offense for which the perpetrators are liable to a predetermined punishment, also represents a violation of moral norms, a deviation from social values, due to its nature, it is also a sociological phenomenon. From this perspective, functionalists consider corruption as an inevitable phenomenon that serves the advancement of society, while institutionalists emphasize the importance of institutions in regulating and criminalizing corruption. Moral theorists see corruption as a disturbance in the morality of public officials at the social level, and the theory of labelling focuses on the attitudes of society towards the labelled person, which can consequently cause a deviation from accepted norms. Corruption in Croatia most often appears in the form of bribery, taking advantage of positions, nepotism, favouritism, or taking advantage of conflicts of interest. In this qualitative research, the focus is on the perspective of 15 state and public servants who work in health, social care, the justice system, and the police. The analysis of the semi-structured interview showed that officials Considering that the sociodemographic characteristics of the interlocutor are diverse, one gets a broader insight into the real situation, and encounters predominantly similar experiences and attitudes. The officials mostly did not have personal contact with corruption. The individuals who shared their experience, disagreed with how the situation was resolved and how difficult it is to refuse participation. When it comes to types of corruption, the officials are most familiar with nepotism, and they believe that this form is the most widespread. They believe that corruption is present in all state and public services, and the engagement of authorities and bodies specialized in combating corruption is not enough to suppress it. In Croatian society, corruption is characterized as a "normal" occurrence and a "cancer" of society that can affect their quality of life.

Keywords: corruption, state and public officials, qualitative research, interview, nepotism

9. BILJEŠKA O AUTORICI

Lucija Dujić rođena je 12.12.1998. U Vodicama završava osnovnu školu, te nakon toga upisuje jezični smjer Gimnazije Antuna Vrančića u Šibeniku. Redovni preddiplomski studij sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu upisuje 2018., gdje trenutno završava i diplomski studij. Paralelno sa studijem pohađala je tečajeve engleskog (C2 razina) i njemačkog (B1 razina), te odrađivala stručnu praksu u udrugama „Zdravi grad“ i „Mi“. Izlagala je grupni istraživački rad proveden s kolegicama na temu utjecaja ribara na plavu ekonomiju na ECOMAP kongresu fokusiranom na plavu ekonomiju i plave inovacije, te objavila dva izvorna istraživačka rada „Učinci pandemije COVID-19 na socijalitet građana i građanki Splita: dimenzije institucionalnih usluga, grupnih interakcija i ljubavnih odnosa“ i „Mladi i zaštita okoliša: Istraživanje stavova mladih grada Splita o ekološkoj osviještenosti te navikama i aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša“. Sudjelovala je na brojnim konferencijama i edukacijama, među kojima edukacija u organizaciji udruge „MI-Split“ na kojoj su stručnjaci iz UNCHR-a u sklopu projekta „Izgradnja društva dobrodošlice“ prenosili znanja i iskustva, te konkretne mjere koje se mogu poduzeti u vrijeme izbjegličkih kriza. Trenutno je zaposlena u udruzi „Argonauta“ kao stručni suradnik za projekte gdje ima priliku pridonijeti zaštiti okoliša i promidžbi održivog razvoja te valorizaciji kulturne baštine kroz provedbu projekata.

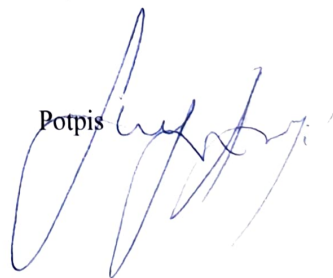
SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja JUONA DVIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice SOCIOLOGIJE, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13.12.2023.

Potpis

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podertajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: JUCUA DWIC

Naslov rada: KORUPCIJA U HRVATSKOM DRUŠTVU I PERSPEKTIVE JAZANIH I JAVNIH

Znanstveno područje: DRUŠTVENA ZNANOSTI

Znanstveno polje: SOCIOLOGIJA

Vrsta rada: DIPLOMSKI RAD

Mentor/ica rada:
iv. prof. dr. sc. Jerana Šušnjeg Vrećica

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

iv. prof. dr. sc. Jerana Šušnjeg Vrećica

prof. dr. sc. Sonja Štonić

iv. prof. dr. sc. Marija Lončar

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 13.12.2023

Potpis studenta/studentice: _____

